

Viljandimaa Arenduskeskus
Viljandi maakonna majanduse arendajana
aastail 1994-2012

Margot Laidonär

2014

Sissejuhatus

Käesolev ülevaade kajastab Viljandimaa Arenduskeskuse (kuni 2003. aasta 4. juulini Viljandimaa Ettevõtluskeskus) tegevust aastail 1994-2012. Lisaks vaadeldakse ettevõtluse riiklikku tugisüsteemi ning kirjeldatakse Eesti riigi ja Euroopa Liidu toetusprogramme ettevõtlusele laiemalt, keskendudes Viljandimaale. Põgusalt on käsitletud arenduskeskuse tegevusi mittetulundusühingute ja omavalitsuste suunal.

Ettevõtluse tugisüsteemi esimest 14 aastat (1996-2010) võiks nimetada tugisüsteemi kuldatajaks. Ettevõtjad said taotleda tugisüsteemi kuuluvate keskuste ning ärinõuandlate vahendusel EASist toetusi nii ettevõtluse alustamiseks kui ka ettevõtte arendamiseks, toetati nõustamist, koolitamist ja messidel osalemist. Ettevõtjaid toetati ka keskuste korraldatud sündmustel (infopäevadel, koolitustel, õppereisidel) osalemise kaudu – need olid osalejatele kas tasuta või tuli osalejail tasuda väike osa ürituse maksumusest.

Keskused algatasid ja viisid läbi koostööprojekte, Viljandimaa ettevõtluskeskus osales ECOS-OUVERTURE'i ja ILO projektis (ptk 6.2 ja 6.3).

2010. aasta sügisest muutus ettevõtjatele suunatud teenuste pakett väiksemaks, sest mitu Euroopa Liidu eelarveperioodi 2007-2013 EASi toetusprogrammi oli lõppenud. Lõpetatud olid nõustamistoetuse ja koolitustoetuse (koolitusosaku) programm. Messitoetuse programmi oli EAS lõpetanud juba 2000. aastal.

1. jaanuaril 2014 algas Euroopa Liidu uus seitsmeaastane programmiperiood (eelarveperiood), mis hõlmab aastaid 2014-2020.

Uus rahastusperiood tõi palju muutusi. Toetusprogramme ettevõtjatele on vähem ja nõuded taotlejatele karmistunud. EAS ei toeta enam mikroettevõtjaid ehk elustiiliettevõtjaid. Alustavatel mikro- ja väikeettevõtjatel on võimalus taotleda Töötukassast ettevõtluse alustamise toetust juhul, kui nad on töötukassas töötuna arvel. Maapiirkonnas tegutsevad väikeettevõtjad saavad toetust taotleda Leaderi programmist.

Margot Laidonär (Meremaa), töötanud 1994-2012 ettevõtluse tugisüsteemis büroojuhi, projektijuhi ja ettevõtluskonsultandina, EASi starditoetuse programmi atesteeritud konsultant.

Sisukord

I OSA VILJANDIMAA ETTEVÕTLUSKESKUSE TEGEVUS AASTAIL 1994 – 2003

1. ETTEVÕTLUSKESKUS LÄBI AASTATE	5
1.1 Rootsi aeg 1994-1996.....	5
1.2 Rahvusvahelise projekti IntSME mõjusfääris 1997. aastal	7
1.3 ERSa katuse all 1998-1999	7
1.4 EASi ettevõtluskeskuste võrgustiku osana 2000-2003	8
2. KLIENDID.....	9
2.1 Alustavad ettevõtjad ja ettevõtted	9
2.2 Omavalitsused	9
3. TEENUSED	10
3.1 Informatsiooni vahendamine.....	10
3.2 Koolitus ja infopäevad	10
3.3 Konsulteerimine	13
3.3.1 Ettevõtjate nõustamine	13
3.3.2 Töötute nõustamine ja tööturutoetus ettevõtluse alustamiseks	13
3.3.3 Omavalitsuste nõustamine.....	13
3.3.4 Väliskonsultatsioonid	13
3.3.5 Ärikeeles konsultatsioonid.....	13
3.4 Ärikontaktide vahendamine	14
3.4.1 Ärimissioonid	14
3.4.2 Messid	16
3.5 Toetuste vahendamine	18
3.5.1 Nõuandetoetus	18
3.5.2 Messitoetus.....	18
3.6 Regionaalpoliitilise laenu vahendamine.....	19
3.7 Muu tegevus	20
4. KESKUS JA MEEDIA	21
5. MAAKONNA ETTEVÕTLUSE TUTVUSTAMINE JA ESINDAMINE	22
5.1 Välisriikide delegatsioonid Viljandis	22
5.2 Keskuse töötajate välisvisiidid	22
5.3 Eestisisene reklaam	22
6. RAHVUSVAHELISED PROJEKTID.....	23
6.1 NUTEKi ja KOVRA koostööprogramm.....	23
6.2 IntSME-PROJEKT.....	25
6.3 ILO projekt „Rohkem ja paremaid töökohti naistele“	29
6.4 Filantroopia pilootprojekt.....	31
6.5 Teised koostööprojektid	32

7. ETTEVÕTLUSE ARENDAMISELE SUUNATUD VÄIKEPROJEKTID	34
8. MAAKONDLIK ARENDUSTEGEVUS	36
II OSA VILJANDIMAA ARENDUSKESKUSE TEGEVUS AASTAIL 2003 – 2012	
9. ETTEVÕTLUSKESKUSEST ARENDUSKESKUSEKS.....	38
9.1 Ettevõtluse arendamine	40
9.1.1 Ettevõtlusalase info vahendamine.....	40
9.1.2 EASi ettevõtlustoetuste vahendamine	42
9.1.3 Töötukassa ettevõtluse alustamise toetus	45
9.1.4 Leaderi programm	48
9.1.5 Koolituste jm sündmuste korraldamine.....	49
9.1.6 Pärnumaa ja Viljandimaa ettevõtjate mentorklubi	52
9.2 Mittetulundusühingute nõustamine, koolitus ja projektid.....	53
9.3 Maakondlik arendustegevus, omavalitsuste nõustamine	57
LISA. Edulood	60
Nõrga talu.....	61
OÜ LRK Autokoolitus	63
MTÜ Bonifatiuse Gild	65
Karlanda lugu	68
Ühendus Kodukant Viljandimaa	70
Koksvere maanaiste seltsi lugu	71
MTÜ Singel.....	74
Kolga-Jaani Maanaiste Selts	75
MTÜ Lilli Looduskeskus	77
MTÜ Teeme	78
MTÜ Tipu Looduskool	80
Koksvere veski	82
Viljandimaa Naisliit	83
Unustatud mõisad – mõisakoolide külastusmäng	85

Kasutatud allikad

Starditoetuse mõjude hindamine, Kadri Kuusk, PRAXISE Toimetised nr 35/2007.
 Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamine 2012, Eesti Vabariigi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, 2012.
 Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamine 2014, Eesti Vabariigi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, EAS, 2014.
 Ettevõtluse alustamise toetuse mõjuanalüüs, Eesti Töötukassa, 2014.
 Margot Laidonäri käsikirjalised märkmed aastatest 1994-2012.

Fotod: Viljandimaa Arenduskeskuse arhiiv, Margot Laidonär.

I OSA VILJANDIMAA ETTEVÕTLUSKESKUSE TEGEVUS AASTAIL 1994 – 2003

1. ETTEVÕTLUSKESKUS LÄBI AASTATE

1.1 Rootsi aeg 1994-1996

1990ndatel oli Eestis välja kujunenud mitu väikeettevõtluse toetamise süsteemi, mis olid loodud erinevate välisabi programmide abil. Arvestatavamad neist olid PHARE toetusel loodud ja majandusministeeriumi haldusalas tegutsevad ärinõuandlad, mis asusid Tallinnas, Tartus, Narvas ja Pärnus ning NUTEKi (Rootsi Riikliku Teaduse ja Tehnika Arengu Ameti) toel loodud ja siseministeeriumi haldusalas olevad ettevõtluskeskused, mis asusid Kagu-Eestis, Virumaal ja Viljandis. Ärinõuandlad ja ettevõtluskeskused erinesid üksteisest nii oma juriidilise staatuse, eesmärkide kui ka tegevuspõhimõtete poolest.

Regionaalarengu ja ettevõtluse arendamise riikliku poliitika elluviimiseks loodi 1997. aastal siseministeeriumi haldusalas Eesti Regionaalarengu Sihtasutus (ERSA). Ettevõtluskeskused reorganiseeriti mittetulunduslikeks sihtasutusteks ning seoti lepinguliste suhete kaudu ERSaga. Keskused hakkasid pakkuma konsultatsioone alustavatele ettevõtjatele ning vahendama riiklikke koolitus-, nõustamis- ja messitoetusi ning laene. Peale selle oli ettevõtluskeskustel võimalik taotleda toetusi erinevatest programmidest ettevõtlusprojektide läbiviimiseks.

Viljandimaa Ettevõtluskeskus loodi Riigi Kohaliku Omavalitsuse ja Regionaalse Arengu Ameti (KOVRA) ning NUTEKi ühisprogrammi kolmanda keskusena. NUTEKi programmi eesmärk oli toetada Eesti regionaalset arengut eraettevõtlust arendades ja selle ülesande täitmiseks asutati koostöös kohalike omavalitsustega 1992. aastal Kagu-Eesti Ettevõtluskeskus Võrus, 1994. aastal Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus Jõhvis ja Viljandimaa Ettevõtluskeskus Viljandis. Keskuste püsikulud kaeti riigieelarvest KOVRA kaudu ja Rootsi partner kattis väljaõppe ja tehnilise varustamisega seotud kulud.

Viljandimaa Ettevõtluskeskuse asutasid KOVRA, Viljandimaa Omavalitsuste Liit ja Viljandi Maavalitsus. Asutamisleping sõlmiti 5. aprillil 1994. aastal; sellele kirjutasid alla KOVRA peadirektori asetäitja Jaak Maandi, Viljandi asemaavanem Urmas Tuuleveski ja Viljandimaa Omavalitsuste Liidu esimehe asetäitja Andres Soosaar. Keskuse haldusnõukokku kinnitati KOVRA esindajatena peadirektor Ülo Peets ja peadirektori asetäitja Jaak Maandi, Viljandi Maavalitsuse esindajaina majandusosakonna juhataja Ülo Viner ja põllumajandusosakonna juhataja Ants Velleste ning Viljandimaa Omavalitsuste Liidu esindajatena Viljandi linnapea Andres Soosaar ja Kolga-Jaani vallavanem Kalevi Kaur.

Haldusnõukogu kinnitas 3. septembril oma otsusega avaliku konkursi tulemuste põhjal tegevdirektoriks Tõnu Mõistuse. Keskus registreeriti 13. septembril 1994 Viljandi Maakonna Ettevõtteregestris. Alates 12. detsembrist asus keskkuses bürojuhatajana tööle Margot Meremaa.

Ettevõtluskeskuse pidulik avamine 13. juunil 1995.
Vasakult Tõnu Mõistus, Ülo Peets, Margot Meremaa ja Ülo Viner

1995. aasta oktoobris määrati nõukogu liikmeks lahkunud Ants Velleste asemel põllumajandusosakonna juhataja Lembit Villem ja 1996. aasta detsembris Andres Soosaare asemel uus linnapea Tarmo Loodus (kuulus haldusnõukogusse kuni nimetamiseni Eesti Vabariigi siseministriks 1999. aasta sügisel).

Kuni 1997. aastani pakkus keskus NUTEKi toetatud ja väljatöötatud teenuseid, korraldades kursusi “Ideest oma ettevõtte” ja seitsmest kursusest koosnevat tsükli “Kuidas olla edukas ettevõtja?”, ettevõtte strateegilist analüüsi ning õppe- ja kontaktide loomise reise Rootsi. Peale nende teenuste vahendas keskus infot ja ärikontakte ning võimaldas ettevõtjail kasutada bürooteenuseid. 1995. aastal lisandus keskuse teenuste paketti regionaalpoliitiliste laenude vahendamine ja 1996. aastal majandusministeeriumi nõuandedotatsioon ettevõtjaile.

Muudest keskuse tegemistest oli olulisim keskuse laienemine Jõgevamaale. 1995. aasta suvel esitas Jõgeva Maavalitsus taotluse Viljandimaa Ettevõtluskeskuse Jõgeva filiaali loomiseks. Osakond alustas tööd 1. septembril, kui juhatajana asus tööle Siiri Einaste. Jõgeva osakonna asutamine tõi kaasa kaks uut haldusnõukogu liiget – Jõgeva Maavalitsuse arenguosakonna juhataja Ülari Alametsa (kuni 1997. aasta suveni, kui temast sai Eesti Regionaalarengu Sihtasutuse juhataja) ja vallavanem Toivo Ilvese.

Jõgeva osakonna avamine 8. detsembril 1995. Edu soovib Jõgeva maavanem Meelis Paavel.
Keskel osakonnajuhataja Siiri Einaste, temast paremal Margot Meremaa ja Ülari Alamets

1.2 Rahvusvahelise projekti IntSME mõjusfääris 1997. aastal

Ettevõtluskeskus töötas 1997. aastal Viljandi linnavalitsuse alltöövõtjana ECOS-OUVERTURE programmi projektis “Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete rahvusvahelistumine” (lühidalt „IntSME“). Projekti juhtis kuni aprillini aselinnapea Peep Aru, pärast Aru nimetamist Eesti Vabariigi ministriks määrati projektijuhiks Tõnu Mõistus. Ettevõtjatele tähendas projektis osalemine eelkõige võimalust omandada kogemusi suheldes välispartneritega ja saada ärikontakte neljast riigist: Eestist, Soomest, Rootsist ja Iirimaalt (ptk 6.1).

Peale „IntSME“ tegevuste ja keskuse põhiteenuste infovahenduse, koolituste korraldamise, konsulteerimise ja kontaktide vahendamise tegutses keskus Võhma asjatundjate komisjonis (ptk 8) ja osales monofunktsionaalsete asulate programmis, viies läbi sihtalade profiili uuringuid.

Samuti vahendas keskus regionaalpoliitilisi meetmeid – regionaalpoliitilist laenu ja nõuandetoetust.

1.3 ERSA katuse all 1998-1999

1997. aasta keskel loodi ettevõtluskeskuste katusorganisatsioon Eesti Regionaalarengu Sihtasutus (ERSA), mis võimaldas siduda keskused ja ettevõtluskonsultandid ühtsesse ettevõtluse tugisüsteemi. Selleks ajaks olid ettevõtluskeskused või ärinõuandlad loodud kõigis maakonnakeskustes ja oli tekkinud vajadus nende tegevuse koordineerimiseks, et tagada keskuste teenuste kättesaadavus enam-vähem ühtse kvaliteediga kõigile ettevõtetele sõltumata nende asukohast.

ERSA ja keskuste koostööd reguleerisid nendevahelised üheks aastaks sõlmitavad baasfinantseerimise lepingud, mille kohaselt keskustel oli kohustus pakkuda miinimumteenuseid ehk vahendada informatsiooni ettevõtlust toetavate fondide ja sihtasutuste teenuste, maakonna ettevõtluse, ettevõtlustoetuste, regionaalpoliitilise laenu ja arengu programmide kohta; korraldada vähemalt kaks teabepäeva ja üks kursus alustavatele ettevõtjatele aastas; vahendada messi- ja nõuandetoetust, ettevõtluskonsultante ning konsulteerida alustavaid ettevõtjaid. Samuti oli keskuste ülesanne vastu võtta regionaalpoliitilise laenu taotlusi ja nõustada laenuaotlejaid äriplaani koostamisel.

1998. aastal reorganiseeriti Sihtfond Viljandimaa Ettevõtluskeskus Sihtasutuseks Viljandimaa Ettevõtluskeskus (SAVE). Koostati uus põhikiri ja valiti haldusnõukogu järgmises koosseisus: esimees Viljandi asemaavanem Urmas Tuuleveski, liikmed Ülo Viner (Viljandi Maavalitsuse majandusosakonna juhataja), Eva Sisask (Viljandi Maavalitsuse maamajandustalituse konsultant), Kalevi Kaur (Kolga-Jaani vallavanem), Raimo Ronimois (Hansapanga Viljandi regiooni juhataja), Arne Tae (AS Karne tootmisdirektor) ja Tarmo Loodus (Viljandi linnaapea). Keskuse juhatajaks kinnitati Tõnu Mõistus.

Jõgeva osakond iseseisvus 1998. aasta sügisel, kui moodustati Sihtasutus Jõgevamaa Ettevõtluskeskus. Viljandi keskuse suuremad sündmused 1998. aastal olid ettevõtjate ärimissioon Iiri Vabariiki ning koostöös Pärnumaa Ettevõtluskeskusega ja Hiiumaal asuva sihtasutusega Tuuru korraldatud kolme maakonna ettevõtjate päevad. 1999. aasta märkimisväärsamad sündmused olid koos Hansapangaga korraldatud ettevõtja pärastlõunate sari ja maakonna metalliettevõtjate osalemine ühisstendiga messil „Instrutec“.

Haldusnõukogu rühmaarutelu Rootsis 1995. aastal. Vasakult Ülari Alamets, Ülo Peets, Jaak Maandi, Margot Meremaa

Haldusnõukogu strateegiaarutelu Olustveres 1999. aastal. Nõukogu esimees Urmas Tuuleveski

1.4 EASi ettevõtluskeskuste võrgustiku osana 2000-2003

Aastatel 1999–2000 viidi läbi sihtasutuste reform. Eesti Regionaalarengu Sihtasutus ühines Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega (EAS) ja regionaalarengu sihtasutusest sai EASi struktuuriüksus – Eesti Regionaalarengu Agentuur. Ettevõtluskeskuste tegevust hakkas sellest aastast alates koordineerima ja rahastama EAS oma regionaalarengu agentuuri kaudu.

Ettevõtluskeskuste võrgustik koosnes 16 keskusest, igas keskmiselt kaks töötajat. Ettevõtluskeskuste ja EASi omavahelisi suhteid reguleeriti baasfinantseerimise lepinguga üheaastaseks perioodiks.

Kõik võrgustikku kuuluvad keskused pakkusid klientidele tasuta baasnõustamist kuni kolme tunni ulatuses ja ärinõustamist, vahendasid infot ja korraldasid sündmusi (koolitusi, seminare, teabepäevi, õppereise). Peale selle vahendasid keskused EASi programme ja ettevõtluse tugisüsteemi konsultante.

2. KLIENDID

2.1 Alustavad ettevõtjad ja ettevõtted

Keskmiselt on aastas nimeliselt kirja pandud ligikaudu 700 teenuste kasutajat, sellele arvule võib juurde lisada 40% anonüümseid kliente, seega oli keskusel aastas ligikaudu tuhat klienti. Erasisikuist klientide hulgas olid esindatud kõik maakonna linnad ja vallad. Umbes neljandik kliente oli Viljandi linnast (26%), järgnes Karksi vald (10%), Võhma linn (6%) ja Viiratsi vald (4%).

Teenuste osas on alustavad ettevõtjad saanud enim konsultatsioone – 46%, koolituse osakaal oli peaaegu sama suur (43%).

Tegutsevatest ettevõtjatest olid pooled Viljandist, 10% väljastpoolt maakonda, ülejäänud jagunesid kõigi Viljandi maakonna linnade ja valdade vahel. Rohkem kliente oli Karksi (6%), Viiratsi (4%) ja Pärsti (4%) vallast. Üle poole klientidest on saanud vähemalt kaks teenust, kolmandik ettevõttest rohkem kui kaks teenust.

Teenuste osas on jaotus selline: 30% kliente on saanud konsultatsioone, 30% koolitusi, 30% infot ja 10 % muid teenuseid – ärikontakte, toetusi, bürooteenuseid.

2.2 Omavalitsused

Teine ettevõtluskeskuse sihtgrupp olid omavalitsused, kes olid keskusele nii partnerid mitmesuguste teenuste osutamisel (ptk 8) kui ka kliendid.

Paljud omavalitsuste töötajad võtsid osa mitmetest keskuse korraldatud kursustest ja teabepäevadest nii Viljandis kui ka mujal maakonnas. Kõige rohkem oli osalejaid Viljandi Linnavalitsusest.

3. TEENUSED

3.1 Informatsiooni vahendamine

Ettevõtluskeskuse keskne tegevus oli info vahendamine. Keskus kogus ja edastas infot järgnevates valdkondades: ettevõtlust toetavad organisatsioonid, fondid ja nende teenused, konsultandid, koolitusvõimalused Eestis, messid Eestis ja välismaal, ettevõtjale vajalik info Internetis, ettevõtlustoetused, ettevõtlusvormid, ettevõtjaks registreerimine, Viljandimaa ettevõtlus jmt. Kõige enam taheti teada toetuste saamise võimaluste ja Viljandimaa ettevõtete kohta. Väga sageli oli keskusesse pöördumise põhjus alustava ettevõtja temaatika.

Keskusesse olid tellitud ettevõtlust toetavate organisatsioonide infolehed, näiteks Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Infoleht, EVEA Infoleht, Eesti Panga Teabeleht, Euroopa Innovatsiooniinfo Keskuse Infoleht, Aiandusturg, Lihaturg, Piimaturg, Teravilja- ja Õlisaaduste Turg. Samuti oli võimalus tutvuda keskuse koostatud infolehtedega, nagu „Füüsilisest isikust ettevõtjaks registreerimine Viljandimaal“, „Kust saada raha?“, „Teejuht ettevõtjale Internetimaailma“ jt.

Võimalik oli tutvuda ettevõtlusalaste raamatute, väljaannete ja keskuse koostatud mappidega „Fondid ja sihtasutused“, „Ettevõtlusvormid“, „Messil osalemise strateegia“, „Ärikirjade koostamine“, „Eesti ettevõtlus“, „Viljandimaa ettevõtlus“ jt.

Infoedastuskanalitena kasutas keskus meediaväljaandeid, Interneti, otsepostitust ja teabepäevi.

Ettevõtja pärastlõunate sarja avaürituse „Alternatiivsed finantseerimisvõimalused“ lõpetas koosviibimine Centrumi restoranis 16. märtsil 1999

3.2 Koolitus ja infopäevad

Aktiivseim koolitusaasta oli 1995, kui keskus vahendas NUTEKi väljatöötatud ja rahaliselt toetatud kursuste paketti. Kursuste maht oli aastati väga erinev, sõltudes sellest, kui palju sai keskus koolituse korraldamiseks toetust. Ettevõtluskeskus taotles toetust NUTEKilt, Rahukorpuselt ja Phare SME programmilt. Toetused võimaldasid osalejale pakkuda kursusi hinnaga kuni 100 krooni päev.

1995. aasta – 39 kursust, 638 osalejat

Koolitusi hakkas keskus pakkuma 1995. aasta alguses, kui ta korraldas NUTEKi kursuste paketti, kuhu kuulus kursus “Ideest oma ettevõteteni” alustavatele ettevõtjatele ja seitsmest kursusest koosnev sari “Kuidas olla edukas ettevõtja?” tegutsevatele ettevõtjatele. Sarja kuulusid kahepäevased kursused “Äritegevuse arendamine”, “Äriprojekti tasuvusuuring”, “Äriprojekti juhtimine”, “Turunduse juhtimine”, “Juhtimise kvaliteet”, “Ettevõtte finantsmajandus”, “Firmadevaheline ost-müük”. Kokku korraldas keskus 14 kursust “Ideest oma ettevõteteni” ja kolm sarja „Kuidas olla edukas ettevõtja?“.

Lisandus keskuse väljatöötatud kursus – suhtlus- ja videotreening, mis toimus neli korda.

1996. aasta – 13 kursust ja 3 seminari, 178 osalejat

NUTEKi toetusel toimus üks finantsmajanduse ja turunduse juhtimise kursus ning kuus kursust “Ideest oma ettevõteteni”.

Peale selle korraldas keskus ühe inglise ärikeeles kursuse, neli suhtlus- ja videotreeningut ning kaks seminari – “Messil osalemise strateegia” ja “Projektijuhtimine”. Viimased kaks olid ühendatud keskuse osalusega Mulgi messil.

Koos Jõgeva osakonnaga toimus Paides Jõgeva ja Viljandi maakonna ühine marketingi seminar. Turunduskoolitust toetas Ameerika Rahukorpus.

1997. aasta – 5 kursust, 57 osalejat

Sel aastal ei õnnestunud keskusel korraldada toetatud kursusi. Keskus tegi kaks kursust “Ideest oma ettevõteteni” ja kolm suhtlus- ja videotreeningut. Videotreeningud viisid läbi treenerid Raili Must ja Maarika Roosimägi.

Suhtlus- ja videotreeningul osalejad, vasakult esimene Raili Must, paremalt teine Maarika Roosimägi

1998. aasta – 3 kursust ja 5 seminari, 190 osalejat

Ettevõtjate koolitused 1998. aastal said võimalikuks suures osas tänu Phare SME programmi toetusele. Phare rahalisel abil toimus seminar “Kuidas messil edukalt osaleda?”, maksuseminar ja kolm ettevõtja baaskursust.

Koostöös oma heade partneritega korraldas keskus kolm seminari: Eesti Kaubandus-Tööstuskajaga ekspordiseminari, FEMIRCiga “Projektide kirjutamine Euroopa Liidu programmidele” ja Viljandi Maavalitsusega “Euroseminari”.

1999. aasta – 1 kursus, 1 ümarlaud, 3 seminari, 4 infopäeva, 1 konverents. Kokku oli sündmustel osalejaid 200.

Aastas toimus üks kursus ja üks seminar alustavatele ettevõtjatele. Koostöös EVEAga korraldas keskus seminari „Suhtlemine maksuametiga”, lektor Eevi Pikker, ja seminari laenuvõtmist kavandavale ettevõtjale, lektor Maive Rute. Koostöös Kaubandus-Tööstuskojaga toimus konsultatsioonipäev eksportivatele ettevõtetele, 20 maakonna suuremat tööandjat kohtusid ETTK tegevdirektori Henn Pärnaga ümarlaua. Konverents „Ettevõtluse arengu probleemid ja põhisuunad” tõi kokku 57 huvilist.

Infopäevade teemad olid järgmised: „Alternatiivsed finantseerimisvõimalused”, „Aastaruande koostamine”, „Pankrot – selle väljakuulutamise ja tagajärjed”, „Ettevõtluse arendamise võimalused”.

2000. aasta – kolm infopäeva rahastusvõimaluste ja ettevõtluse tugisüsteemi kohta, neil osales 51 huvilist, kolm seminari („Projektkirjelduste koostamine”, „Innovaatikaseminar”, „Praktilisi kogemusi maksukorraldusseaduse täitmisel”), kus oli kokku 48 osalejat. Ka koolitusi oli kolm: alustavatele ettevõtjatele oli suunatud kaks koolitust – „Ettevõtluse alustamine külades” ja alustava ettevõtja koolitus, kolmas koolitus oli Viiratsi külavanematele. Koolitustel osales kokku 53 inimest.

Koostöös Viljandi maavalitsusega korraldas keskus Viljandimaa majandusfoorumi, millest võttis osa 252 inimest, ja Viljandimaa II arengukonverentsi, kus oli 80 osavõtjat.

2001. aasta – kolm koolitust alustavatele ettevõtjatele ja viis infopäeva, kokku oli neil 196 osalejat. Koostöös Aktiviseerimiskeskusega korraldas keskus kolmepäevase alustava ettevõtja kursuse ja koostöös Kesk-Eesti Arenduskeskusega ettevõtluse algkursuse.

2002. aasta – seitse koolitust, 128 osalejat. Alustavad ettevõtjad said arendada oma suhtlusoskusi ühepäevasel enesekehtestamise koolitusel, käsitöölised said uusi teadmisi kursusel „Käsitöötoodete turundus” ja puidutöö ettevõtjad turundusseminaril „Metsast turule”. Naisettevõtjatele korraldas keskus ILO projekti „Rohkem ja paremaid töökohti naistele” (ptk 6.3) raames kahepäevase seminari „Ettevõtlus kui elamise viis” ja mikrokrediidi koolituse. Lisaks koolitustele toimus ümarlaudu, teabepäevi, infopäevi, õppereise, ettevõtluspäevi. Neil sündmustel osales kokku 323 inimest.

3.3 Konsulteerimine

3.3.1 Ettevõtjate nõustamine

Keskuse pakutavad ärikonsultatsioonid jagunesid kaheks: kuni tunniajalisteks individuaalkonsultatsioonideks keskuses ja pikemateks konsultatsioonideks ettevõtetes. Lühiajalisi konsultatsioone keskuses said ettevõtjad tasuta, ulatuslikud firmakonsultatsioonid olid tasulised. Konsultantidelt nõu saamiseks oli ettevõtjail võimalus taotleda toetust. 1995-1996 oli see võimalik tänu NUTEKi toetusele (ptk 6.1), 1997-1999 toetati konsultatsioone riigieelarvest ettevõtluse tugisüsteemi vahendusel (ptk 3.5.1).

Peamised valdkonnad, milles konsultandid ettevõtjaid nõustasid, olid ettevõtluse alustamine, äriplaani koostamine, ettevõtlusvormi valik, äriidee analüüs, toetusvõimalused, projektitaotluste nõustamine, raamatupidamine.

Ettevõtted tellisid kõige sagedamini strateegilist analüüsi ja äriplaani. Kokku telliti firmakonsultatsioone 71 korral. Firmakonsultatsioonide enam rakendatud konsultandid olid Aarne Adler, Anu Laas, Jüri Lehtsaar, Jaak Loka ja Tõnis Mets.

IntSME-projekti raames tehti 15 ettevõttes ekspordiaudit. Konsultant oli Aarne Adler.

3.3.2 Töötute nõustamine ja tööturutoetus ettevõtluse alustamiseks

Üks keskuse sihtgruppe olid töötud. Nead said keskusest infot tööturuteenuste kohta, samuti nõu äriidee valikul ja äriplaani koostamisel. Töötuil oli võimalik saada Viljandi tööhõiveametist ettevõtluse alustamiseks vajalikku teavet, koolitust ja rahalist toetust majandustegevuse alustamiseks.

Tööturutoetus ettevõtluse alustamiseks oli 2000. aastal kuni 10 000 krooni. Tööturutoetust võis taotleda tööt, kes oli vähemalt 18 aastat vana ja kes oli läbinud ettevõtlusalase koolituse või kel oli ettevõtluskogemusi. Toetuse saamiseks tuli tööhõiveametisse esitada avaldus, äriplan ja dokumendid, mis tõendasid ettevõtlusalase koolituse läbimist või ettevõtluskogemuste olemasolu. Otsuse tööturutoetuse andmise kohta tegi komisjon, kuhu kuulusid tööhõiveameti, Viljandi Linnavalitsuse ja maksuameti esindaja.

3.3.3 Omaavalitsuste nõustamine

1997. aastal osales keskus monofunktsionaalsete asulate programmis. Tõnu Mõistus kuulus seitsmest isikust koosnevasse uurimisgruppi, kes uuris monofunktsionaalsete asulate profiili. Uuritavate asulate hulgas olid kaks Viljandi maakonna monofunktsionaalset linna – Mõisaküla ja Võhma (ptk 7).

3.3.4 Väliskonsultatsioonid

Viljandi maakonna ettevõtteid nõustasid ka välisspetsialistid. Läbi aastate andis NUTEKi konsultant Gunnar Danielsson ettevõtjaile nõu ettevõtte arendamise ja väliskaubanduse valdkonnas ning valmistas ettevõtjaid ette ärimissioonideks Rootsi.

1998. aastal viibis kolm päeva Viljandis Taani konsultant Peter Cordsen, kes nõustas ettevõtjaid tehnoloogiapiirde valdkonnas.

3.3.5 Ärikeeke konsultatsioonid

Ettevõtjad said keskusest abi avalduse kirjutamisel, CV ja ärikirjade koostamisel, grammatika ja stiili korregerimisel.

3.4 Ärikontaktide vahendamine

Ärikontaktide vahendamine oli keskuse tegevuses olulisel kohal. Kontaktivahendus algas 1994. aasta sügisel reisidega Rootsi. Esimesel kolmel aastal kujuneski Rootsi peamiseks maaks, kellega loodi kontakte kõige aktiivsemalt.

1995. aastast tegi keskus koostööd Soomes Ulvila vallas tegutseva Satakunna Balti Keskusega, kes pakkus Viljandimaa ettevõtetele võimaluse väga soodsatel tingimustel osaleda üle kahe aasta toimuval messil “Satakunnan Messut” Pori linnas. Kontakte Soome ettevõtjatega vahendas Satakunna Balti Keskuse ekspordiprogrammi juht Markku Uusitalo, kes külastas korduvalt Viljandimaad ja siinseid ettevõtteid.

1997. aasta tõi ettevõtjaile võimaluse laiendada keskuse kaudu kontaktide võrgustikku Soomes ja Rootsis tänu IntSME-projektile. Uue maana lisandus Iiri Vabariik. Projekt lõi eeldused sõlmida kontakte ja saada kogemusi suheldes välispartneritega. Projektis osales 172 Viljandimaa ettevõtet (ptk 6.2).

3.4.1 Ärimissioonid

Kontaktide loomine oli üks Rootsi Riikliku Teaduse ja Tehnika Arengu Ameti (Nutek) alamprogrammidest ja seega sai juba 1994. aastal võimalikuks teha kolm õppe- ja ärikontaktide vahendamise reisi Rootsi. Rootsi poolne koordinaator oli Nuteki konsultant Gunnar Danielsson, kes külastas keskuse väljavalitud Viljandimaa ettevõtteid ja tegi koostöös keskuse töötajatega valiku firmadest, kel on ekspordipotentsiaali. Aastail 1994-1996 korraldas keskus Rootsi kaheksa reisi, kus osalejaid oli kokku 46. Neli reisi oli puidutöötlemisele, kaks metallitööstuse esindajatele, üks transpordiettevõtetele ja üks toiduainetetööstuse esindajatele.

IntSME-projekti raames organiseeris keskus ettevõtjaile kaks reisi Iirimaa, ühe 1997. ja teise 1998. aastal. 1998. aastal osales üks firma keskuse vahendusel EVEA korraldatud ärimissioonil Itaalias.

Kokku on 11 ärimissioonist osa võtnud 67 ettevõtete esindajat.

Rootsi-reis metalliettevõtete juhtidele 1994. aastal. Vasakult Andres Kuusik (M.K. Metall), Andres Kiis (Kleo), Ants Männik (ET Mõisaküla), Peeter Karpa (ET Viljandi), Heino Nõgu (Nuia PMT), tõlk Ilme Kambek ja Gunnar Danielsson (Nutek)

Merike Aasmäe „Rootslane annab nõu ja abi“ – „Sakala“, 25. jaanuar 1996

Sel nädalal on taas Eestis Rootsi riigiasutuse „Nutek“ esindaja Gunnar Danielsson, kelle seitsmendast käigust Viljandimaale oli juttu 18. oktoobri „Sakalas“. Ta on loonud kontakte juba mitmekümne sinise ettevõttega, seekord külastab ta eelkõige metalli- ja transpordifirmasid. Nõustamise ja kontaktide vahendamise kõrval kogub külaline reisiseltskonda, keda viia veebruari teisel poole Rootsi kogemusi omandama.

Koos Viljandimaa Ettevõtluskeskuse direktori Tõnu Möistusega käis Gunnar Danielsson aktsiaseltsides „ET Viljandi“, „Siim“, „Hanval“, „Metra“ ja „Nuia Põllumajandustehnika“. Nendega oli kaasas Rootsi ettevõtja, kes soovib leida alltöövõtjat siinsete metallitöötajate hulgast.

Karksi-Nuia ambulatooriumis kohtus Danielsson linnapea Arvo Allevi ja firmajuhtidega. Jutuaineks oli kohaliku ettevõtjate klubi asutamine. Külaline tutvustas Rootsi sellealaseid kogemusi. Linnapea arvates hakkas asi liikuma: võib-olla jõutakse klubi asutamiseni juba eeloleval kolmapäeval, kui Karksi-Nuia ettevõtjad taas kokku tulevad.

Teispäeval tegi Gunnar Danielsson tutvust ka Möisakülaga. Eilse päeva veetis ta Jõgeval. Täna on rootslane jälle Viljandis ning asjast huvitatutel on tõenäoliselt võimalik teda päeva jooksul kohata ettevõtluskeskuses (Vabaduse plats 4). Homme sõidab Rootsi külaline Võrumaale ja sealtkaudu nädalalõpuks koju.

Riigiasutus „Nutek“ on spetsiaalselt sotsialismist väljunud arengumaade abistamiseks asutatud ettevõtte. Et osa selle tegevussuundi (konsultatsioonid, kontaktid, koolitus) ühtivad meie ettevõtluskeskuse omadega, on loomulik, et just ettevõtluskeskus neid vahendab.

Oma paljude kohtumiste vahel asetleidnud jutuajamises ütles Gunnar Danielsson „Sakalale“, et „Nuteki“ esindajana on ta saanud olla tunnistajaks Eesti viimaste aastate arengule, plaanimajanduselt turumajandusele üleminekule ja uute ettevõtete sünnile. Viljandimaal on ta käinud vähemalt 30 firmas ja viinud siit õppereisile mitu juhtivtöötajate gruppi. Eelmisel korral külastas ta puidutöötajaid ja kutsus neid Rootsi, nüüd (nagu ka paaril korral varem) on huviobjektiks metallimehed.

Viiepäevasest õppereisist osavõtjad tutvuvad mitmes Rootsi linnas erinevate ettevõtetega, et näha, mida ja kuidas kuskil toodetakse, ning saada sealt uusi ideid. Väga haruldane pole seegi, kui õnnestub sõlmida müügi- või alltöövõtuleping. Õppereisijatel endil tuleb maksata ainult sõiduraha, kõik muud kulud katab Rootsi pool.

MULJEID ÄRIMISSIONIDELT

“Viljandi esindus sai reisilt küllaldaselt palju kogemusi nii metallkonstruktsioonide kui ka hüdrauliliste silindrite valmistamise osas. Kõige enam tuleks kõrva taha panna toodete testimise organiseerimist.”

Peeter Karpa, AS ET Viljandi
(reis metallitööstuse firmadele 8.-13. novembril 1994)

“Omandasime hulga materjali, mida analüüsida meie ettevõtte huvidest lähtuvalt.”

Veiko Põldsaar ja Tõnu Tamme, AS Viljandi Aken ja Uks
(reis puidutöötlemisfirmadele 7.-19. detsembril 1994)

“Sellest hiigelkompaniist (Scania, 60 000 töötajat) leidsin terve hulga vajalikke mõtteteri:

- alati tuleb olla teistest üks samm ees, mõelda juba järgmisele sammule – ainult nii saab olla edukas;
- juhtimispüramiid tuleb hoida madal – see annab võimaluse suhelda töötajatega ning asetada nende õlule suurema vastutusekoorma;
- inimesi tuleb motiveerida, seletada neile, kuidas nende töö toob kasu; nii muutub inimene sisemiselt ja see annab võimaluse muutuda ka väliselt;
- toota tuleb seda, mida turustada saab, mitte seda, mida [toota] suudetakse.”

Eggert Otsa, Mainori Majanduskooli õpilane
(reis metallitööstuse firmadele 26. veebruarist 2. märtsini 1996).

3.4.2 Messid

Ettevõtjate osalust messidel aitas keskus organiseerida kaheksal korral. 1995. aastal vahendas keskus kahe firma külastust Rootsi Sundsvalli messile “Interprise Woodland”. Kolm korda on maakonna ettevõtted saanud võimaluse osaleda Soomes Pori linnas üle kahe aasta peetaval messil “Satakunnan Messut”.

Satakunna mess on üldmess, millel on ligikaudu 450 eksponenti ja üle 45 000 külastaja. Ettevõtluskeskus koordineeris 1995. ja 1997. aastal Viljandi ettevõtete osalust messil, 1999. aastal jäi keskuse osaks vahendus ja suhtlemine korraldajatega. 1995. aastal olid Poris Viljandi maakonna boksis esindatud 12 ettevõtet: AS A.G.M, AS Cristi, AS Eerung, Heimtali Hobusekasvandus, AS HET, OÜ Kätrin, AS Lehis, AS Look, AS Tiina ja Vastemõisa Vallavalitsus. Neist AS Cristi, OÜ Kätrin ja AS Lehis esindajad olid kohapeal oma tooteid tutvustamas. 1997. aastal peeti messi 5.-8. septembrini. Boksis esitlesid oma firmat Karmen Laos (AS Galvi-Linda), Arne Tae (AS Karme), maakonda tutvustasid Tõnis Korts Viljandi Maavalitsuse keskkonnaosakonnast ja Angela Aru Viljandi Turismiinfokeskusest. AS Galvi-Linda tutvustas ettevõtte nahktooteid ja AS Karme Karksi veine. Keskust ja Viljandimaa ettevõtlust laiemalt tutvustas Margot Meremaa. Messi ajal toimus Ulvilas seminar ettevõtjatele “Ettevõtlus Eestis”. 1999. aastal esindas messil Viljandimaad turismiinfokeskus. Kui 1995. aasta messil õnnestus ettevõtjail luua ka konkreetseid lepinguid, siis 1997. aastal tuli osalejail piirduda Viljandimaa tutvustamisega.

Viljandi maakonna stand messil “Satakunnan Messut” 1997. aastal

Keskus koordineeris messist osavõttu ka 1996. aastal Viljandi sõpruslinnas Porvoos messil “Free 96”. Viljandimaa ettevõtjad kutsuti messile 1995. aasta novembris Lohusalus peetud Soome ja Eesti ettevõtjate koostööseminaril saadud kontakti tulemusena. Messil osalust aitas ette valmistada Porvoo Kaubanduskooli õpetaja Helena Vennonen oma õpilastega. 20.-21. aprillil 1996 toimunud messil olid kaubanduskooli õpilaste kujundatud Viljandimaa boksis esindatud AS Toom-Tekstiil, AS Galvi-Linda, AS Look, FIE Piret Ant ja AS Tiina. Keskust esindas Margot Meremaa.

1996. aastal andis keskus ettevõtjaile soodsatel tingimustel võimaluse osaleda Mulgi messil ettevõtluskeskuse boksis. Keskuse boksis esitles 6.-8. juunil oma tooteid kümme ettevõtet – AS Babette, AS Francescana, AS JÕM Jõgevamaalt ja AS Eerung, AS Ermet, AS Leie Liising, AS Sokkel, OÜ Kaur, OÜ Kivisepp, Kaubandus-teenindusfirma Sale Viljandimaalt. Boksis jaotati Mainori Majanduskooli tutvustavat materjali ja aja oma teenuste tutvustamiseks sai Leks Kindlustus. Boksis konsulteerisid soovijaid Jaak Lokk ja Sirje Kuusik aktsiaseltsist Kilk, ehituse korralduse alast nõu andsid Kaarel Kõrm ja Toomas Viik aktsiaseltsist Buinco. Kõigil Mulgi messi eksponentidel oli võimalus saada aktsiaseltsilt Expostend eksperthinnangut oma boksi kohta, tulemused tehti teatavaks

seminaril “Messil osalemise strateegia”. Messil ajal toimus teinegi seminar – “Projektijuhtimine”, mille viis läbi AS Buinco.

1999. aasta 23.-25. septembril esindas ettevõtluskeskus koos Viljandi Linnavalitsusega maakonna ettevõtjaid Viljandi sõpruslinna Valmiera messil.

Sama aasta sügisel koordineeris keskus Viljandi maakonna metallitöötajate ühisesinemist 24.-25. novembril Tallinnas messil “Instrutec”. Boksis esitlesid end AS ET Mõisaküla, ET Viljandi, AS Nuia Põllumajandustehnika, AS Siim ja AS Viljandi Metallitööstus.

Viljandi metallitöötajate stand messil “Instrutec” 1999. aastal

3.5 Toetuste vahendamine

3.5.1 Nõuandetoetus

Nõuandetoetust hakkas ettevõtluskeskus vahendama 1996. aastal majandusministeeriumi kaudu Vabariigi Valitsuse määruse nr 109 alusel. Viljandi keskus vahendas toetust peale Viljandimaa ka naabermaakondade ettevõtetele. Kokku esitati 33 taotlust, neist 12 rahuldati. Viljandimaa ettevõtetele tuli kolm toetust.

1997. aastast hakati vahendama toetust ERSA (Eesti Regionaalarengu Sihtasutus) kaudu. Kaheksast toetusest seitse läks Viljandimaa ettevõtetele.

1998. aastal maksti nõustamistoetust 14 ettevõttele, sh kuuele firmale Viljandimaalt.

1999. aastal registreeriti ja rahuldati 24 taotlust, Viljandi maakonnas said toetuse 16 ettevõtet. Kaheksa toetust anti ettevõtte konsultatsiooniks ja kaheksa toetust koolituseks.

Nõuandetoetust anti 1999. aasta korra järgi kuni 80 töötajaga äriregistrisse kantud ettevõtetele või füüsilisest isikust ettevõtjatele finantsplaanide koostamiseks, koolituseks, partneriotsinguteks, turu-uuringuteks, äriplaanide ja laenutaotluste koostamiseks, juhtimisalasteks konsultatsioonideks ning muude nõustamisteenuste ostmiseks ERSA nõukogu kinnitatud konsultandidelt.

Maksimaalne riiklikult subsideeritav nõuandetoetus oli päevas 2000 krooni. Ettevõtja võis saada aastast nõuandetoetust kuni kümne konsultandi tööpäeva ehk 20 000 krooni ulatuses. Toetuse andmise otsustas ERSA. Toetust oli võimalik taotleda mis tahes ettevõtluse tugisüsteemi kuuluvalt keskuselt.

3.5.2 Messitoetus

Messitoetus tuli ettevõtluse tugisüsteemi meetmena keskuse teenuste valikusse 1998. aastal. Messitoetust oli võimalik taotleda asukohajärgsest ettevõtluskeskusest füüsilisest isikust ettevõtjatel ja kuni 80 töötajaga ettevõtetel Eesti messidel osalemiseks. Toetuse maksimaalne suurus oli 1999. aastal 5000 krooni (kuid mitte rohkem kui 75% kõigist osalemiskuludest). Otsuse messitoetuse saamise kohta tegi ettevõtluskeskus.

Messitoetuse vastu oli Viljandimaal nõudlus suurem, kui oli võimalik toetusi anda. 1998. aastal oli messitoetusteks eraldatud summast võimalik rahuldada üheksa taotlust kogusummas 33 600 krooni. Kokku esitati keskusele 11 taotlust. Toetatud ettevõtjatest üks võttis osa “Matkamiksist”, kaks “Kodukäsitöö messist”, “Mulgi messist”, “Tallinna Toidumessist” ja “Tourestist”.

1999. aastal eraldas riik Viljandimaa ettevõtetele messitoetusteks 61 400 krooni ja see summa jagati toetustena välja. Toetuse said 13 ettevõtet, kuus toetust läks “Mulgi messil”, viis “Instrutecil”, üks “Maaema messil” ja üks “Agro Tartul” osaluseks.

Maie Pärna Optika Mulgi messil 1998. aastal

2000. aastal rahuldas EAS 15 messitoetuse taotlust Viljandimaalt.

3.6 Regionaalpoliitilise laenu vahendamine

Regionaalpoliitilise laenu (RPL) programm käivitus 1995. aastal. Kuna selleks ajaks ei olnud kõigis maakondades ettevõtluskeskusi asutatud, vahendas Viljandimaa ettevõtluskeskus laenuressurssi peale oma maakonna ettevõtete veel Jõgeva, Järva ja Rapla maakonna ettevõtjaile. Laenu aluseks oli riigi regionaalpoliitika kontseptsioon ja Vabariigi Valitsuse määrus nr 196 13. aprillist 1995. Laenu kogusummaks vabariigis oli 13 850 000 krooni. Eelistati tööstuse ja turismi äriprojekte, samuti valdade ja linnade ettevõtluseeldusi parandavaid projekte.

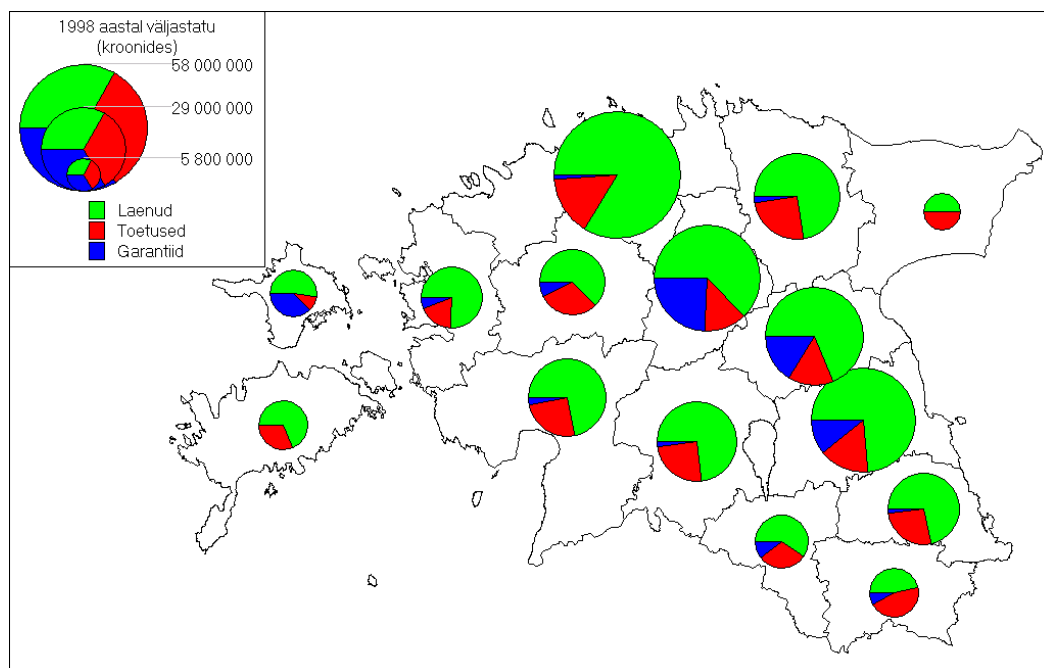
Tööd laenu vahendamisel tehti kolmes etapis: ettevalmistav periood, projektide tasuvusanalüüs ja projektide järelnõustamine. Keskusele laekus 27 taotlust: Viljandist 14, Jõgevalt 8, Järvamaalt 3 ja Raplast 2.

Ka 1996. ja 1997. aastal vahendati laenu siseministeeriumi RPL laenukomisjoni kaudu.

Pärast ERSa asutamist 1997. aasta keskel kuulus regionaalpoliitiline laen Eesti Regionaalarengu Sihtasutuse ettevõtluse tugisüsteemi meetmete hulka. Regionaalpoliitilise laenuga toetati väikese ja keskmise suurusega, üldjuhul alustavaid ettevõtteid äriprojektide elluviimiseks regionaalpoliitiliselt olulistest piirkondades, võttes suuremaid riske ja püüdes kombineerida nõustamist finantseerimisega.

Laenu anti füüsilisest isikust ettevõtjatele või alla 80 töötajaga äriühingutele, kes on tegutsenud vähem kui kaks aastat. Eelistati tootmis- ja teenindusprojekte. Laenuintress määrati igal konkreetsel juhul eraldi, üldiselt oli see kuni 5% madalam Eesti kommertspankade keskmisest. Ühele projektile eraldatud laenu suurus võis olla kuni 200 000 krooni.

Aastail 1996-1999 laekus Viljandimaalt 16 rahastustaotlust, neist kümme projekti rahastati. 2000. aastal oli regionaalpoliitilise laenu taotlusi ja projekte kaheksa.

Sihtasutuste kaudu ettevõtjatele väljastatud laenud, toetused ja garantiid 1998. aastal

3.7 Muu tegevus

Muude teenustena pakkus keskus ettevõtjaile võimalust kasutada bürootehnikat – paljundusmasinat, faksi, telefoni, arvutitehnikat, ja üüris välja koosolekute ruumi.

Keskuse töötajad olid vajadusel ettevõtjaile abiks suhtlemisel välismaiste äripartneritega. Nad tõlkisid ametikirju, reklaamtekste jm kirjalikke materjale soome ja inglise keelest ja keelde ning vahendasid Viljandimaa ettevõtjate telefonikõnesid ja vestlusi Soome, Rootsi ja Saksa äri meestega.

Ettevõtluskeskus laenas välja keskuse soetatud väljaandeid ning levitas raamatuid „Ideest oma ettevõtte ni“, mis olid trükitud Viljandis 1994. aastal NUTEKi toetusel. Muuhulgas said Viljandimaa koolid 1998. aastal vastavalt koolide tellimusele tasuta 1620 raamatut „Ideest oma ettevõtte ni“. 1999. aastal sai 30 raamatut Viljandi Ühendatud Kutsekeskkool.

Keskuse töötajad võtsid osa maakondlikest ettevõtlusega seonduvatest sündmustest: nõupidamistest, vastuvõttudest, esitlustest, ettevõtjate kohtumistest jne. Üsna suure osa keskuse tegevusest hõlmas maakonna ettevõtluse tutvustamine ja esindamine (ptk 5), mitmesugustes koostööprojektides (ptk 4 ja 6) ja maakondlikus arendustegevuses osalemine (ptk 8).

„Ideest oma ettevõtte ni“,
autor Maria Lagerström; Viljandi 1994

4. KESKUS JA MEEDIA

1998. aastal tegi keskuse büroojuhataja Margot Meremaa koostöös maakonnalehe Sakala majandustoimetaja Merike Aasmäega kord kuus majandusrubriiki "Ettevõtja veerud". Veergudes tutvustati ettevõtluse tugisüsteemi, keskuse sündmusi, Viljandimaa ettevõtlust ja investeerimiskliimat, anti infot erinevate toetuste saamise võimaluste, messide ja fondide, EVEA teenuste jne kohta.

Teine suurem keskuse ettevõtmine oli kaasalöömine Mulgi Kuku hommikuprogrammis 1995. aastal, mil keskus aitas ette valmistada ja läbi viia majandussaadet „Raadio kalkuleerivale inimesele“. Programm oli eetris reedeti 9.10-10.00. Saatest võis kuulda kokkuvõtet nädala jooksul aset leidnud kohalikest majandussündmustest, samuti majandust puudutavatest seadustest, määrustest ja korraldustest. Sõna said ettevõtjad. Saadet juhtisid Leo Ariva Mulgi Kukust ja Tõnu Mõistus ettevõtluskeskusest.

Üsna sageli olid keskuse tööd-tegemised reporterite tähelepanu all. Keskuse töötajad on andnud intervjuusid ja kommentaare mitmetele Eesti väljaannetele, samuti ETVle, Mulgi Kukule ja Uudisteraadiole. Keskuse töötajate kirjutatud artikleid ilmus Sakalas üsna sageli. Mitmel korral pääses keskus oma tegemistega välisajakirjandusse (Soomes ja Rootsis).

Valik avaldatud artikleid Eesti väljaannetes:

Viljandi maakonna ettevõtjate päev – Ärielu nr 1, 1995 (Ülo Mallene)
Pärituul on vaid selle jaoks, kes teab, kuhu purjetab – Sakala, 3. mai 1995 (Heiki Raudla)
Eile avati Viljandimaa Ettevõtluskeskus, kolmas selline Eestis – Sakala, 14. juuni 1995 (Helgi Kaldma)
Konsultandid arenevad koos ettevõtlusega – Kaubaleht, 2. oktoober 1995 (Jaan Õmblus)
Gunnar Danielsson arendab Eesti-Rootsi kontakte – Sakala, 18. oktoober 1995 (Helgi Kaldma)
Ettevõtluskeskus laiendab haaret – Sakala, 12. detsember 1995 (Merike Aasmäe)
Rahvusvahelise seminari õppetunnid – Sakala, 23. mai 1997 (Merike Aasmäe)
Europrojekt aitas ettevõtjate muresid selgitada – Postimees, 28. mai 1997 (Malle Toomiste)
Subsideeritud nõustamisteenused – Sakala, 3. märts 1998
Viljandimaa metallitöötlejad tõmbasid ühisboksis pilke – Sakala, 8. detsember 1999 (Heino Laiapea)

Sakala majandusajakirjanik Merike Aasmäe Tõnu Mõistust intervjuuerimas

5. MAAKONNA ETTEVÕTLUSE TUTVUSTAMINE JA ESINDAMINE

Üks oluline ettevõtluskeskuse tegevus oli Viljandimaa ettevõtluse tutvustamine ja esindamine. Keskus esindas ettevõtjaid ja tutvustas ettevõtlust nii kohapeal Viljandis kui ka välisvisiitidel ning kohtus valitsus- ja äriringkondade esindajatega. Enamasti oli visiitidega keskusesse ühendatud ka mõne Viljandimaa ettevõtte külastus.

5.1 Välisriikide delegatsioonid Viljandis

Välisriikide delegatsioone käis keskuses Soomest, Rootsist, Saksamaalt, Iirimaalt, Prantsusmaalt, Lätist, Leedust, Inglismaalt ja Venemaalt. Kõige rohkem külastasid keskust rootslased, enim NUTEKi ja SIDA, samuti Viljandi maakonna sõpruspiirkonna Dalarna delegatsioonid. Mitu korda tutvusid keskuse ja maakonna ettevõtlusega delegatsioonid Satakunna piirkonnast ja Lempäälä vallast Soomest. Külalised Lempääläst viibisid Viljandis seoses IntSME projektiga (ptk 6.2).

5.2 Keskuse töötajate välisvisiidid

Keskuse töötajad tutvustasid oma lähetustel (messidel, kontaktide loomise reisidel ja õppereisidel) Viljandimaa ettevõtlust ning andsid intervjuusid meediale.

Tõnu Mõistus esindas Viljandimaa ettevõtlust NUTEKi organiseeritud ettevõtluse tugisüsteemi tutvumisreisidel 13.-16. novembril 1995. aastal Šotimaal ja 29. aprillil - 2. mail 1996. aastal Iirimaal, seminaridel ja kohtumistel IntSME-projekti raames Soomes 1996. aastal (koos aselinnapea Peep Aruga), 20.-21. veebruaril 1997. aastal Rootsis Ulricehamnis (koos Hetika direktori Kalle Jentsiga) ning delegatsioonijuhina Iirimaal 1997. ja 1998. aastal. 1998. aastal esindas Tõnu Mõistus maakonna ettevõtlust (koos Lembit & T Koduehituse direktori Lembit Oppega) Itaalias Padova piirkonnas.

1999. aastal kuulus Tõnu Mõistus viljandlaste 8-liikmelisse delegatsiooni, kes külastas 7.-11. septembrini Viljandi maakonna Rootsi sõprusmaakonda Dalarnat. Programmi teema oli "Kümme aastat koostööd Dalarna ja Viljandi maakonna vahel". Septembris jäi ka osavõtt koos Viljandi Linnavalitsusega Viljandi sõpruslinna Valmiera messist.

Margot Meremaa tutvustas maakonda Soomes: 1996. aastal "Freemessil" Porvoos, 1995. ja 1997. aastal Satakunna messil Poris ning sellega seotud üritustel. Peale messitöö andis ta intervjuusid (1995. aastal artikkel "Baltia tempaa messuilla", 1997. aastal kaks raadiointervjuud) ja tegi ettekande seminaril "Ettevõtlus Eestis".

5.3 Eestisisene reklaam

Viljandimaa ettevõtlus oli kõne all arvukatel kohtumistel ministeeriumide, omavalitsuste, asutuste ja fondide esindajatega. Keskust külastasid näiteks regionaalminister Tiit Kubri (1996. aastal), siseminister Robert Lepikson ja majandusminister Jaak Leimann (1997. aastal).

Keskus suhtles aktiivselt paljude ettevõtlust toetavate või ettevõtjaid koondavate organisatsioonidega, nagu Eesti Tööandjate ja Tööstuse Keskliit, Eesti Välisinvesteeringute Agentuur, EVEA, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (ptk 8).

6. RAHVUSVAHELISED PROJEKTID

6.1 NUTEKi ja KOVRA koostööprogramm

Rootsi Riikliku Teaduse ja Tehnika Arengu Ameti (NUTEK) ja Riigi Kohaliku Omavalitsuse ja Regionaalse Ameti (KOVRA) koostööprogrammi (1992-1995) eesmärk oli toetada vähem arenenud piirkondi Eesti ettevõtluse arendamise kaudu, pakkudes koolitust, konsultatsioone ja abi ärikontaktide loomisel. Hanke algataja oli Rootsis elav eestlane Rein Kommel, kes määramise programmi juhiks.

Koostööprogramm oli integreeritud Eesti riiklikku regionaalarengu programmi. Selle kogumaksumus oli ligikaudu 11 miljonit Rootsi krooni, millest 1,6 miljonit läks Kagu-Eesti, Ida-Virumaa ja Viljandimaa ettevõtluskeskuste käivitamise alamprogrammi rahastamiseks.

1996. aastal viidi läbi jätkuprojekt, mis tõi keskustele kaasa abi tehnilise varustuse ostmisel, uue konsultatsioonimeetodi "Forster", keskuste direktorite õppereisi Šotimaale ja Iirimaa, teadmised kvaliteedisüsteemist "ISO 9000" ning Viljandimaa Ettevõtluskeskuse haldusnõukogu õppereisi Rootsi.

Programmi Viljandimaad puudutav osa

Tehnilise baasi loomine

Rootsi riigi abil loodi keskuse tehniline baas (arvutid, telefonid jne) ja soetati ettevõtlusalast kirjandust. Viljandimaal viidi 1994. aastal läbi 80 ettevõtte struktuuri ja äripotentsiaali uurimused. Uurimustöö "Viljandi maakonna ettevõtluse probleemudel" tegi REKO-Grupp.

Koolitus

Koostati kahepäevaste kursuste metoodika uute ettevõtete asutamisest ("Ideest oma ettevõtte") ja ettevõtte juhtimisest (seitsmest kursusest koosnev tsükkel "Kuidas olla edukas ettevõtja?") ning koolitati 67 eesti instruktorit neid kursusi läbi viima. Koolitus algas 1995. aastal. Viljandis toimus kaks tsüklit "Kuidas olla edukas ettevõtja?", Olustveres üks. Kokku osales neil 61 inimest. Juhtide osakaal gruppides oli keskmiselt 49%, kusjuures Viljandis toimunud kursustel 52% ja 75%.

Kursus "Ideest oma ettevõtte" viidi läbi 14 korda: Viljandis 7 ja valdades 7 (Olustveres 3, Karksis, Karksi-Nuias, Paistus ja Vastemõisas 1). Kursustest võttis osa 216 inimest, s.o keskmiselt 15,57 inimest kursuse kohta. Osalejatest 22% olid õpilased, 19% tööhõiveametis registreeritud töötud.

Viljandis trükiti 13 500 eksemplari eesti- ja ingliskeelset raamatut "Ideest oma ettevõtte". Raamatu põhjal valmis 8-osaline telesaatesari ETVs. Väljaannet levitati ettevõtluskeskuse ja raamatukaupluste kaudu. Trükist on ka kasutatud õppe- ja jaotusmaterjalina kursustel.

Konsulteerimine

Konsultantide väljaõpetamiseks korraldati Rootsis kaks üheaastast treeningkursust. Kursuse lõpetanud 44 eestlast said strateegilise äritegevuse arendamise konsultandi diplomi. Analüüsi meetod töötati välja spetsiaalselt Eesti väikeettevõtete vajadusi silmas pidades.

Strateegiline analüüs tehti 1995. aastal 21 Viljandimaa ettevõttes.

Ärikontaktid

Ärikontaktide loomiseks korraldas keskus koos NUTEKi konsultandi Gunnar Danielssoniga kaheksa reisi Rootsi, neist neli oli suunatud puidutöötlemisettevõtetele, kaks metallitöötlemisettevõtetele ja üks toiduainetetööstusele ning transpordiettevõtetele (ptk 3.4.1).

Metallitööstuse ettevõtted 1996. aastal Rootsis õhtusöögil. Vasakult Gunnar Danielsson, Ruut Peets (Simet), Jaak Värnik (Ermet), Eggert Otsa (Mainori Majanduskool), Valeri Roos (JÕM), Margot Meremaa (Viljandimaa Ettevõtluskeskus), Harri Treial (Kagu-Eesti Ettevõtluskeskus), Mati Kähr (Võru Metall)

6.2 IntSME-PROJEKT

Keskuse läbi aastate kõige mahukam ettevõtmine oli 1997. aastal osalemine rahvusvahelises projektis “Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete rahvusvahelistumine” (IntSME-projekt).

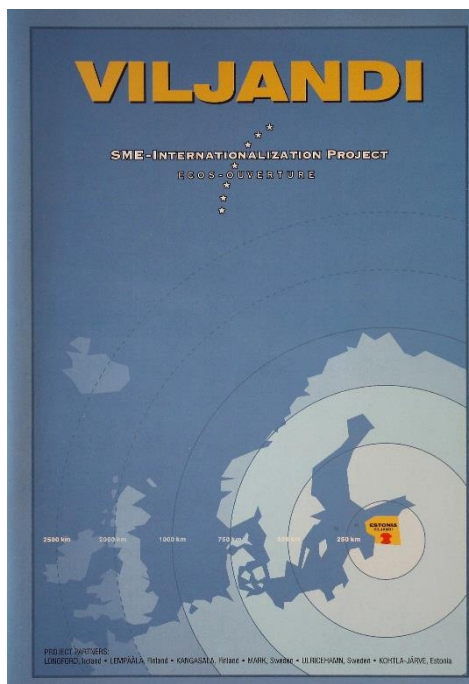
Projekt sai alguse Soomest Lempäälä vallast 1994. aastal, kui sealsetel omavalitsus- ja ärieringkondade esindajatel tekkis mõte arendada kohalikku ettevõtlust välissuhtluse kaudu. Ettevõtete küsitlus tõi välja paljude ettevõtjate vajaduse arendada rahvusvahelist koostööd ja nii otsustati projekti laiendada, kaasata teisi riike ning taotleda Euroopa Liidult ECOS-OUVERTURE programmi kaudu rahalist abi. Projekt sai heakskiidu ja see käivitus 1996. aasta sügisel.

Projektis osalesid peale Lempäälä valla Ulricehamni ja Marki kommun Rootsis, Longfordi maakond Iirimaalt, Kangasala vald Soomest ning Viljandi ja Kohtla-Järve linn Eestist.

Projekti abil selgitati ja analüüsiti vajadusi ning võimalusi kohaliku ettevõtluse rahvusvahelistumisel; aidati kaasa koostöö tekkele omavalitsuste ja kohalike ettevõtete vahel ning edendati koostööd projektiga haaratud ettevõtete vahel nii oma piirkonnas kui ka teistes projektis osalevates piirkondades.

Kõik osapooled moodustasid peagrupid. Viljandi 11-liikmelisse gruppi kuulusid Viljandi linnapea Tarmo Loodus, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu direktor Märt Moll, Kesk-Eesti Statistikabüroo direktor Mihkel Servinski, ettevõtja Endla Pilv, AS Hetika direktor Kalle Jents, AS Galvi-Linda direktor Andres Rebane, Viljandi Äriklubi esindaja ja AS Mivar-Viva direktor Aleksander Sepp, AS Acropolis direktor Heiki Saar, Viljandimaa Noorte Kommertskoja president ja AS Vilmix direktor Marge Tirgo ning ettevõtluskeskuse direktor Tõnu Mõistus. Peagruppi juhtis 7. aprillini 1997 Viljandi aselinnapea Peep Aru. Pärast Aru nimetamist Eesti Vabariigi ministriks asus gruppi juhtima Tõnu Mõistus. Projekti üldkoordinaator oli Timo Palander Lempääläst ja kohaliku koordinaatorina võeti aastaks tööle Andres Annuk.

Projekti hakati ellu viima 1996. aasta sügisel, kui projekti osapooled kohtusid Soomes. 25.-28. septembril toimunud seminaril esindasid Viljandit Peep Aru ja Tõnu Mõistus. Seminaril koostati tegevuskava. Välja töötati küsitluse ankeet. Küsitlus korraldati 1997. aasta algul 172 Viljandimaa firmas ja selle tulemusi analüüsis statistikabüroo. Küsitluse tulemused on avaldatud väljaandes “Ettevõtlus Viljandis”, Viljandi 1997.

„Ettevõtlus Viljandis“ ingliskeelne väljaanne „Entrepreneurship in Viljandi“, Viljandi 1997

Liisi Seil “Ettevõtjad sõidavad Iirimaale” – Sakala, 25. veebruar 1998

Kaksteist Viljandi ettevõtjat sõidab täna IntSME-projekti käigus Iirimaale Longfordi, et kohtuda sealsete ettevõtjatega ja sõlmida nendega kontakte.

Iirimaa reis oli IntSME-projekti viimane ettevõtmine, ütles “Sakalale” Viljandimaa Ettevõtluskeskuse juhataja Tõnu Mõistus. Tema sõnul on Iirimaale sõidu eesmärk kohtuda sealsete ettevõtjatega ning sõlmida vastastikku huvi pakkuvaid kontakte.

Mõistus ütles, et iirlased on eestlaste vastuvõtmiseks juba ka eeltööd teinud ning otsinud omapoolsed kontakte sõlmida soovivad firmad välja. “See võimaldab meil kohtumist korraldada kiiresti”, selgitas ta.

Ettevõtluskeskuse juhtaja sõnul on iirlased andnud märku, et nad on koostööst eestlastega huvitatud.

Iirimaa reisi kuludest katavad poole ettevõtjad ja teise poole IntSME-projekt. Tagasi jõuavad ettevõtjad 1. märtsil.

Viljandi ettevõtjad löid iirlastega ärikontakte – Sakala, 3.märts 1998

11 viljandlast sõitsid Iirimaale möödunud kolmapäeval. Reis oli IntSME projekti viimane ettevõtmine ning selle eesmärk oli kohtuda Iiri ettevõtjatega ja sõlmida nendega vastastikuseid sidemeid.

AS Toru-Jüri nimel sain kokkuleppe väikesi puhastuseseadmeid tootva firmaga,” ütles Plekk-konstruktsiooni Balti AS-I esimeses Arvi Rätsep, kes on Iirimaal käinud kuue firma esindajana. Ta lisas, et plaanis on hakata neid seadmeid Eestisse importima ning neid siin ka toota. “Vaatlesime veel sealset ehitust, materjale, kvaliteedinõudeid ja ehituste pakkumise süsteemi,” rääkis Rätsep.

AS Hetika direktor Kalle Jents ütles, et tema firma oli loonud kontakti ühe sealse reisibürooga. “Kui leidub Iirimaale sõita soovijaid, siis saame kasutada kohapealsete turismikorraldajate abi,” lausus ta.

Jentsi sõnul oli osal Iiri ja Eesti ettevõtjatel tekkinud mõte rajada Viljandisse iiri pubi. “Selles osas on esimesed läbirääkimised peetud ning Iiri pool täpsustab praegu nõudeid, mida stiilse pubi puhul tuleb järgida,” selgitas ta.

Longfordi pubi avas oma uksed külastajatele 1998. aasta juunis hansapäevade ajal. Pildil seisavad pubi ees IntSME-projekti üldkoordinaator Timo Palander ja ajakirjanik Veli-Antti Savolainen

Pärast küsitlustulemuste analüüsi toimus 26. märtsil 1997 teabepäev ettevõtjatele, kus küsitluse korraldajad tutvustasid küsitluse tulemusi ja pärast seda arutasid osalejad ajurünnaku vormis uuringu käigus selgunud probleeme. Teabepäeval osales 36 ettevõtjat ja omavalitsustöötajat.

Üks suuremaid sündmusi oli keskuse korraldatud rahvusvaheline seminar 15.-16. mail 1997 Olustveres, kus said kokku juhtgrupid. Seminarist võttis osa 57 inimest. Maikuuksse jäi ka ettevõtete kontaktlehekülgede koostamine ja nende levitamine partnerriikides. Sellele järgnes ettevõtete väljavalimine rahvusvaheliseks koostööks. Valitud firmades viis konsultant Aarne Adler läbi ekspordi auditi. Juunis käis ettevõtjate delegatsioon Irimaal, juulist oktoobrini vahendasid partnerid kontakte ettevõtete vahel. Detsembris valmistas keskus koostöös Viljandi ja Kohtla-Järve Linnavalitsusega ning Eesti Linnade Liiduga ette teabepäeva "Väikeettevõtluse rahvusvahelistumine", kus olid vaatluse all omavalitsuste roll ja võimalused kohalike ettevõtjate rahvusvaheliste suhete edendamisel. Üritus peeti Tallinnas ning sellest võttis osa 73 ettevõtjat ja omavalitsuste esindajat.

Viimase tööna selle projekti raames koostasid keskus ja Kesk-Eesti Statistikabüroo 80-leheküljelise raamatu "Ettevõtlus Viljandis", mis tõlgiti inglise keelde ja mida levitati välisriikides. Väljaande esimene osa annab lühiülevaate Viljandimaast, teises osas tutvustatakse Viljandimaa ettevõtete küsitluse tulemusi. Kolmandas osas saavad sõna spetsialistid, kes selgitavad Eestis toimuvaid protsesse või annavad ülevaate mõnest ettevõtlusega seotud valdkonnast.

Esiplaanil vasakul AS Arto (Ukuaru kohviku) juhataja Allar Teppart ja linnapea Tarmo Loodus, taamal regionaalminister Peep Aru rahvusvahelise seminari õhtusel koosviibimisel Viljandi kultuurimajas 15. mail 1997

IntSME-PROJEKTI ÕPPETUNNID

(Lühikokkuvõte Tõnu Mõistuse ettekandest euroseminaril Viljandi Maavalitsuses 1998. aastal)

1. Koordineerimismeeskond

Projekti õnnestumine sõltub kohalike (projektis) tegutsejate vastastikusest arusaamisest. On tähtis, et juhtgrupis oleks esindatud kõik antud projektist huvitatud. Huvigruppide esindatus teeb lihtsamaks selgitustöö, vähendab reklaamikulusid, annab kiire tagasiside.

Juhtgrupi ülesanne on pidevalt projektitööd teha, mitte olla uute otsuste vastuvõtmise seltskond.

2. Uuringud ja analüüsid

Probleem on, kuidas saada võrdluskõlbulik materjal kõikidelt partneritelt? Peaksid olema ühtsed vormid (küsimustikud, juhised, reeglid, taustad).

3. Sidepidamine

Partnerid peavad saama ühesugust infot (ühel ajal), et suunata tegevust. Kogu projekti tegevus peab olema avatud, s.t partnerite algatused ja reageeringud peavad olema kõigile kättesaadavad, et korrigeerida oma seisukohti. Tõdeti, et sellistes suurtes projektides pole ükski kohtumine ega vestlus silmast silma üleliigne. Ühiste arusaamade tekkimiseks on vaja emotsionaalset aega.

Kultuurierinevustest on võimalik üle saada aktiivse suhtlemise kaudu.

4. Ühised koosolekud ja nende organiseerimine

Projekt on protsess, mis kulmineerub ühistes koosolekutes. Partnerid peavad kokku saama küllalt sageli, et motivatsioon ja tegevuse eesmärgistatus säiliks. Ühised koosolekud on investering mitmes mõttes. Reisikulude tõttu on need kallid, aga tingimata vajalikud. Seega võttesõnaks on koosolekute efektiivsus. Rahvusvaheliste kohtumiste puhul on koosoleku aeg 25% sellest ajast, mis kulub koosolekul käimisele. Sageli on meil sisukad ettekanded, kuid ei jää aega suhtlemiseks ehk tagasiside on nõrk. Ideaalne oleks selline koosolek, kus täpsustatakse ettevalmistatud otsuseid, suheldakse uute ideede saamiseks ja kinnistatakse oma teadmisi väitluste kaudu. Kasutada tuleks rohkem üldistavaid skeeme, mudeleid, pilte, et piiratud ajaga toime tulla.

5. Sotsiaalsed lisaprogrammid

Inimeste koostöövalmidust ei ole võimalik liialt kannustada ehk tagant torkida. Inimestel peab olema aega ja erinevaid võimalusi kohanemiseks teiste käitumisviisidega, et paremini mõista. IntSME partnerid rõhutasid oma aruannetes üksmeele ja solidaarsustunde teket vaba aja ürituste kaudu. Ühisprojektid ei õnnestu, kui isiklikul tasandil toimuvaks arenguks ei jää ruumi ja aega.

6. Suhe ECOS-OUVERTURE büroo ja rahastajatega

Programmi (Ecoc-Ouverture) kontorid peaksid olema toeks projektidele igas küsimuses. IntSME- projekti kogemuse põhjal pakub Ecos-Ouverture programm ainult oma rahvusvaheliselt tuntud nime.

IntSME projekti üheks eesmärgiks oli tegevuse kvaliteet ja usaldusväarsus, mida sooviti vahetada EL toetusraha vastu. Projekti käigus oli suuri probleeme suhtlemisel Euroopa Komisjoniga halduse ettearvamatusel pärast (muudeti tähtaegu ja tingimusi) ja Ecos-Ouverture programmi ametnikega seoses lubatud rahastamisega.

7. Avaliku ja erasektori koos tegutsemine

Üks võimalus koos tegutseda on töötada ühiselt välja kohalik ettevõtluspoliitika. Kui ettevõtted ei võta ühisprotsessi omaks, jäävad püstitatud eesmärgid teoreetilisteks ehk muutused on väga väikesed ja vinduvad pikka aega.

8. Avalikud suhted, reklaam

Projekti õnnestumise üheks eelduseks on selle läbipaistvus. IntSME-projektis oli avalik tähelepanu üks eesmärk. Kõikides maades pääses IntSME meediasse: TVsse, raadiosse, lehtedesse.

9. Projekti tulemused

Kinnistus teadmine, et rahvusvahelise suhtlemise eeldus on koostöö kodus. Selgus, et Viljandi maakonna firmade tahe tegutseda uute rahvusvahelistel turgudel on väga tagasihoidlik. Saime uut turuinfot, kõrge suhtlemisvalmiduse kuue omavalitsusega.

10. Mida teha teisiti?

Seatud eesmärkide saavutamiseks tuleks kujundada kõigi partnerite ühtset arusaama enne tegevusi ja projekti meeskonda põhjalikumalt ette valmistada. Avalikkust tuleks kaasata ja informeerida süstemaatiliselt. Partnereid võiks kasutada eksperthinnangute saamiseks, et selgitada välja võimalikud ühishuvid tulevikus.

6.3 ILO projekt „Rohkem ja paremaid töökohti naistele“

2002.-2003. aastal osales keskus Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroo projektis „Rohkem ja paremaid töökohti naistele“, mida rahastati ILO programmist. Projekti olid kaasatud alustavad ja tegutsevad naisettevõtjad Viljandimaalt ja Valgamaalt.

ILO programmi rahastas Soome valitsus ja selle kaudu tuli Viljandimaale 315 542 krooni seminaride, konsultatsioonide, õppereiside, kursuste korraldamiseks ja mikrokrediidigruppide loomiseks. Keskus korraldas naisettevõtluse ja võrdõiguslikkuse alaseid üritusi, koolitusi alustavatele Viljandimaa naisettevõtjatele ning koordineeris naisettevõtjate ja naisorganisatsioonide võrgustikku ning juhtis Viljandimaa mikrokrediidigruppi „Camelina“.

Projektis osalevad ettevõtjad Ulvi Tatar ja Mare Kõressaar

Keskus korraldas 11. aprillil seminari „Enesekehtestamine“, kus osales 11 naist, 16.-17. aprillil koolituse „Ettevõtlus kui elamise viis“, osalejaid 26, ja 25.-26. aprillil äriplaani koostamise kursuse, kus oli samuti 26 osalejat.

Neile naistele, kelle tegevusvaldkond oli käsitöö, toimus kaks koolitust – 20. juunil ja 6. novembril said osalejad teadmisi käsitöötodete turundusest. Esimesel koolitusel oli 20 osalejat, teisel 25.

2003. aastal osalesid mikrokrediidigrupiga liitunud kuus naist mikrokrediidi koolitusel 13.-14. aprillil. Järgmine sündmus oli 5. aprillil, kui 32 projektis osalejat kogunesid ajurünnakule „Naisettevõtluse koht Viljandimaal“, 3.-4. mail kohtusid kümme Viljandimaa naisettevõtjat Soome-Eesti naisettevõtjate kontaktseminaril Tallinnas.

Üks seminar oli suunatud omavalitsusjuhtidele, et tutvustada neile Rootsi Kohalike Omavalitsuste Liidu projekti „JÄMKOM“, mis töötab välja 3R meetodi soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamiseks. 3R-meetod tähendab, et kui vastata küsimustele märksõnade all „representeeritus“, „ressursid“ ja „reaalsus“, on võimalik kõiki ettevõtmisi soolise võrdõiguslikkuse seisukohast analüüsida. Üritusel osales 36 omavalitsustöötajat.

27. mail toimus seminar „Mentorlus Viljandimaal“ ja 23. septembril seminar „Naised aitavad naisi“.

Mikrokrediidigruppi kuuluvad Valgamaa ja Viljandimaa naised käisid 13.-15. augustil 2003 õppereisil Soomes. Osalejas kümme inimest. Reisi eesmärk oli külastada käsitöökeskusi ja töökodasid, õppida Soome käsitöömeistritelt, tutvuda nende toodete ja töökorraldusega, saada ideid.

Valgamaa ja Viljandimaa mikrokrediidigrupid 2003. a Helsingi naisettevõtluskeskuses

Tulevastele naisettevõtjatele korraldas keskus 1. detsembril 2002. aastal ja 31. jaanuaril 2003. aastal EASi rahalisel toel programmi „Väikeprojektid maakonna ettevõtluse arendamiseks“ kaudu alustavate naisettevõtjate koolituse. Eesmärk oli anda osalejatele ettevõtlusalaseid teadmisi, innustada neid looma oma ettevõtet ja sel viisil luua maakonnas uusi töökohti. Koolitus oli üles ehitatud nii, et kõigepealt said naised psühholoogiaalast koolitust kasvatamaks eneseusku ja ületamaks hirne ning sellele järgnes äriplaani koostamise õpetus, mille käigus käidi läbi kõik alustavale ettevõtjale olulised aspektid, et luua jätkusuutlik ettevõte. Enesekehtestamist õpetas Tallinna Tööhõiveameti psühholoog Margot Delski ja äriplaani koostamist Siiri Einaste OÜst Ansiko Teenused. Ettevõtluskoolituse lektor oli Marju Käärst. Pärast alustava ettevõtja koolituse läbimist oli naistel võimalus liituda ILO mentor- ja turundusprogrammiga ning osaleda koostöövõrgustikus.

6.4 Filantroopia pilootprojekt

2002. aastal sai ettevõtluskeskus rahastuse Balti-Ameerika Partnerlusprogrammist filantroopia pilootprojekti läbiviimiseks Viljandimaal. Projekti "Kodanikuosaluse ja kohaliku tasandi filantroopia pilootprojekti raames esmatasandi tegevuse korraldamine Viljandimaal" tulemusena asutati Viljandimaa Kogukonna Fond, mis registreeriti 20. detsembril 2002. aastal. Esimestel kuudel juhtis fondi keskuse juhtaja Tõnu Mõistus, pärast käivitusperioodi lõppu 2003. aasta sügisel valiti fondi juhatajaks Pille Põllumäe ning ettevõtluskeskus taandus fondi tegevusest.

23. mai 2002. Kogukonnafoorumil juhib rühmatööd „Kodukant Viljandimaa“ juht Kaja Kaur

MEEDIAKAJASTUS

Viljandi kavatseb luua vabatahtlike rahaga kogukonnafondi

VILJANDI, 27. mai [2002], Baltic News Service – Viljandi ettevõtluskeskuse eestvõttel kavatakse luua 62 000 elanikuga Viljandimaal vabatahtlike rahaga kogukonnafond, mis oleks Eestis ainulaadne ettevõtmine.

Balti-Ameerika partnerlusprogrammi katseprojektina loodav fond hakkaks rahastama ettevõtmisi, milleks riik ega kohalik omavalitsus raha ei anna.

Raha tuleks fondi kohalikelt ettevõtjatelt, kes praegu teevad üks-kaks korda aastas annetusi kindlatele projektidele, ning samuti võiks raha saada Euroopa Liidu programmide, ütles BNS-ile Viljandimaa Ettevõtluskeskuse direktor Tõnu Mõistus.

Kogukonnafondi kapital võiks Mõistuse sõnul olla kuni kümme miljonit, mille intressidena laekuks umbes 200 000-400 000 krooni, mida saaks jagada.

"Kui näiteks üks ettevõtja on seni raha annetanud Viiratsi lastekodule, siis fondi kaudu saaks ta toetada kõiki emata-isata lapsi," ütles Mõistus. Ta lisas, et raha kasutamise jälgimine oleks fondi ülesanne. See peaks tekitama rahaandjates usaldust, et raha läheb õigesse kohta.

Mõistuse sõnul pole aga Viljandimaal palju firmasid, kes suudaksid raha annetada, ning annetused on väikesed.

Kava kohaselt tuleks fondi raha 20 protsendi ulatuses maakonnast ning ülejäänu väljastpoolt maakonda nii Eestist kui ka välismaalt. Fondi asutajad loodavad Euroopa Liidu projektidele.

Viljandi maavalitsuse pressiesindaja ütles, et kui leidub võimalus tuua maakonda heategevuslikku raha mujalt maailmast, siis on fond põhiline eeldus raha saamiseks.

Kogukonnafondi asutamist kavandab 25-liikmeline initsiatiivgrupp, kuhu kuuluvad nii era- kui ka avaliku sektori esindajad ning mittetulundusühingud.

Mõistus ütles, et plaani järgi peaksid fondi loomise ettevalmistustööd lõppema oktoobris.

6.5 Teised koostööprojektid

Suuremad koostööprojektid

1995. ja 1996. aastal tegi keskus koostööd Ameerika Rahukorpusega, kui keskusesse akrediteeriti konsultant Aaron Ostrow, kes nõustas ettevõtjaid ja vahendas ärikontakte. Pärast Ostrowi lahkumist 1996. aasta kevadel tegeles tema projektidega edasi rahukorpuse vabatahtlik Tiffany Ramsey.

Rahukorpuse toetusel toimus 1996. aastal kaks infopäeva lepingute koostamisest (Viljandis 22 osalejat ja Jõgeval 12 osalejat) ja üks marketingi seminar Paides (24 osalejat Viljandimaalt ja Jõgevamaalt).

Vasakult Siiri Einaste, Tõnu Mõistus, Margot Meremaa, Aaron Ostrow

1998. aastal tegi keskus koostööd sihtasutusega Tuuru ja Pärnumaa Ettevõtluskeskusega ühiseid kolme maakonna ettevõtja päevi. Päevade korraldamist toetas Phare SME programm.

25. märtsil 1998. aastal sõlmis keskus koostöölepingu EVEAga.

Koostöölepingule kirjutavad alla SAVE juhataja Tõnu Mõistus ja EVEA direktor Ain Noormägi. Seisab EVEA president ja AS Bastion omanik Indrek Stahl

Keskus aitas korraldada EVEA suvepäevi 7.-9. augustil 1998 Vaiblas. 11. novembril oli EVEA klubi Karksi-Nuias. Sama aasta 10. juunil pidas EVEA oma volikogu istungi Viljandis ja külastas kohalikke ettevõtteid.

Väljavõte EVEA infolehest nr 6, 1998:

“Ettevõtluse tugisüsteemist rääkis Viljandimaa Ettevõtluskeskuse direktor Tõnu Möistus. Omavalitsuse teenuseid ettevõtjale ja seadusandlust tutvustas Viljandi Linnavalitsuse peaspetsialist Ljudmila Nugis. Viljandimaa infrastruktuuri kohta tegi ülevaate maavalitsuse majandusosakonna juhataja Ülo Viner. Põllumajanduslikust tootmisest kõneles Viljandi Maavalitsuse maamajandustalituse juhataja Lembit Villem.

EVEA volikogu ja direksiooni liikmed külastasid ka Viljandimaa ettevõtteid, kus tutvuti ettevõtte tootmisega ja töös ettetulevate probleemidega. Käidi firmades Siim, Vektor, Oskar LT, Ühispanga Viljandi osakond, Mivar-Viva, Eerung, Vilmix, A.G.M ja Lõuna-Eesti Turism. EVEA volikogu liikmed tulid firmadest tagasi positiivsete muljetega. Ettevõtlus elab ja areneb Viljandimaal.”

Volikogu väljasõiduistung Viljandisse korraldas 1999. aastal koostöös ettevõtluskeskusega ka Eesti Kaubandus-Tööstuskoda.

Väljavõte EKTK infolehest nr 22, 1999:

“9. novembril toimus Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse väljasõiduistung Viljandis. Lisaks juhatuse koosolekule toimus ühisarutelu kohalike ettevõtjate ja omavalitsusjuhtidega, külastati kohalikke ettevõtteid ning tähistati koja 74. sünnipäeva. /.../ Kogu päeva andsid kaubanduskoja jurist ja väliskaubandusgrupi juhataja Viljandi ettevõtluskeskuses soovijatele erialaseid konsultatsioone. Nii nõuandjate kui –saajate hinnangul oli konsultatsioonipäev efektiivne ning aitas ettevõtetel saada kohapeal vajalikke vastuseid oma küsimustele.”

7. ETTEVÕTLUSE ARENDAMISELE SUUNATUD VÄIKEPROJEKTID

2000ndate alguses oli ettevõtluskeskustel võimalik taotleda ettevõtluse arengule suunatud projektidele Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) struktuuriüksuse regionaalarengu agentuuri kaudu toetust. Meetme eesmärk oli toetada projektilise tegevuse kaudu ettevõtluse arengut maakondades, võimaldades alustavatele ja tegutsevatele väikeettevõtjatele soodustingimustel koolitust, aidates neil saada uusi ärikontakte ning arendades maakonna ettevõtjate vahelisi kontakte kogemuste ja informatsiooni vahetamiseks.

Valik Viljandimaa Ettevõtluskeskuse projekte

- Viljandi maakonna elektrooniline ülevaade “Majandusaasta 2000” koostöös Usaldusühinguga Viljandimaa Mikud.
- Projekt „Mõisaküla ettevõtluskeskkond“. Projekti tulemusena ilmus 2000. aastal 12-leheküljeline brošüür Mõisaküla ettevõtluskeskkonnast.
- Alustavate naisettevõtjate koolitus 2002. aasta lõpus ja 2003. aasta alguses. Projekt oli suunatud Viljandimaa algajaile naisettevõtjatele ja neile naistele, kes planeerivad oma ettevõtte luua tulevikus. Viiepäevase koolituse käigus said osalejad enesekehtestamisoskusi, teadmisi oma firma asutamise võimalustest ja enda potentsiaalset ettevõtjana. Neile õpetati, kuidas koostada äriplaani, anti ülevaade maksudest ja ettevõtluse tugisüsteemi võimalustest. Osalejaid oli 20. Programmis olid kursused „Enesekehtestamine“, „Ettevõtlus kui elustiil“ ning „Ettevõtluse ja äriplaani koostamise alused“. Koolitajad olid Marju Käärst ja Siiri Einaste.
- „Viljandimaa puidutöötlemisettevõtete turundusvõimaluste avardamine“. Maist kuni oktoobrini 2002 kestnud projekti eesmärk oli toetada Viljandi maakonna väikseid puidufirmasid uute ärikontaktide leidmisel Rootsis. Selle eesmärgi täitmiseks organiseeris keskus Mulgi messi külastuse ja kohtumised messil. 1. juunil toimus Viljandimaa ja Rootsi Dalarna piirkonna ettevõtjate ümarlaud, millele järgnesid individuaalsed külastused ettevõtetesse. Projekti oli kaasatud 14 puidusektori ettevõtjat Rootsist ja Viljandimaalt.
- Viljandi maakonna ettevõtjate reis maailmanäitusele “EXPO 2000”. Projekti eesmärk oli saada kontakte ning tajuda maailmamajanduse trende, et suunata ettevõtjate innovaatilist tegevust ettevõtete arendamisel. Maailmanäitust külastas 11 ettevõtet Viljandimaalt. Ettevõtjad käisid ka Minden-Lübbecke maakonnas, kus osalesid Minden-Lübbecke maakonna ja Minden-Lübbecke Kaubandus-Tööstuskoja vastuvõtul ning kohtusid piirkonna ettevõtjatega. EXPO järelseminar “Välisinvesteeringud Viljandisse” toimus koostöös Eesti Välisinvesteeringute Agentuuriga 14. juunil Viljandis.
- Viljandimaa ettevõtete juhtide arengupäev. Koolitus toimus 11. detsembril 2002, osales 19 juhti. Koolituse korraldas keskus koostöös Invictaga.
- Algaja ettevõtja koolitus 17. novembril 2000. aastal Kõpu piirkonna potentsiaalsetele ettevõtjatele ning töövõtjatele. Koolitus sisaldas ka järelkonsultatsioone kahe nädala jooksul. Osalejaid oli 21.

- Viljandi maakonna metallitöö ettevõtete turundusvõimaluste avardamine. Projekt koosnes kuuest osast:
 1. Maakonna metallitöö firmade seminar.
 2. Eesti Masinatööstuse Liiduga koostöösuhete loomine ning arendamine.
 3. Messikoolitus metalliettevõtetele, osales viis ettevõtet.
 4. Turundusmaterjalide tõlkimine.
 5. Osalemine messil „Instrutec '99“ 24.-26. novembril. Ühises Viljandimaa metallitööstuse boksis osales viis ettevõtet.
 6. Metalliettevõtete ühise infopaketi koostamine ning selle aktiivne pakkumine Eestis ja välismaal.
- Koolitus väikepoodide personalile. Projekti käigus korraldas keskus kaks ühepäevast koolitust, mis toimusid 4. ja 5. detsembril 2002. aastal. Osalejaid oli kokku 43. Projekti tulemusena suurenesid osalejate klienditeenindusoskused ja võime tulla toime probleemsete olukordade ja konfliktidega.

8. MAAKONDLIK ARENDUSTEGEVUS

Keskus korraldas koostöös omavalitsustega mitmeid ühisprojekte, seminare ja ettevõtjatega kohtumisi ning osales maakondlikus arendustegevuses.

Võhma, Vastemõisa, Paistu, Pärsti ja Polli (Karksi vallavalitsus) tellisid oma piirkonna potentsiaalsetele ja alustavatele ettevõtjatele kursuse “Ideest oma ettevõtte”. Pärsti ja Polli vallavalitsuse tellimusel korraldas keskus vallatöötajatele suhtlus- ja videotreeningu.

Suuremad ettevõtmised

Koostööprojektid

Koos Viljandi Linnavalitsusega viis keskus läbi IntSME-projekti 1997. aastal. IntSME-projekti käigus korraldati üheskoos Viljandi ettevõtjate päev, rahvusvaheline seminar ja infopäev “Väikeettevõtluse rahvusvahelistumine” (ptk 6.2).

Koostöös Viljandi Maavalitsusega algasid 1999. aasta sügisel ettevalmistused Viljandimaa majandusfoorumiks, mis toimus 2000. aasta mais. Koostöös Mõisaküla Linnavalitsusega osales keskus projektis “Mõisaküla ettevõtlus”.

Arengukavade koostamine

Ettevõtluskeskuse juhataja Tõnu Mõistus kuulus Viljandi linna, Kõpu valla, Mõisaküla linna arengukava koostamise töögruppi.

Ettevõtjate TOP-20 konkurss

1998. ja 1999. aastal oli keskus tegev Viljandi Linnavalitsuse korraldatava ettevõtete TOP-20 konkursi komisjonis ja sellega seotud üritustel. 20. novembril 1998. aastal korraldas keskus koostöös linnavalitsusega ettevõtlusseminari “Ettevõtete ja Viljandi linna lähituleviku koostöövõimalused” ja 20. septembril 1999. aastal konverentsi “Ettevõtluse arengu probleemid ja põhisuunad”.

Messidel ja välisvisiitidel osalemine

Koos Viljandi Maavalitsusega osales keskus 1997. aastal messil “Satakunnan Messut” Soomes ja Viljandi Linnavalitsusega 1999. aastal Valmiera messil (ptk 3.4.2).

1999. aasta septembris kuulus Tõnu Mõistus maavalitsuse delegatsiooni Dalarna visiidil.

Teabepäevad valdades ja linnades

Keskus korraldas koostöös kohalike omavalitsustega teabepäevi Kõpu, Vastemõisa ja Suure-Jaani vallas, Mõisaküla ja Karksi-Nuia linnas.

Muu koostöö

Keskus tegi 1996. ja 1997. aastal koostööd Võhma Linnavalitsusega ja Viljandi Maavalitsusega, et aidata lahendada Võhma kriisi.

KESKUSE TEGEVUS VÕHMA LINNA KRIISI LAHENDAMISEKS

Keskuse direktor Tõnu Mõistus osales 1996. ja 1997. aastal Võhma asjatundjate komisjoni töös (1996. aastal nimetati komisjoni kriisikomisjoniks). Asjatundjate komisjon moodustati Võhma linna pankrotist tulenevate majandus- ja sotsiaalprobleemide lahendamiseks Võhma linnas.

Selleks, et saada ülevaade Võhma olukorrast, tellis Viljandi maavalitsus 1997. aastal ettevõtluskeskusest uurimisprojekti "Võhma linna toimetuleku potentsiaali analüüs". Projekti teostamiseks sai keskus raha majandusministeeriumi monofunktsionaalsete asulate programmilt. Uuringu käigus vaagiti linna tulevikuperspektiive, toimetulekustrateegiate olemasolu, linlaste ettevõtlusvalmidust ning nende valmisolekut ja vajadust täiend- või ümberõppeks. Projekti viis läbi ettevõtluskeskus koostöös Tartu Ülikooli teadlaste Marju Käärsti ja Anu Laasiga.

Maavalitsus tellis keskusest projekti "Oma äri alustamise võimalikkus", mis sisaldas situatsiooniuuringut, ettevõtjate koolitust ja konsultatsioone. Konsultandid Käärst ja Laas töötasid välja ankeedi "Oma äri alustamise võimalikkus", mida levitati linnavalitsuse, Võhma ajalehe ja kaabeltelevisiooni kaudu. 28 vastanust valiti välja 18 ja nendega tegid projekti läbiviijad intervjuud.

Ettevõtluseeldustega linlastele korraldas keskus kolmepäevase kursuse "Ideest oma ettevõtte". Kursusel oli 16 osalejat. Koolitusele järgnes iseseisev äriplaanide koostamine. Võimalus oli küsida nõu konsultantidelt, kes viibisid kahel päeval Võhmas. Esitati kuus äriplaani, millest valiti välja lõplikuks vormistamiseks kolm.

MEEDIAKAJASTUSI

Peep Talimaa "Üks küsimus" – Sakala, 8. oktoober 1996

Viljandimaa Ettevõtluskeskus ootas mõni aeg tagasi äriplaan selle kohta, kuidas Võhmas ettevõtlust edendada. Keskuse direktor Tõnu Mõistus, kas mõni neist on nii küps, et võib hommepäev teoks saada?

Ma ei julgeks küll nii öelda. Tegelikult esitati meile kümmekond äriideed, mille põhjalikuks äriplaaniks saamiseni on veel jupp maad. Teine täpsustus on see, et keskuse ettevõtmised Võhmas käivad tihedas koostöös sealse linnavalitsusega. Meie edaspidine roll on suunata konsultantide tegevust Võhmas nii, et ettevõtja saaks pikema aja koos konsultandiga välja töötada oma äriplaani ja seda ka teostama hakata. /.../

Helgi Kaldma "Võhma linnavolikogu hindab ettevõtlikke inimesi" – Sakala, 22. mai 1998

Võhma linnavolikogu hindas oma istungil ettevõtluskursused läbi teinud võhmalaste edukust.

Võhma abilinnapea Jaak Aab on olnud aastaid tegev ettevõtluse arendamisega. Oma ettekandes volikogule rääkis ta 1996. aastal tehtud uurimusest, mille järel oli kahekümnele potentsiaalsele ettevõtjale organiseeritud ettevõtluskeskuse kaasabil kursused. Aab kõneles ka nendest, kes jõudsid seejärel oma firma asutamiseni.

"Helle Treielil on õmblussalong. Kaks noort inimest, Margus Sillat ja Mait Jeromans, asutasid baari, neil on ka valmimisel lihapooltoodete tsehh. Paul Paidu asutas autoremonditöökoja ning osauhing Levika remondib ja vahetab rehve," kommenteeris istungil räägitut volikogu esimees Ants Pärna.

Abilinnapea sõnul ei saanud siiski kõigist kursuslastest firmajuhte, sest igaühel ei jätku vastupidavust ületamatutena näivaid takistusi võita. /.../

II OSA VILJANDIMAA ARENDUSKESKUSE TEGEVUS AASTAIL 2003-2012

9. ETTEVÕTLUSKESKUSEST ARENDUSKESKUSEKS

2002.-2003. aastal loodi ettevõtluskeskuste baasil maakondlikud arenduskeskused. Loodud arenduskeskuste võrgustikku kuulus 15 maakondlikku keskust, Tallinna Ettevõtlusamet ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus. Eesti liitumise järel Euroopa Liiduga sai EAS üheks Euroopa Liidu struktuurifondide rakendusüksuseks Eestis. Struktuurifondidest kaasrahastati enamikku toetusprogramme. Euroopa Liidu rahastamisperioodi 2007-2013 kokku rohkem kui 3,4 miljardist eurost struktuuriabist Eestile oli EASi rakendada 830 miljonit eurot.

4. juulil 2003. aastal registreeriti sihtasutuse Viljandimaa Ettevõtluskeskus põhikirja muutmine ning sellest kuupäevast alates sai sihtasutuse Viljandimaa Ettevõtluskeskus uueks nimeks sihtasutus Viljandimaa Arenduskeskus. Juhatajaks valiti Urmas Tuuleveski, kes töötas keskkuses kuni 2010. aasta sügiseni, ettevõtjaid nõustas Margot Meremaa, mittetulundusühinguid Kristi Lõhmus. Margot Meremaa lahkus keskkusest 2012. aastal, Kristi Lõhmus 2014. aasta alguses. Alates 15. novembrist 2010 asus keskuse juhatajana tööle Kaarel Lehtsalu.

Arenduskeskuse ruumid Viljandis. Fotol vasakult Kristi Lõhmus, Erge Hanschmidt (Viljandi Turismiinfokeskus), Tiia Kallas (Viljandi Maavalitsus), Margot Meremaa, Urmas Tuuleveski

Arenduskeskus jätkas ettevõtluskeskuse tegevussuundi:

- ettevõtluse ja mittetulundusühingute riikliku tugisüsteemi meetmete vahendamine;
- ettevõtjate, omavalitsuste ja mittetulundusühingute koolitus ja nõustamine;
- koostööprojektide läbiviimine koostöös omavalitsustega;
- ettevõtlusprojektide juhtimine;
- teabepäevade, seminaride ja muude sündmuste korraldamine;
- info vahendamine;
- ettevõtjate ja mittetulundusühingute esindamine;
- Viljandimaa ettevõtluse ja mittetulundussektori tutvustamine.

Kuigi ka ettevõtluskeskus pakkus teenuseid kõigile kolmele sektorile, oli tegevuse fookus ettevõtluse toetamisel ja arendamisel. Arenduskeskus laiendas mittetulundusühingutele ja kohalikele omavalitsustele suunatud tegevust, kui keskuses asus 2003. aasta sügisel tööle mittetulundusühingute konsultant Kristi Lõhmus. Tema töö üldeesmärk oli tõsta mittetulundussektori võimekust.

Eesmärgi täitmiseks seadis keskus järgmised tegevused:

- mittetulundusühenduste valdkonna nõustamine ja info;
- projektitaotluste nõustamine;
- koolitused (näiteks õigusosalased, meeskonna ja kaasamise koolitused);
- projektide algatamine ja neile kaasa aitamine (nt vabatahtlike kaasamise projekt).

Kolmas tegevusvaldkond oli regionaalse arengu toetamine ja maakondlik arendustegevus järgmiste tegevuste kaudu:

- info ja nõustamine;
- piirkondlike ja valdkondlike arengukavade või strateegiate väljatöötamine;
- arendusprojektide initsieerimine;
- projektide kirjutamine ja nende juhtimine, aruandlus.

Neljas valdkond oli sektoritevahelise koostöö initsieerimine ja toetamine. Keskus aitas kaasa konkreetsete projektide kaudu maakonna ja piirkondlike terviklahenduste realiseerimisele, järgides põhimõtet, et parim tulemus piirkonnale saavutatakse omavalitsuste, ettevõtete, huvigruppide ja tugistruktuuride ühistööna.

Ettevõtjatele vahendas arenduskeskus jätkuvalt riigipoolseid toetusi ettevõtte käivitamiseks, arendamiseks, messidel osalemiseks, juhtide ning töötajate koolituseks ning ümberõppeks. Keskusest sai informatsiooni nii EASi programmide kui ka teiste Eesti ja rahvusvaheliste abiprogrammide kohta.

Linna- ja vallavalitsusi abistas keskus maakonna arengukavast ja kohalikest arengukavadest tulenevate prioriteetsete arenguideede realiseerimisel. Keskusest sai nõu idee arendamisel, projektide koostamisel, partnerite ja rahastamisvõimaluste leidmisel.

9.1 Ettevõtluse arendamine

Keskne tegevus oli Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusega sõlmitud lepingu alusel ettevõtjatele ettevõtluse tugisüsteemi teenuste pakkumine – alustavate ja tegutsevate ettevõtjate nõustamine, toetuste vahendamine, info edastamine, sündmuste (ümarlaudade, infopäevade, koolituste) korraldamine ning väikeprojektide initsieerimine ja läbiviimine.

9.1.1 Ettevõtlusalase info vahendamine ja nõustamine

Arenduskeskus andis ettevõtjatele infot EASi ja teiste rahastajate, sh Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) ning Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) programmide toetusvõimaluste kohta ning nõustas taotlejate projekte.

Keskus konsulteeris EASi kaudu alustava ettevõtja starditoetust ja Töötukassa kaudu ettevõtluse alustamise toetust taotlemaid alustavaid ettevõtjaid, nõustades nende äriplaane ja projektitaotlusi (ptk 9.1.2.2 ja 9.1.3).

Arenduskeskus nõustas nii alustavaid kui ka tegutsevaid ettevõtjaid. Pikemaid – üle poole tunni kestnud konsultatsioone – sai aastas keskmiselt 160 alustavat ehk oma ettevõtet planeerivat või alla aasta tegutsenud ettevõtjat ning 45 tegutsevat ettevõtjat.

2004. aastal tunnustas EAS Viljandimaa arenduskeskust kui ettevõtluse tugisüsteemi parimat tegutsevate ettevõtjate nõustaja nominenti, 2005., 2010. ja 2012. aastal kui prima ettevõtete nõustaja nominenti.

MEEDIAKAJASTUS

Hans Väre „Arenduskeskus püüab probleemidele lahendusi leida“ – Sakala, 5. veebruar 2004

Viljandimaa Arenduskeskuse juhataja Urmas Tuuleveski sõnul pakub keskus rahastamisallikat määrgates seda ka ise vajajatele välja. Viljandimaa Arenduskeskus vahendab riigi ja Euroopa Liidu pakutavaid toetusi ning püüab leida abiraha siinseid ettevõtteid ja asutusi vaevavate probleemide lahendamiseks. Juhataja Urmas Tuuleveski sõnul toetab omavalitsuste, maavalitsuse ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) loodud keskus omavalitsuste, ettevõtjate ja mittetulundusühingute arendustegevust.

"Kõik omavalitsused on meid üles leidnud nemad olidki ju keskuse loomise initsiaatorid. Mittetulundusühingud teavad meist vähem, sest eelmise aasta lõpuni polnud meie ülesandeks nendega tegelda," rääkis Tuuleveski.

Enamik aktiivsetest ettevõtetest on juhataja sõnul arenduskeskusega kontaktis olnud ja sealt abi saanud. Tuuleveski meenutas, et kui "Äripäeva" peatoimetaja Igor Rõtov eelmisel aastal Viljandis peetud ettevõtluskonverentsil koosviibijatelt selle kohta päris, oli suurem osa keskusega kokku puutunud.

Raha tuleb juurde

Seni on arenduskeskus vahendanud EAS-i toetusi ning juhatanud kätte ka Keskkonnainvesteeringute Keskuse, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti ning teiste riiklike institutsioonide pakutavat abiraha. EAS jagas seni toetust koolituseks, nõustamiseks, messidel käimiseks ja infrastruktuuride arendamiseks, samuti stardiabi.

Arenduskeskuse ettevõtluse tugisüsteemi projektijuhi Margot Meremaa sõnul avanevad kevadel Euroopa Liidu struktuuri- ehk tõukefondid: EAS-i vahendusel toetatakse ettevõtluse arendamist tööstus- ja teenindussektoris 13 programmi kaudu.

"Abi saanud valdkondi toetatakse ka edaspidi, kuid lisandub näiteks turismi tootearendustoetus tegutsevatele ettevõtjatele," tutvustas Meremaa.

Tuuleveski lisas, et põhimõtteliselt pakutakse samu toetusi, kuid rahastamise mahud suurenevad ja seetõttu saab edukas taotleja rohkem kasu. Nii näiteks on kuni aasta tegutsenud ettevõtteil võimalik saada senise 100 000 krooni asemel 25-protsendilise omafinantseeringuga 160 000 krooni stardiabi.

Lähtutakse probleemist

Kuigi arenduskeskuse peamine lepingupartner on EAS, juhatab ta kliente umbes 30 riikliku rahastamisallikani. Lähtutakse ka konkreetsest probleemist.

"Kui kellelgi on mure, hakkame otsima, kes võiks selle lahendamist finantseerida," selgitas Tuuleveski. "Teiseks hoiame silma peal mitmesugustel abifondidel ning kui mõni neist avaneb, siis vaatame, kellele see võiks sobida ja pakume talle välja."

Ettevõtte võib tellida endale näiteks ka arenduskeskuse töötaja visiidi, mis on nagu teisedki teenused tasuta. Vestluse ajal tutvustab too esilekerkinud probleemide lahendamiseks ja tulevikuplaanide elluviimiseks sobivaid toetusvõimalusi.

Projektide, äriplaanide ja taotluste kirjutamisega arenduskeskus juhataja sõnul siiski ei tegele. "Selleks on EAS-il konsultandid, kes teevad selle töö raha eest ära. Et EAS maksab kinni enamiku meie tegevuskuludest, oleks meist ebaaus hakata konkureerima nendega, kellele projektide kirjutamine on sissetulekuallikas."

Üheks arenduskeskuse tähtsamaks tooteks peavad selle töötajad oma interneti kodulehekülge aadressil www.viljandimaa.ee/arenduskeskus. Sealt leiab muu hulgas viiteid kõigi abifondide kohta, mille keskuse töötajad on üles leidnud.

Omafinantseering teeb peavalu

Tuuleveski nentis, et väikesed ettevõtjad püüavad sageli ise hakkama saada ja suured kasutavad abisaamise võimalusi palju rohkem. Sama lugu on omavalitsustega, sest suurematel on lihtsam leida raha kaasfinantseerimiseks ning projektide kirjutamiseks ja juhtimiseks.

"Väikestel tuleb arvestada, et kui nad igale poole taotlusi saadavad, peavad nad olema võimelised ka omafinantseeringuks," rääkis Tuuleveski. "Oma raha nõudmine on muidugi õigustatud, sest see näitab, et asi on taotlejale vajalik."

Juhataja lisas, et abitaotlejatel on veel teinegi probleem: üldjuhul peavad nad projekti enne raha saamist ellu viima. "Õnneks on pangad seda märganud ja hakanud mittetulundusühingutele selleks laenu pakkuma."

Omavalitsuste ja mittetulundusühingute tugisüsteemi projektijuhi Kristi Lõhmuse sõnul ei saa omafinantseeringu hulka arvata projektide ettevalmistamiseks, näiteks projekteerimiseks ja tasuvusuuringuteks, tehtud kulutusi, mis sageli ulatuvad miljonitesse.

"Kui investeeringuga on aega, võib selleks eraldi toetust küsida struktuurifondide projektide ettevalmistusfondist. Vastasel korral tuleb see teha oma raha eest juba enne raha taotlemist," selgitas Lõhmus.

Reeglid segased

Praeguseks pole veel selge, kunas Euroopa Liidu tõukefondidest raha andma hakatakse. Mõnikord pole küllalt täpselt määratletud ka EAS-i reeglid ning see tekitab segadust. Taotleja peab olema täpne piasjadeski.

Tuuleveski tõi näiteks eelmise aasta, kui paljud taotlesid stardiabi puulõhkumismasina soetamiseks ja enamik sai eitava vastuse. Ära öeldi põhiliselt neile, kes märkisid oma tulevaseks toodanguks küttepuud. Raha said aga kaminapuid tegema hakata lubanud ettevõtjad, sest seda peeti ekspordipotentsiaaliga kaubaks.

Arvamus

Andres Soosaar,
Rootsi Mööbli juhataja

Otseselt arenduskeskusest sain ma toetust 3350 krooni, aga tänu sealt antud informatsioonile tuli seda sadades tuhandetes kroonides. Nad juhtisid mu õigele teeotsale. Kõike võib ise uurida, aga jalgratta leiutamine on mõttetu, kui see on juba olemas.

Sellist asutust on Viljandimaale raudselt vaja. Kavatsen seda kindlasti kasutada, et saada töötajate täienduskoolituseks toetust.

9.1.2 EASi ettevõtlustoetuste vahendamine

9.1.2.1 Koolitustoetuse ja nõustamistoetuse vahendamine 2004.-2006. aastal

Aastail 2004-2006 vahendas keskus EASi koolitustoetust koolitustoetuse programmi kaudu. Aastail 2004-2006 said Viljandimaa ettevõtted kokku 60 koolitustoetust (2004. aastal 15, 2005. aastal 22 ja 2006. aastal 32).

Koolitustoetust sai taotleda üldise töö- ja juhtimisalase koolituse läbiviimiseks ja kitsa tööalase koolituse läbiviimiseks. Kitsas tööalane koolitus on koolitus, kust saadavad oskused ja teadmised on rakendatavad ainult selles ettevõttes.

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele oli üldise töö- ja juhtimisalase koolituse toetuse määr kuni 70% ja omafinantseering vähemalt 30%, suurettevõtetele oli toetuse määr ja omafinantseering kuni 50%. Kitsa tööalase koolituse puhul oli väike- ja keskmise suurusega ettevõtete toetuse määr kuni 35% ja suurettevõtetel kuni 25%. Toetuse miinimumsumma oli 3000 krooni projekti kohta.

Toetust sai kasutada järgmiste kulude eest maksmiseks:

- koolitajate tasu;
- koolitajate ja koolitavate majutuskulu;
- koolitajate ja koolitavate sõidukulu koolituse toimumise kohta ja tagasi alalisse teenistusk kohta (sõiduauto kasutamisel 4 krooni kilomeetri kohta);
- koolituse läbiviimisega otseselt seotud ühekordsed kulud (koolitusmaterjalid, ruumide ja tehnika rent, suuline tõlge).

Nõustamistoetus võimaldas ettevõtjatel osta professionaalsetelt konsultantidelt soodustingimustel ettevõtlusalaseid konsultatsioone. Toetuse suurus oli kuni 200 000 krooni aastas ja omaosaluse määr 50% abikõlblikest kuludest. Toetust sai taotleda

- äri-, finants- ja turundusplaani koostamiseks;
- ettevõtja või valdkonna strateegilise arenguplaani koostamiseks;
- juhtimisalaseks konsultatsiooniks;
- personaliarenduseks;
- tööohutuse ja töötervishoiu alaste projektide läbiviimiseks;
- turu- ja turundusuuringute läbiviimiseks;
- kvaliteedi- ja keskkonnajuhtimise projektide läbiviimiseks;
- tasuvus- ja patendiuuringute läbiviimiseks;
- tootmis- ja tehnoloogiaalaseks nõustamiseks;
- ettevõtja või valdkonna diagnostilise auditi (tegevusanalüüsi) läbiviimiseks.

Nõustamistoetust sai kokku 31 ettevõtet (2004. aastal kuus, 2005. aastal 10, 2006. aastal 12 ja 2008. aastal kolm).

9.1.2.2 Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse programmi 2008-2013 vahendamine

Teadmiste ja oskuste arendamise 2008-2013 programmist sai koolitustoetust taotleda osavõtuks tööalasest täiendkoolitusest (sinna kuulusid nii üld- kui ka erialakoolitus, tarkvaraalne koolitus, erialakeele õpe, transpordivahendi juhtimise ametialane täiendkoolitus (kui taotleja oli transpordiettevõtja). Koolitustoetust anti ka osalemiseks väljaspool Eestit toimuvatel erialastel konverentsidel.

Nõustamistoetust sai taotleda ettevõtte strateegia väljatöötamiseks ja juurutamiseks, juhtimissüsteemide väljatöötamiseks ja juurutamiseks, tootmis- ja tehnoloogiaalaseks nõustamiseks, ettevõtte diagnostilise auditi läbiviimiseks, brändide, kaubamärkide ja disainilahenduste väljatöötamiseks ja juurutamiseks, turu- ja tasuvusuuringute läbiviimiseks, patendiuuringute tegemiseks.

Erialakoolituse toetuse piirmäär suurettevõtjate puhul oli kuni 25% ning mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul kuni 35%. 2008. aastal oli miinimumsumma 35 000 krooni projekti kohta.

2009. aastal hakkas EAS toetama mikro- ja väikeettevõtjate täiendkoolitust koolitusosakutena teadmiste ja oskuste arendamise toetuse programmi kaudu. Koolitusosak oli sihtotstarbeline toetus tööalase täiendkoolituse ostmiseks, mille eesmärk oli tõsta mikro- ja väikeettevõtete konkurentsivõimet, tagades parema ligipääsu koolitusteenusele. Lisaks uuele toetusele alandati ettevõtete juhtide ja töötajate teadmiste ja oskuste arendamise toetuse miinimumsummat. Lisaks uuele, koolitusosakute toetusele, muutusid teadmiste ja oskuste arendamise toetuse tingimused. Toetuse minimaalne summa langes 25 000 kroonini.

Koolitusosaku maksimaalne toetussumma oli 15 000 krooni. Seda sai taotleda üks kord 12 kuu jooksul. Toetuse määr oli kuni 100% abikõlblikest kuludest. Koolitusosakute programmi lõpetas EAS 2010. aasta juunis.

Keskus vahendas 2009. ja 2010. aastal kokku 53 koolitusosakut tööalasel täiendkoolitusel (nii üld- kui ka erialakoolitusel) osalemiseks.

2010. aastal sai teadmiste ja oskuste arendamise toetust taotleda kuni 12 kuud kestva teadmiste- oskuste arendamise projekti läbiviimiseks järgmistes vormides: juhtimiskoolitus, erialane täienduskoolitus, väljaspool Eestit toimuvatel erialakonverentsidel osalemine, nõustamisteenuse kasutamine. Toetuse minimaalne suurus oli 25 000 krooni, omaosalus 50%.

Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse – koolitustoetuse (2007-2013) programmist rahastati 2008. aastal neli, 2009. aastal kaheksa, 2010 aastal 17, 2011. aastal 13 ja 2012. aastal üks taotlus Viljandi maakonnast.

9.1.2.2.1 Teadmiste ja oskuste arendamise toetuse programmi mõju toetatud ettevõtetele

2014. aastal läbiviidud EASi ja majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi uuring „Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamine“, milles vaadeldi aastaid 2007-2012, näitas järgmist: „Teadmiste ja oskuste toetuste puhul on seitsmest majandusnäitajast viis liikunud positiivses suunas võrreldes võrdlusgrupiga. Võrdlusgrupist on kehvemad olnud ekspordimüügitulu ja tööjõukulude näitajate dünaamika. Toetuste olulisust ettevõtte arengule on toetuse saajad hinnanud 5,1 palliga seitsmest. Teadmiste ja oskuste toetuse saajatelt uuriti täiendavalt koolituseelarve olemasolu kohta. Kolmandikul vastajatest oli koolituseelarve olemas.

Intervjuude tulemusena saab öelda, et üldiselt peavad teadmiste ja oskuste arendamise toetust saanud ettevõtete esindajad EAS-i toetust oluliseks ja positiivseks. Kuigi mitmete ettevõtete esindajad mõnnavad, et tehtud koolitused olid ettevõtte edasise arengu seisukohalt sedavõrd olulised, et nende läbiviimiseks oleks leitud ka muid vahendeid, võimaldas EAS-i toetus nende sõnul koolitusi teha suuremalt ja kvaliteetsemalt. Intervjuude tonaalsus on suhteliselt sarnane eelmises uuringus tooduga. Ka varasemas hindamises rõhutasid mitmed ettevõtted, et oleksid teinud koolitused ka ilma EAS-i toetuseta, aga väiksemas mahu ja/või pikema ajaperioodi jooksul. Samas on käesoleval juhul intervjuueeritavad paremini teadvustanud ja selgitanud erinevaid kanaleid ja mehhanisme, mille kaudu toetuse positiivne mõju ettevõtte tegevust mõjutab.

Lähtuvalt läbiviidud ökonomeetrilisest analüüsist on teadmiste ja oskuste arendamise toetus avaldanud positiivset mõju töötajate arvule, müügitulule, tööjõukuludele ja ärikasumile. Negatiivset mõju seevastu lisandväärtusele töötaja kohta.”

9.1.2.2 Starditoetuse vahendamine

Keskuse konsultandid nõustasid starditoetuse taotlejaid ja andsid äriplaanidele hinnanguid. EASi alustavate ettevõtjate starditoetuse programmist 2004-2006 sai toetust 29 Viljandimaa alustavat või kuni aasta tegutsenud ettevõtjat. Alustava ettevõtja stardi- ja kasvutoetuse 2007-2013 programmist sai toetuse 2008. aastal kolm, 2009. aastal neli, 2010. aastal üheksa, 2011. aastal kolm ettevõtet.

Starditoetuse programmist 2011-2016 sai 2011. aastal toetuse üheksa ettevõtet. Ka 2012. aastal anti toetust üheksale ettevõttele. 2013. a said starditoetuse neli ja 2014. a viis ettevõtet.

2006. aastal sai Eesti Valgus OÜ alustavate ettevõtjate starditoetust küünlatootmisettevõtte käivitamiseks. Pildil küünlavabrik ja vabrikupood „Kihvt Galerii“.

2005. aastal tegi EAS järelhindamist 2003. aastal rahastatud starditoetuse projektidele. Hinnatav periood oli 2004. aasta. Hinnati 345 projekti, Viljandimaal 13. Kokku külastati järelhindamise käigus üle Eesti 188 ettevõtet, kellest 90% tegutses edukalt. Ülejäänud 2003. aastal toetatud ettevõtetest tegutsesid ajutiste raskuste tõttu osaliselt (16 ettevõtet) ning vaid kaks oli oma tegevuse lõpetanud. Hindamine näitas, et kõik ettevõtjad uute võimaluste otsimisega ei tegele ega soovi oma ettevõtet laiendada. Ettevõtjatest 16% oli hetkeolukorraga rahul, tulevikus uusi eesmärke ei olnud seadnud ega planeerinud ettevõtte kasvamist. Käibe prognoosid olid ületanud 21% taotlejatest ning 39% toetatud ettevõtetest olid eelnevad prognoosid valdavalt täitnud.

2008. aasta korra järgi said alustamistoetust kuni 50 000 krooni taotleda jätkusuutlikud hea äriideega vähem kui 50 töötajaga kuni aasta äriregistris registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjad või äriühingud, kes ei plaaninud suurt kasvu. Toetuse saamise eelduseks oli, et ettevõtjal on selge visioon ja kindel turg; ta prognoosis kasumit ja stabiilset käivet ning lõi vähemalt ühe töökoha. Toetust said näiteks ilusalongid, autoremonditöökojad, kodumajutused, meelelahutusürituste ja matkade korraldajad. Toetuse määr oli kuni 75% projekti abikõlblikest kulutustest. Taotleja omafinantseering pidi olema vähemalt 25% abikõlblikest kulutustest. Abikõlblikud kulutused olid masinate, seadmete või muu vajaliku materiaalse põhivara soetamisega seotud kulud ning tootmis- või teenindushoonete renoveerimisega seotud kulud.

2010. aasta starditoetuse programm oli suunatud ettevõtjatele, kes olid jätkusuutlikud, kuid ei olnud orienteeritud kiirele kasvule ning kes olid valmis pakkuma toodet või teenust, mida turg vajab. Toetuse maksimaalne suurus oli 100 000 krooni, omaosalus 20%.

2014. aasta starditoetuse programmist said toetust taotleda alustavad ettevõtjad, kelle ettevõtte asutamisest ei olnud möödas rohkem kui 12 kuud ja kes löid vähemalt ühe aastaringse täistööajaga töökoha. Starditoetust oli võimalik taotleda kuni 5 000 eurot. Toetuse osakaal projekti maksumusest oli maksimaalselt 80% ja omafinantseering vähemalt 20%. Starditoetust oli võimalik kasutada projekti perioodi jooksul põhivara soetamiseks ja turundustegevusteks.

9.1.2.2.1 Starditoetuse mõju toetatud ettevõtetele

EASi ja MKM uuringus “Ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika vahehindamine” vaadeldi 2007-2012 alustavate ettevõtete starditoetust saanud ettevõtteid. Uuringust selgus, et starditoetust saanute majandusnäitajad on võrdlusgrupiga võrreldes paremad. Toetuse olulisust ettevõtte arengule hindasid starditoetuse saajad 5,8 palliga seitsmest. Alustavate ettevõtete käest küsiti ka, kuivõrd

oluliseks nad peavad toetuse mõju ettevõtlusega alustamisel. Vastanutest 26% leidsid, et nad ei oleks alustanud ettevõtlusega ilma toetuseta. Ülejäänud vastused jagunesid kaheks. 15% vastajatest oleksid alustanud ettevõtlusega ka ilma toetuseta ja samaaegselt ning sarnases mahus ning 59% vastajatest oleksid alustanud ettevõtlusega ka ilma toetuseta, kuid hiljem ja/või väiksemas mahus.

Lähtuvalt läbiviidud ökonomeetrilisest analüüsist on starditoetus avaldanud positiivset mõju ettevõtete töötajate arvule, müügitulule ja tööjõukuludele ning negatiivset mõju lisandväärtusele töötaja kohta.

EASi toetatud ettevõtete ellujäämismäär kolmanda tegevusaasta lõpuks on ligi 77%, toetuseta alustanud ettevõtete puhul on vastav näitaja vähemalt 15% madalam. (Allikas: "EASi toetatud alustavate ettevõtete ellujäämismäär ületab keskmist kolmandiku võrra", www.eas.ee, 2012)

9.1.2.3 Kasvutoetuse vahendamine

Kasvutoetus oli suunatud kiiresti kasvavatele ambitsioonikatele ja ekspordipotentsiaaliga jätkusuutlikele ettevõtjatele. 2008. aasta korra kohaselt sai toetust kuni 200 000 krooni taotleda ettevõtte, kes oli tegutsenud kuni 24 kuud. Tema kolme esimese aasta müügitulu aritmeetiline keskmine pidi olema vähemalt miljon krooni. Toetuse suurus oli 50%, omafinantseering 50%. Toetust sai taotleda äriprojekti teostamiseks vajaliku materiaalse põhivara ja immateriaalse põhivara soetamiseks.

Alates 16. augustist 2009 muutusid kasvutoetuse programmi tingimused. Kasvutoetuse maksimumsumma suurenes 500 000 kroonini ja omafinantseeringu määr vähenes – see pidi uue korra kohaselt olema vähemalt 35 protsenti.

Kasvutoetust said taotleda kuni 36 kuud registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjad või äriühingud. Toetust sai taotleda materiaalse põhivara soetamiseks, turundustegevuste läbiviimiseks, ettevõtte põhitegevusega seotud rakendustarkvara soetamiseks, tööstusdisainilahenduse ja kaubamärgi väljatöötamiseks ja arendamiseks ja äriprojekti sisalduva tootenäidise valmistamiseks.

Programmist said toetust innovaatilised potentsiaalsed eksportijad, kes prognoosisid käivet 5-6 miljonit krooni ja pakkusid tööd vähemalt 5-7 inimesele. Programmi sihtgrupiks olid tootmisettevõtted, kasvavad teenindusettevõtted ja uuenduslikke ideid omavad ettevõtted.

2014. aastal kehtinud programmi kohaselt said kasvutoetust taotleda maksimaalselt 36 kuud vanad eksportiturgudele minevad ettevõtjad, kes vajasisid täiendavaid rahalisi vahendeid kasvava ja eksportiva ettevõtte arendamiseks. Kasvutoetust oli võimalik taotleda kuni 32 000 eurot. Toetuse osakaal projekti maksumusest oli maksimaalselt 50% ja omafinantseering vähemalt 50%. Toetust võis kasutada projekti perioodi jooksul põhivara soetamiseks, turundustegevuste läbiviimiseks ja tööjõukulude finantseerimiseks. Kasvutoetuse programmist said toetust ettevõtted, kelle tooted ja teenused olid suunatud ekspordile ja kes löid keskmisest kõrgema valdkondliku töötasuga töökohti.

Kasvutoetust said 2012.-2013. aastal kaks Viljandimaa ettevõtet.

9.1.2.4 Teiste EASi programmide info vahendamine ja nõustamine

Keskus nõustas ettevõtjaid järgmiste EASi programmide osas: "Arendustöötaja kaasamise toetus ettevõtte rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks", "Innovatsiooniosakute toetus", "Ekspordi arendamise toetus", "Tootearenduse toetus", "Turismitoote arenduse väikeprojektide toetus", "Turismiturunduse toetus".

9.1.3 Töötukassa ettevõtluse alustamise toetus

Töötukassast ettevõtluse alustamise toetust kuni 70 000 krooni sai taotleda töötukassas arvel olev töötu. Omafinantseeringut ei nõutud, ehkki see oli soovitatav. Toetust sai põhivara soetamiseks. Toetuse saamise eelduseks oli läbitud ettevõtluskoolitus, omandatud kutse- või kõrgharidus majanduse alal või ettevõtluskogemus.

„Töötukassa toetuse abil käivitas juuksur Janne Lubi oma ettevõtte – juuksurisalongiks kohandatud bussi, millega sõitis Viljandimaa külades, peatudes kokkulepitud kohtades. Juuksuribussis sai lasta juukseid lõigata, teha soenguid, keemilisi lokke ja värvida juukseid.

2010. aastal taotles Eestis ettevõtluse alustamise toetust 1586 inimest, rahastusmäär oli 43%, keskmine toetus 66 500 krooni. Andmed Viljandimaa toetatud ettevõtete kohta polnud ülevaate koostamise ajal kättesaadavad.

9.1.3.1 Toetuse mõju toetust saanud isikutele

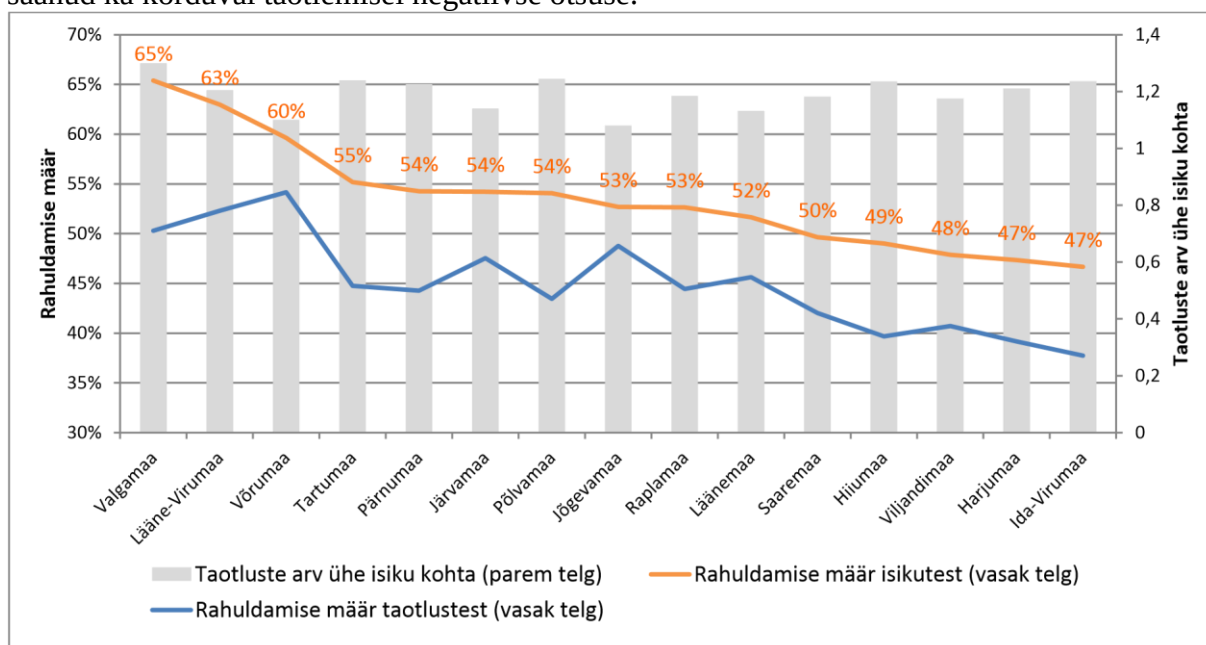
Eestis toetust saanud isikute osakaal on olnud vaadeldavate aastate jooksul lõikes langev (tabel 1). Kui 2009. aastal maksti toetust 71%le äriplaani esitajatest, siis 2012. aastal vaid 44%le. Kokku on taotluse esitanud isikutest vaatlusalusel perioodil saanud positiivse otsuse ligikaudu pooled. Võrreldes rahuldamise määra erinevatel aastatel taotluse esitanud isikute puhul maakondlike osakondade lõikes, võib näha, et see erineb märgatavalt nii maakondlike osakondade sees erinevate aastate lõikes kui ka maakondlike osakondade vahel samade aastate lõikes. (Allikas: Ettevõtluse alustamise toetuse mõjuanalüüs. Eesti Töötukassa)

Tabel 1. Esitatud taotluste ning taotluse esitanud isikute arv aastate lõikes ning vaatlusalusel perioodil 01.05.2009-31.12.2012 kokku.

	2009 1.5.-31.12	2010	2011	2012	KOKKU
Taotlused:					
Esitatud taotluste arv	655	1505	1324	1652	5136
Rahuldatud taotluste arv	449	633	502	611	2195
sh hiljem kehtetuks tunnistatud	44	74	29	15	162
Rahuldamise määr	68,5%	42,1%	37,9%	37,0%	42,7%
Isikud:					
Taotluse esitanud isikute arv	633	1367	1119	1387	4252
sh korduvalt taotluse esitanute arv	28	162	264	359	764
Korduvalt taotluse esitanute osakaal	4,4%	11,9%	23,6%	25,9%	18,0%
Toetust saanud isikute arv	449	633	502	610	2192
sh hiljem kehtetuks tunnistatud	44	74	29	15	162
Rahuldamise määr	70,9%	46,3%	44,9%	44,0%	51,6%

Parema ülevaate saamiseks erinevustest maakondlike osakondade vahel on joonisel lk 47 toodud rahuldamise määr nii esitatud taotlustest kui ka taotluse esitanud isikutest kogu vaadeldaval perioodil kokku maakondlike osakondade lõikes. Jooniselt võib näha, et rahuldamise määr erineb maakondlike osakondade vahel tunduvalt. Kõige kõrgem on toetust saanud isikute osakaal olnud Valgamaal, kus toetust on makstud 65%le taotlejatest. Kõige sagedamini on toetuse taotlejatele äraütlemissi tulnud Harjumaa ja Ida-Virumaa, kus rahuldamise määr on olnud vaid 47%. Joonisel on lisaks toodud taotluste arv ühe isiku kohta osakondade lõikes. Ilmneb, et kõige rohkem taotlusi ühe isiku kohta on esitatud Valgamaal ning kõige vähem Jõgevamaal, vastavalt 1,3 ning 1,08 taotlust ühe isiku kohta.

/.../ 39% toetuse taotlejatest on saanud positiivse otsuse esmakordsel taotlemisel. Ühele kümnendikule toetuse taotlejatest on otsustatud toetust anda teistkordsel taotlemisel. 43% taotlejatest on esmakordsel taotlemisel saanud eitava vastuse ning nad on seejärel vaadeldaval perioodil toetuse taotlemisest loobunud. Umbes 6% eitava vastuse saanutest on oma äriplaani uuesti esitanud, kuid on saanud ka korduval taotlemisel negatiivse otsuse.

Joonis. Rahuldamise määr taotluse esitanud isikutest ja esitatud taotlustest ning taotluste arv ühe isiku kohta maakondlike osakondade lõikes perioodil 01.05.2009-31.12.2012

Allikas: töötukassa

Tabelis 2 on toodud toetuse andmisest keeldumise põhjused aastate lõikes ning vaatlusalusel perioodil kokku. Peamine põhjus, miks toetust ei anta, on see, et isiku esitatud äriplaani on suure riskiga. Aasta-aastalt on selle põhjuse osakaal isegi suurenenud ning 2012. aastal moodustas see 90% kõikidest toetuse andmisest keeldumise põhjustest. Teise põhjusena, miks toetust ei anta, saab välja tuua selle, et isikule kuulub vähemalt 51% olemasolevast äriühingust – vaatlusalusel perioodil kokku moodustas see põhjus 5% kõigist toetuse andmisest keeldumise põhjustest. Veel on toetuse andmisest keeldumise põhjusteks olnud taotlemise tingimuste mittetäidetud, maksuvõlg riigi või kohaliku omavalitsuse ees ning muud põhjused.

Tabel 2. Toetuse andmisest keeldumise põhjused aastate lõikes ning vaatlusalusel perioodil 01.05.2009-31.12.2012 Eestis kokku

Toetuse andmisest keeldumise põhjus	01.05.-31.12.2009		2010		2011		2012		KOKKU	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Isiku esitatud äriplaan on suure riskiga	168	81,6	755	86,6	735	89,4	937	90,0	2595	88,2
Isikule kuulub vähemalt 51% olemasolevast äriühingust	8	3,9	48	5,5	41	5,0	46	4,4	143	4,9
Isikul pole täidetud ühtegi kolmest toetuse taotlemise tingimusest*	11	5,3	19	2,2	11	1,3	11	1,1	52	1,8
Isikul on maksuvõlg riigi või kohaliku omavalitsuse ees	9	4,4	20	2,3	7	0,9	11	1,1	47	1,6
Muu põhjus	10	4,9	30	3,4	28	3,4	36	3,5	104	3,5
KOKKU	206	100%	872	100%	822	100%	1041	100%	2941	100%

* Täidetud peab olema vähemalt üks järgmistest tingimustest: isik on läbinud ettevõtluskoolituse, omab majandusalast kutse- või kõrgharidust, omab ettevõtluskogemust (vähemalt üheaastane FIE või juhatuse liikme staatus). Allikas: töötukassa

Selle ülevaate koostaja üle kümneaastane töötukassa äriplaanide nõustamiskogemus kinnitab, et iga aastaga on toetuse kättesaadavus muutunud halvemaks, samas ei ole see alati seotud äriplaanide jätkusuutlikkusega ehk tegu ei ole suure riskiga äriprojektidega. Töötukassalt on saanud eitavaid otsuseid tõestatud turuga äriplaanid, mille baasil asutatud ettevõtted on edukad ja tunnustatud, nad on loonud töökohti, nad on kasumlikud ja kiiresti arenevad. Toetus muutus raskemini kättesaadavaks pärast tööhõiveameti liitmist töötukassaga 2009. aastal, kui ettevõtluse alustamise toetusi hakkas hindama töötukassa kontor Tallinnas ning töötukassa maakondlikest osakondadest kaotati ettevõtluskonsultantide ametikohad.

9.1.4 Leaderi programm

Leaderi programm avanes 2009. aastal. Leaderist oli võimalik taotleda toetust maaettevõtluse toetamiseks ja maapiirkondade elukeskkonna parandamiseks. Toetuse eesmärk oli maapiirkondade tasakaalustatud areng.

Üle Eesti oli 26 kohalikku tegevusgruppi, kuhu kuulusid mingi kindla piirkonna ettevõtjad, mittetulundusühingud ja kohalikud omavalitsused. Iga tegevusgrupp oli koostanud piirkonna strateegia, kus olid määratletud eelisarendatavad valdkonnad. Tegevusgrupid kuulutasid välja taotlusvoore. Taotlejad pidid toetuse saamiseks esitama taotluse esmalt kohalikule tegevusgrupile. Pärast tegevusgrupilt heakskiidu saamist sai taotleja esitada taotluse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametisse (PRIA) ning ka PRIAst heakskiidu saamise järel võis asuda tegevust ellu viima. Laekunud taotlusi ja projekte hindas tegevusgrupi moodustatud hindamiskomisjon, mis koosnes kohaliku elu tundvatest ekspertidest. Heaks kiidetud projekte analüüsis PRIA, kes vaatas, et kõik dokumendid oleksid korrektsed.

Programmist said toetust taotleda füüsilisest isikust ettevõtjad, mikroettevõtjad, mittetulundusühingud ja kohalikud omavalitsused. Toetuse määra ettevõtjatele oli kuni 60%, kohalikele omavalitsustele ja mittetulundusühingutele kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest.

Viljandimaa tegevusgrupid ja piirkonnad olid järgmised:

- Mulgimaa Arenduskoda – Abja, Halliste, Karksi, Paistu, Mõisaküla;
- Võrtsjärve Ühendus – Kõo, Saarepeedi, Viiratsi, Kolga-Jaani, Tarvaste, Võhma;
- Rohelise Jõe maa Koostöökogu – Kõpu, Pärsti, Suure-Jaani vald.

Mulgimaa Arenduskojal oli kolm meetet: meetet I „Mikroettevõtluse toetamine“, meetet II „Külakeskkonna toetamine“ ja meetet III „Mulgimaa omapära ja konkurentsivõime tugevdamine“.

Arenduskeskuse konsultandid Kristi Lõhmus ja Margot Meremaa kuulusid Mulgimaa Arenduskoja tegevusgrupi hindamiskomisjoni. Nad nõustasid nii Mulgimaa Arenduskojale kui ka Võrtsjärve Ühendusele ja Rohelise Jõe maa Koostöökogule esitatavaid projektitaotlusi ja äriplaane.

Männiku Metsatalu peremees ja osatühingu juht Siim Sillamaa (paremal) tutvustab oma ettevõtet

9.1.5 Koolituste jm sündmuste korraldamine

2003

Aastas toimunud sündmustest olid olulisemad Viljandimaa ettevõtjate ümarlaud, osalemine juunis Mulgi messil ja septembris koos Viljandimaa ettevõtjatega Soomes Pori linnas messil „Satakunnan messut“.

Alustavatele ettevõtjatele korraldas keskus kaks koolitust, neist üks oli suunatud naistele. Mõlemal oli 20 osalejat.

2004

EASi hallatava ettevõtluse väikeprojektide programmi kaudu korraldas keskus neli päeva kestnud väikeettevõtjate finantskursuse ja kuuapäevase alustava ettevõtja koolituse. Koostöös Kesk-Eesti arenduskeskusega (Järvamaa) toimus ettevõtluskoolitus tegutsevatele ettevõtjatele.

Lisaks koolitustele korraldas keskus infopäevi, sealhulgas infopäeva messil „TourEst“ osalevatele turismiettevõtjatele ning keskmise suurusega ettevõtjate ja suurettevõtjate ümarlaua.

2005

Tavapäraselt korraldas keskus infopäevi, seminare ja koolitusi. Seminarist „Eksporditegevuse strateegiline juhtimine“ võttis osa 21 osalejat ja väikeettevõtja finantskursusest 17 osalejat.

2006

Keskus organiseeris koostöös SEB Eesti Ühispanega loengusarja Viljandimaa ettevõtjatele. Turismiettevõtjatele kestis läbi aasta teemakäsitlus „Miljööväärtus tootes“. Selle raames toimusid koolituspäevad ja õppereisid Eestis ja välismaal. Partnerid olid Viljandi, Dalarna (Rootsi) ja Minden-Lübbecke (Saksamaa).

Arenduskeskuse initsiatiivil toimus koolitus „Interjöörid ja inimesed turismitootes“. Samal teemal pidas Urmas Tuuleveski loengu üle-eestilisel turismiettevõtjatele korraldatud õppepäeval (18 osalejat).

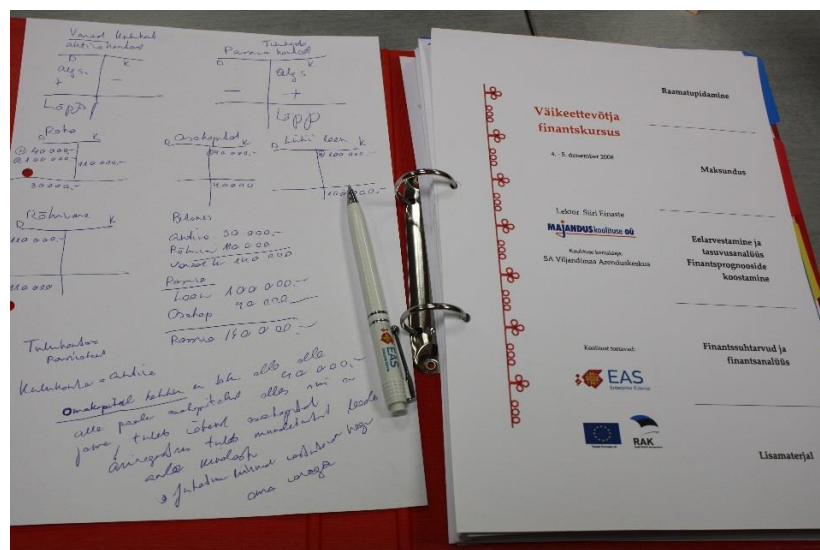
Keskus korraldas kolm infopäeva „Toetusvõimalused ettevõtjatele“ Viljandis, Tarvastus ja Võhmas (kokku 55 osalejat). Turismitöötajate õppepäeval Olustveres oli 18 osalejat. EASi väikeprojektide programmi kaudu korraldas keskus läbirääkimiskoolituse ettevõtete juhtidele ja alustava ettevõtja baaskoolituse. Seminaril „Eesti ja Euroopa Liidu majanduse arengusuunad ja väljavaated“ oli kümme osalejat.

2007

Keskus korraldas mitmeid koolitusi alustavatele ja tegutsevatele ettevõtjatele, sealhulgas väikeettevõtja finantskursuse, seminare füüsilisest isikust ettevõtjatele, alustava ettevõtja baaskoolituse ja majandusseminare. Infopäevi oli kolm, kaks alustavatele ettevõtjatele (Viljandis ja Tarvastus), kolmas infopäev oli starditoetuse programmi kohta ja selle tegi keskus koostöös EASiga. Aastas oli kaks ettevõtjate ümarlauda. Turismiettevõtjatele oli suunatud seminar „Interjäär ja inimene turismitootes“ ning „Soomaa külastuskeskuse arendamine turismikeskuseks“. Regulaarseks said maakonna ettevõtjate koostöökogu kohtumised (neli korda aastas).

2008

Ettevõtjatele korraldas keskus majandusseminare ja alustava ettevõtja baaskoolituse. Infopäevadest olid olulisemad „Edukad näited pärandkultuuri kasutamisel turismitootes“ ja „Eesti majandustendentsid Viljandimaa ettevõtete näidel“.

Ühe osaleja väikeettevõtja finantskursuse koolitusmapp

2009

Tegutsevatele ettevõtjatele korraldas Viljandimaa arenduskeskus majandusseminare ning alustavatele ettevõtjatele alustava ettevõtja baaskoolituse.

2010

Alustavatele ettevõtjatele korraldas keskus kolm alustava ettevõtja baaskoolitust (kokku 60 osalejat), seitse infopäeva ettevõtjatele (kokku 307 osalejat) ja kaks majandusseminari (kokku 53 osalejat).

Suurim sündmus oli 21. mail toimunud Viljandimaa ettevõtluspäev Olustvere lossis, kus osales üle 60 huvilise.

Viljandimaa ettevõtluspäeva kohvipaus

2011

Olulisim sündmus oli maakonna ettevõtluspäeva läbiviimine. Ettevõtluspäev toimus 23. septembril Viljandi kultuuriakadeemias koostöös EASi ja Tartu Ülikooliga. Sündmusest võttis osa 87 huvilist. Ettevõtluspäev oli suunatud oma ettevõtet planeerivatele või äriideed otsivatele alustavatele ettevõtjatele. Kuulata sai loenguid majanduse olukorrast maailmas ja ettevõtluse võimalustest Eestis. Päev andis teadmisi, kuidas müüa oma toodet või teenust. Kaasa sai lüüa äriidee genereerimise töötoas, mida juhtis pikaajalise rahvusvahelise kogemusega ekspordijuht Jakob Saks. OÜ Cleveron juhataja Arno Kütt rääkis oma töötoas ettevõtlusest kui elustiilist, sellest, mis ettevõtjat motiveerib ja väljakutseid esitab. Lisaks loengute kuulamisele oli osalejatel võimalus külastada Tartu ülikooli loomeinkubaatori tekstiiliosakonda, uudistada Tartu ülikooli leiutiste töötuba ja väisata infomessi, kus ettevõtjatele pakutavatest võimalustest rääkisid Tartu ülikooli täiendõppekeskuse, Tööinspektsiooni, EASi infokeskuse ja Eesti Töötukassa esindajad.

14. aprillil kogunesid Viljandimaa turismiettevõtjad Viljandimaa turismiettevõtjate ümarlauale „Mida teha, kui külla tuleb Alla Pugatšova“.

Ettevõtjatele korraldas keskus üheksa infotundi, -seminari ja -päeva. Neist võttis osa kokku 160 osalejat. Infoüritustel räägiti ettevõtluse tugisüsteemist ja toetustest ettevõtlusega alustajale. Koostöös Eesti Kaubandus-Tööstuskajaga toimus infoseminar „Metalli- ja masinatööstusettevõtete teadlikkus ja efektiivsus“, koostöös mittetulundusühinguga Teeme toimus infopäev „Millist ettevõtlusvormi valida?“. Tartu Ülikooli kultuuriakadeemias toimus kaks Viljandimaa arenduskeskuse infopäeva – üks kultuurikorralduse üliõpilastele ja teine huvijuhtidele. Koostöös ettevõtluskõrgkooliga Mainor toimus Viljandis ettevõtluspäev. Maakonna ettevõtjate ümarlaual 28. aprillil arutati teemal „Haridus, ettevõtlus ja majandus: kas ja kuidas nad suhtlevad?“ ning 22. novembril toimunud seminaril „Eesti majanduse ümberkorraldustest maailmamajanduse kriisi taustal“. Üks seminar oli suunatud füüsilisest isikust ettevõtjatele.

Aastas toimus neli seitsmepäevast alustava ettevõtja baaskoolitust, kolm Viljandis ja üks Suure-Jaanis. Teemad: sissejuhatus ettevõtlusesse, missioon, visioon, finantsarvestus, finantsplaneerimine ja -analüüs, tööõigus, turundus. Koolitus lõppes osalejate kursuse kestel kirjutatud äriplaanide kaitsmisega. Baaskoolitustest võttis osa 78 huvilist.

2012

Ka sel aastal korraldas keskus maakonna ettevõtluspäeva koostöös EASi ja Tartu Ülikooliga. Keskus koordineeris ENTRUM Lääne-Eesti programmi ja korraldas noorte ettevõtlikkuse päeva „Unistused ellu“ koos ettevõtluskõrgkooliga „Mainor“. Alustava ettevõtja baaskoolitusi oli kaks – üks Viljandis ja teine Suure-Jaanis.

Suurim projekt oli „Pärnu- ja Viljandimaa ühine mentorklubi piirkonna alustavatele ettevõtjatele“ juhtimine, ptk 9.1.6.

Samuti organiseeris ja juhtis keskus valdkonna ümarlaudu aktuaalsetel teemadel.

Noorte ettevõtlikkuse päev. Keskel Kristi Lõhmus

9.1.6 Pärnumaa ja Viljandimaa ettevõtjate mentorklubi

„Pärnumaa ja Viljandimaa ettevõtjate mentorklubi“ oli ürituste sari, mis oli suunatud ärimentorluse, ettevõtjate vahelise suhtluse ja õppimise arendamisele Pärnu- ja Viljandimaal. Mentorklubi korraldasid Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus ning Viljandimaa Arenduskeskus ühiselt. Üritustesarja raames toimus seitse klubiõhtut, mis sisaldasid interaktiivset koolitust ja mentorite-mentiide arutelu aktuaalsetel teemadel ning aega omavaheliseks suhtlemiseks.

Projekti kaasatud mentorid olid pikaajalise juhtimiskogemusega liidrid. Eero Rändla (Targa Maja Lahendused OÜ), Aime Vilgas (Strand SPA ja Conference Hotel) ja Ervin Luur (Ursus OÜ) olid varem osalenud Pärnumaa mentorklubis ning tundsid mentorklubi ülesehitust, osalesid aktiivselt klubiõhtu kavandamisel, oskasid mentiisid motiveerida ning aruteludesse kaasata. Arno Kütt (Cleveron OÜ) ja Jaanus Vagel (Nett AS) olid mentoriteks palutud kui pikaajalise kogemusega edukad juhid Viljandist.

Klubiürituste sari algas 18. aprillil 2012 seminariga „Ajajuhtimine“ Pärnumaal Vango puhketalus, lektor oli Indrek Rahi (Opti Partnerid), järgnesid „Strateegiline planeerimine ja juhtimine“ 19. aprillil, lektor Jaan Urvet (Kroonprojekt OÜ), „Finantsplaneerimine“ 17. mail, lektor Siiri Einaste (Majanduskoolituse OÜ), „Meeskonnatöö, meeskonna juhtimine“ 14. juunil, lektor Ave Eero (Eesti NLP Instituut), „Väikeettevõtte turundus“ 20. septembril, lektor Andres Kuusik (Tartu Ülikool), „Müügipsühholoogia, esinemisoskus“ 18. oktoobril, koolitaja Pärnumaa REN Koolitus ja 15. novembril „Ettevõtete koostöö; ideelabor“, lektor Toomas Kuuda (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda).

Silvia Paluoja „Ettevõtjad unustavad oma maakonna piiri“ – Pärnu Postimees, 28. november 2012

Kahe naabri, Pärnu ja Viljandi maakonna koostöotahtelised ettevõtjad kohtusid mentorklubis, et saada kogenud koolitajatelt väärt soovitusi ja innustust jätkata alustatud teel.

Mentorklubisse astuvatele tegutsevatele ettevõtjatele seatud tingimus oli, et nende ettevõtte ei oleks vanem kui kolm aastat. Hingedekuus toimus Tori vallas Klaara-Manni puhkemajas seekordse kursuse viimane, seitsmes koolitus, millel keskenduti ühistegevuse ja koostöö vajalikkusele.

Mentorklubi kui ürituste sarja eesmärk on arendada ettevõtjatevahelist suhtlemist, täiendada teadmisi ja vahetada kogemusi.

Viljandimaa arenduskeskusest vedas mentorprogrammi Margot Meremaa, Pärnumaa ettevõtlus- ja arenduskeskusest Krista Habakukk, kellel sellelaadse klubikoolituse korraldamise kogemus MTÜde valdkonnas olemas.

“Iga koolitus annab midagi juurde, väikeettevõtjad peavad ise korraldama kauba jõudmise tootjalt müüjani, mina kuulsin väga palju kasulikku turundusest,” ütles Viljandis kärgpapist kaubaaluseid valmistava OÜ Ostmari juhataja Margus Ostnik, kes on õpetatav ehk mentii.

9.2 Mittetulundusühingute nõustamine, koolitus ja projektid

2003. aastal laiendas arenduskeskus mittetulundusühingute alast tegevust, kui mittetulundusühingute tugisüsteemi projektijuhi ja konsultandina asus tööle Kristi Lõhmus.

Keskus seadis mittetulundusühinguid puudutava valdkondliku tegevuse soovitud tulemuseks tugevama kodanikuühiskonna, sõnastades selle saavutamiseks järgmised eesmärgid:

- ✓ suurendada teadlikkust kodanikeühenduste rollist ja mõjust;
- ✓ kutsuda organisatsioone omavahelisele ja sektorivahelisele koostööle;
- ✓ luua arenguks soodne keskkond;
- ✓ tõsta ühenduste tegutsemisvõimekust;
- ✓ muuta ühenduste tegevus nähtavamaks.

Eesmärkide täitmiseks vahendas konsultant infot mittetulundusühingute listi ja keskuse kodulehe kaudu, koostas sündmuste kalendri, kaardistas mittetulundusühinguid, koostas ühingute andmebaasi ning propageeris vabatahtlikku tegevust. Põhitegevus oli mittetulundusühingute nõustamine nii asutamise, arendamise kui ka erinevatest programmidest toetusvõimaluste saamise osas ning projektitaotluste nõustamine. Keskusest sai infot omavalitsuste toetuste kohta mittetulunduslikule tegevusele (tegevustoetused ja projektitoetused, kaasrahastus projektidele) ning seltsidele loodud rahastusprogrammide kohta, sh kohaliku omaalgatuse programmi, Leaderi programmi,

Hasartmängumaksu Nõukogu regionaalsete investeeringute programmi, Avatud Eesti Fondi programmi, Kodanikuühiskonna Sihtkapitali, Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja Eesti Kultuurkapitali programmide kohta.

Keskus korraldas ühingutele mitmesuguseid sündmusi – infopäevi, koolitusi, kaasamise õpitube, ümarlaudu. Samuti aitas ta kaasa ühenduste endi projektide elluviimisele, sh toiduvõrgustiku loomisele, avalike teenuste delegeerimisele sotsiaalvaldkonnas, kaasavale planeerimisele.

2006. aastal olid olulisemad seminarid „Euroopa Liidu majandusarengud lähiaegadel ja nende mõjud Eestile“ mittetulundusühingutele, „Kultuuripoliitika majandusliku konkurentsivõime“ Viljandi kultuuriakadeemia tudengitele ja infopäev „Viljandimaa turismi arengusuunad“ turismiinfokeskuste töötajatele. Mais toimus „Euroopa päev“ maakonna gümnaasiumide õpilastele.

EAS toetas „Mittetulundusühingute arengule suunatud projektide finantseerimise projektid 2006-2007“ programmist nelja projekti: "Viljandimaa MTÜ-de projekti kirjutamis- ja juhtimisoskuse tõstmine", „Mittetulundusühingute raamatupidamisalaste teadmiste tõstmine“, „Turunduse ja meediaga suhtlemise koolitus vabaühendustele“ ja ühepäevast väljasõitu "Projektide edukad näited".

2007. aastal toimus EASi mittetulundusühingute arengule suunatud projektide finantseerimise programmi toetusel tegutsevate mittetulundusühingute meeskonnatöö ja sisekliima parandamise koolitus.

2008. aastal korraldas keskus mittetulundusühingutele koolitused „Projektide kirjutamine“, „Projektide juhtimine“ ja „Raamatupidamise korraldamine“ ning organiseeris õppereisi „Väärtuslikud kogemused“ Peipsi äärde. Infopäevadest olid olulisemad „Külaseltsi võimalused piirkonna konkurentsivõime tõstmisel“ ja „Koostöö tähtsus identiteedipiirkondade arendamisel“.

Õppereisil „Väärtuslikud kogemused“. Tutvumas Emajõe lodjasetliga

2009. aastal toimusid lisaks infopäevadele koolitused projektide kirjutamise, strateegilise planeerimise, juhtimise ja õiguse, meeskonnatöö ja raamatupidamise alal.

MTÜde strateegilise planeerimise koolitus

Lektor Kaidi Holm

2010. aastal algatas ja juhtis keskus kolme suuremat projekti, mille eesmärk oli arendada kodanikeühenduste tegevust maakonnas. Neis projektides osales kokku 111 vabaühenduste esindajat. Keskus korraldas kuus infopäeva (kokku 283 osalejat), seitse koolitust ja õppereisi, (kokku 130 osalejat) ja viis seminari (50 osalejat).

Aastas oli 110 mittetulundusühingute nõustamist ja 53 mittetulundusühenduste projekti nõustamist.

2011. aastal aitas keskus kaasa kodanikualgatuse Viljandimaa toiduvõrgustiku O.T.T (Otse Tootjalt Tarbijale) käivitamisele. 9. novembril toimus tootjaid ja tarbijaid kokku viiv seminar, kus osales 35 tootjat ja 50 tarbijat.

Keskus korraldas vabaühendustele kuus infopäeva (kokku 152 osalejat), kaheksa koolitust ja õppereisi (kokku 130 osalejat) ning kuus seminari (kokku 101 osalejat). Mittetulundusühingute arenguprogrammi raames toimus koolitus „Juhtimine“, „Projektijuhtimine“, „Finantsjuhtimine“ (kokku 45 osalejat). Aprillis toimus kolmepäevane alustavate mittetulundusühingute baaskoolitus (16 osalejat), märtsis „Sotsiaalne ettevõtlus ja mittetulundusühingu tegevuse jätkusuutlikkus“ (21 osalejat). Mais osales 17 vabaühenduste esindajat avalike teenuste delegerimise koolitusel, novembris said 19 mittetulundusühingute liiget teadmisi ehitusseaduse koolitusel.

Aasta suuremaid ettevõtmisi oli kodanikeühenduste mess, kus osales 25 mittetulundusühingut, külastajaid oli üle 200.

Kodanikeühenduste mess 17. mail 2011 Viljandis

Suurima osavõtjate arvuga infopäevad olid Kodanikuühiskonna Sihtkapitali infopäev veebruaris, millest võttis osa 37 huvilist, Karksi kodanikeühenduste ümarlaud mais (31 osalejat), infopäevad kultuuriakadeemia huvijuhtide eriala ja kultuurikorralduse üliõpilastele oktoobris (kokku 41 osalejat). Kokku oli infopäevadest, seminaridest, koolitustest ja messist osavõtjaid 807.

EAS tunnustas Viljandimaa Arenduskeskust kui „2011. aasta parim mittetulundusühingute nõustaja“ nominenti.

2012. aasta mahukamad tegevused olid kodanikeühenduste tunnustamise konkursi korraldamine, kodanikualgatuse Viljandimaa toiduvõrgustik O.T.T (Otse Tootjalt Tarbijale) arendamine. Toimusid kodanikeühenduste valdkondlikud ja Viljandimaa arengustrateegia ümarlauad. Keskus korraldas mitu koolitust ja seminari mittetulundusühingute juhtidele.

2013. aastal tunnustas EAS Viljandimaa Arenduskeskust kui parimat kodanikuühiskonna arendajat.

Kristi Lõhmus koos keskuse hea kliendi ja hilisema koostööpartneri Sandra Vungiga infopäevaks valmistumas. Sandra Vungi on saanud oma ettevõtte käivitamiseks toetust Töötukassalt. Ta kirjutab taimetoitude kokaraamatuid ja teeb kokakoolitusi.

9.3 Maakondlik arendustegevus, omavalitsuste nõustamine

2003

Keskus abistas linna- ja vallavalitsusi maakonna arengukavast ja kohalikest arengukavadest tulenevate prioriteetsete arenguideede realiseerimisel. Keskusest sai nõu idee arendamisel, projektide koostamisel, partnerite ja rahastamisvõimaluste leidmisel.

Näiteid: keskus andis panuse Viljandi linnavalitsuse algatatud tööstuspargi idee arendamisele ja Olustvere mõisakompleksi teemapargi rajamisele.

2006

Arenduskeskus osales külastusmängu „Unustatud mõisad“ ettevalmistamisel ja läbiviimisel.

2006. aastal olid olulisemad infopäevad omavalitsustele seminar „Euroopa Liidu majandusarengud lähiaegades ja nende mõjud Eestile“, seitse infopäeva külastusmängu „Unustatud mõisad“ raames kohalikele omavalitsustele üle Eesti ning regulaarsed infopäevad Viljandimaa Omavalitsuste Liidu vanematekogule. Kolm infopäeva oli suunatud Soomaa piirkonna arendajatele, infopäevadel arutleti looduskooli rajamise ja külastuskeskuse kavandamise teemadel. Aprillis toimus seminar „Kultuuripoliitikast majandusliku konkurentsivõimeni“ Viljandi kultuuriakadeemia tudengitele ning mais „Euroopa päev“ maakonna gümnaasiumide õpilastele. Oktoobris kogunesid mõisakoolide arendajad infopäevale Puurmani mõisas ja septembris turismiinfokeskuste esindajad infopäevale „Viljandimaa turismi arengusuunad“.

2007

Kohalikele omavalitsustele korraldas keskus Karksi-Nuia arengupäeva, Viljandimaa ja Minden-Lübbেকে maakonna koostööprojektide infopäeva, rahandusministeeriumi infopäeva Viljandis, infopäeva „Euroopa Liidu majandusareng lähiaegadel ja nende mõju Eestile“ ja infopäeva „Omavalitsuste osalemine turismikonverentsi ettevalmistamisel“. Koostöös kohalike omavalitsustega aitas keskus korraldada infopäevi Mõisakülas, Viiratsis, Heimtalis, Paistus ja Võhmas. Keskus korraldas omavalitsustele rahvusvahelisi koostööseminare, kus arutati koostöövõimalusi Poola Podlaskie piirkonna ja Prantsusmaa Elsassi piirkonnaga. Kord kvartalis toimusid Viljandimaa Omavalitsuste Liidu vanemate kogu infotunnid.

Keskus nõustas omavalitsuste projekte. Edukas oli üle-eestiline projekt „Unustatud mõisad“. Norra abiprogrammist õnnestus Olustvere ja Suure-Kõpu mõisatel saada investeeringutoetust (kokku umbes 30 miljonit krooni).

Margus Haav „Mõisamäng levib suvel Saksamaale” – Sakala, 8. märts 2007

Äsja Saksamaalt naasnud Urmas Tuuleveski on mineviku mäletamise südameasjaks võtnud.

Foto: Peeter Kümmel

Viljandist alguse saanud külastusmängu «Unustatud mõisad» eeskujul ootab ajaloo huvilisi matkajaid eeloleval suvel osa Saksamaa mõisaid.

Hiljuti peeti Viljandi sõprusmaakonnas Minden-Lübbeckes Petershageni lossis Mindeni maavalitsuse, Rotary klubi ning äsja loodud mõisate ühenduse eestvedamisel korraldatud seminar. Seal mõisamängu tutvustamas käinud Urmas Tuuleveski nentis, et sakslaste huvi on üsna elav.

«Mõisate tähtsus on uuesti esile tõstetud ning nende esindajaid tuli seminarile üllatavalt palju,» rääkis Tuuleveski. «Saksamaal on mõisad enamasti eraomanduses ning sinna on pääsenud ainult valitud seltskond. Nüüd soovitakse, et need oleksid vahel ka avalikkusele lahti.»

Eestvedajate hulka kuulub seitse inimest ning projektiga on liitunud paarikümne mõisa esindajad. Kui seni tunti Minden-Lübbecket kui tuuleveskite piirkonda, siis edaspidi on plaanis maakonda tutvustades esile tõsta ka mõisaid.

«Mõisate ühenduse loomisel oli viljandimaalastel suur roll kanda,» lausus Tuuleveski. «Oleme sakslastega üsna tihedalt kogemusi vahetanud.»

Mindenis hakatakse koostama trükist, kuhu kantakse mõisad ning nende külastamisvõimalused ja huviväärsused.

«Oli väga meeldiv, et nii palju sealseid mõisaomanikke võimalusest kinni haaras,» rõõmustas Tuuleveski. «Nad pole kunagi midagi sellist veel ette võtnud. Näiteks Petershageni lossi omanikul tuli lausa pisar silma, kui ütles, et ta alles praegu mõistab, et kõik sealsed mõisad on ühise keele leidnud. Seni arvasid nad, et igaüks on omaette tegija, ega tundnud ka riigi tuge.»

Tuuleveski lisas, et kindlasti ei suple sealsed mõisaomanikud rahas. «Nendes suurtes kompleksides tuleb ju hooned ja pargid korras pidada,» selgitas ta. «Ühes mõisas, kus käisime, astus härra välja traktorikabiinist, pühkis tolmu riidetelt ning asus oma valdusi ja plaane tutvustama.»

Tuuleveski sõnul sõidavad Viljandimaa turismiarendajate ja mõisaomanike esindajad õige pea Mindenis kogemusi vahetama.

«Saksa mõisate majandamisega peaks olema eriti huvitav tutvuda,» arvas ta. «Neid võtavad seal vastu mõisaomanikud, kes näitavad, mida nad on teinud ja kuidas mõisa majandamisega hakkama saavad. Oluline on ka see, millised võimalused on mõisahoonet kasutada turismiks.»

Tuuleveski on veendunud, et mõlemal poolel on teiselt palju õppida.

2008

Oluliseks kujunes arenduskeskuse roll piirkondliku konkurentsivõime projektide nõustamisel ja piirkondade identiteedil tuginevate ideede ja arenguvõimaluste kavandamisel. Suurem panus oli Paistu, Pärsti, Suure-Jaani ja Kõpu omavalitsuste projektidesse.

Keskus korraldas infopäevad „Piirkonna konkurentsivõime programmi prioriteetid“ ja „Sektoritevaheline koostöö identiteedipiirkondades“.

Koostöös maavalitsuse ja omavalitsuste liiduga toimus pärimusmuusika aidas maakonna turismikonverents „Väärtusest elamuseni“, mis keskendus piirkonna eripära kasutamisele turismitoodetes. Konverentsil oli 300 osalejat.

Keskus osales üle-eestilises külastusmängus „Unustatud mõisad“, 18 000 külastust.

Üks igal aastal külastusmängus osalevaid mõisaid on Õisu mõis

2009

Ka 2009. aastal oli keskusel oluline roll piirkondliku konkurentsivõime projektide nõustamisel ja identiteedipiirkondade arendamisel (Mulgimaa, Soomaa, Võrtsjärv, Olustvere).

Üle-eestilises projektis „Unustatud mõisad“ osales arenduskeskus juba kuuendat aastat. Koos kultuuriministeeriumi ja EASiga toimusid mõisakoolidele turismikorralduslikud info- ja õppepäevad.

2010

Aastas oli kolm olulisemat piirkonna arendustegevuste algatamisega seonduvat projekti, osalejaid 80. Nagu ka varasematel aastatel, aitas keskus korraldada külastusmängu „Unustatud mõisad“. Keskus osales koos üheksa maakonna omavalitsusega investeerimispiirkondade sertifitseerimisprogrammis.

Omavalitsustele korraldas keskus kaks infopäeva (osalejaid 30) ja kolm seminari (osalejaid 45). Omavalitsusi nõustas keskus 40 korral ja omavalitsuste projekte 21 korral.

2011

Keskus osales nelja maakonna – Viljandi, Järva, Rapla ja Harju turismiarenduskoridori loomise ühisprojekti GreenWay/Roheline Tee jätkuprojekti algatamisel ning turundusstrateegia koostamisel koostöös turismiinfokeskustega ja teiste arenduskeskustega. Jätkus investeerimispiirkondade sertifitseerimisprogramm.

2012

Keskus osales piirkondlike ja valdkondlike arengukavade või strateegiate väljatöötamisel, arendas metalli- ja turismiettevõtjate koostööd, osales piirkondlikes arendusprojektides, nt ühisprojekti GreenWay arendamisel. Keskus oli kaasatud Viljandimaa arengustrateegia uuendamisesse. Keskus korraldas arendusseminaride sarja ja õppereisi maakonna arendustöötajatele.

Edulood

Nõrga talu

Töötus annab ettevõtlusele kõvasti hoogu

Hans Väre, reporter – Sakala, 16.09.2009

Pärast koondamist sissetulekuta jäänud Krista Kukk rajas Töötukassa toetuse abil kodutallu kasvuhooned ja kastmissüsteemi ning suudab ennast nüüd püsililled ära elatada. Kasvuhooned püstitas samuti üks alustav ettevõtja.

Terve elu kaubanduses ametis olnud Krista Kukk sai tänavu veebruaris koondamisteate. Nüüd tänab ta töökaotuse eest õnne, sest see andis talle julgust oma äri alustada.

Seni oli Kukk oma talu aias liiliaid ja muid lilli kasvanud hobi korras. Ainult vahel harva oli ta sõpradele või tuttavate tuttavatele istikuid müünud. Mõte muuta see oma põhitegevusalaks oli naisel küll varemgi peast läbi käinud, kuid tal polnud julgust jätta kindel palgatöö ja asuda maitsma riskantset ettevõtjaleiba.

Pärast seda kui Männimäe Decoras töötanud Kukk koondamisteate kätte oli saanud, võttis ta nõuks unistus teoks teha. Lillekasvataja ei pidanud õnneks siiski päris nullist alustama, sest tema aed oli juba tuntust kogunud ning Mainori kõrgkoolis omandatud ärijuhi teadmised aitasid ka majandusliku poolega toime tulla.

Sellest hoolimata ei olnud esimesed sammud põrmugi kerged. Et Töötukassalt alustava ettevõtja toetust saada, pidi Kukk koostama äriplaani. See osutus ootamatult keeruliseks.

„Ehkki mul on majandusharidus, kulus äriplaani kokkupanemiseks kuu aega igapäevast rasket tööd,» rääkis ta. „Olin mitu korda pabereid nurka viskamas, kuid tänu Viljandimaa Arenduskeskuse ettevõtluskonsultandi Margot Meremaa julgustamisele ajasin asja lõpuni.“

Riskantne, kuid soodne aeg

Nagu praegu paistab, vääris mäng küünlaid. Töötukassa andis Krista Kukele maksimaalse toetuse, 70 000 krooni, mille eest too ehitas kaks uut kasvuhoonet ja kastmissüsteemi ning soetas tööriistu, müügitelgi ja muud vajalikku. Äri startis koos aiandushooajaga ja on osutunud piisavalt edukaks, et omanikku ära elatada.

„Mul on läinud fantastiliselt!“ rõõmustas Metskülas Nõrga talus püsikuid kasvatav füüsilisest isikust ettevõtja augusti viimasel päeval, kui hooaja lõpuni oli jäänud veel viis nädalat. „Täna õnne, et töötuks jäin.“

Kukk tõdes, et majanduslanguse ajal ettevõtjaks hakata on küll riskantne samm, teisalt on aeg selleks soodus: investeeringud sai ta tehtud tublisti odavamalt, kui eelarve ette nägi.

Statistikaameti andmetel vähenes juulis jaemüük kõige rohkem ehk tervelt 32 protsenti just sääraistes poodides, milles kaubeldakse ka lillede ja istikutega kauplused, kuid Kukk pole seda eriti tähele pannud.

„Haljastusfirmadel on küll tööd vähe, aga oma koduaeda ostavad inimesed kriisist hoolimata meeletult palju,“ lausus ta.

Kõik ei mahu marjamaale

Krista Kukk pole erand, vaid üks paljudest tööta jäänutest, kes on otsustanud ettevõtluses läbi lüüa. Töötukassa Viljandimaa osakonnas ja Viljandimaa Arenduskeskuses on käinud tänavu nõu küsimas lausa sadu alustada soovijaid.

Loomulikult ei jõua kaugeltki kõik mõttest tegudeni, ent rohkem kui sada inimest on läbinud alustava ettevõtja koolituse ja kümned on saanud äri püstipanemiseks ka rahalist toetust. Seda, kui paljud tegutsema jäävad, näitab aeg.

„Ega inimestel ju eriti muid väljundeid olegi — vabu töökohti leidub väga vähe,» nentis Töötukassa Viljandimaa osakonna juhataja Merit Laan ettevõtluse kasvava populaarsuse põhjusi vaagides. «Kes vähegi hakkajam on, püüab ettevõtjaks saada, kuid koolitustel osalemine toob paljud kiiresti maa peale.»

Laan tõdes, et sageli pole inimestel äriajamisest kuigi head ettekujutust ja nad peavad seda märksa lihtsamaks, kui see on. Näiteks ei adu paljud alustajad maksukoormuse suurust ega tule kalkulatsioone tehes selle pealegi, et tööandjal on tarvis iga palgalise pealt tasuda 33 protsenti sotsiaalmaksu.

Teine probleem, mis Laane ja Viljandimaa Arenduskeskuse ettevõtluskonsultandi Margot Meremaa jutust läbi kumab, on äriideede ühekülgsus.

„Suurem osa inimeste meeles mõlkuvaid tegevusalasid kuulub nii-öelda peavoolu hulka. Meestel on need seotud puidu, metalli, autode ja ehitusega, naistel iluteeninduse, massaaži ja õmblemisega. Ühised lemmiksektorid on turism, toitlustus ja kaubandus,“ loetleb Meremaa.

Et neis valdkondades on konkurents niigi tihe ja kasvab uute tegijate tulekuga veelgi, paluvad konsultandid ettevõtjaks pürgijatel hoolega järele mõelda, kas järjekordsele ilusalongile või küünestuudiale ikka kliente jätkub. Meremaa sõnul alustajad enamasti siiski meelt ei muuda, vaid loodavad, et suudavad madalamate hindade või parema teeninduse abil kunded enda juurde meelitada.

„Nõu anname muidugi ka neile, aga kui turg pole tõestatud, siis Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusest toetust ei saa,“ lausus Meremaa.

OÜ LRK Autokoolitus

Jaan Kleemann, küsitles Margot Meremaa, 2011

1. Kuidas idee sündis?

Tegutsesime MTÜna, kes pakkus liikluskoolitust ja sõiduõpetust. Otsustasime, et oleks mõttekas tegevused lahku viia, nii et MTÜ jätkaks mittetulunduslike tegevustega, nagu laste koolitamine, ja autokoolituseks luua osaühing.

Ühel autokoolil olid õppevahenditena kaldteepink, kaalusimulaator ja peatoepink. Leidsime, et meil võiks ka need olla, kuna teeme lõpptaseme koolitusi ja saaksime pinkide proovimist oma õpilastele pakkuda. Kuna ettevõtte oli siis alla aasta vana, otsustasime nende seadmete jaoks EASist toetust küsida.

2. Kuidas on projekt teid isiklikult mõjutanud?

Isiklikus plaanis on see projekt tekitanud suure töökoormuse, sest käin palju avalikel üritustel, hoides ettevõtet pildil. Olen näiteks käinud Paides, Rakveres ja Pärnus liiklusohutuse päeval, Võhma ja Vastemõisa laadal.

3. Milliseid uusi inimesi see projekt teie ellu tõi?

Pärast seadmete soetust kujunes suureks koostööpartneriks Maanteeamet, kes on paljude algatuste autor ja ka finantseerija. Koostöönaiteks võiks tuua kohalikele omavalitsustele korraldatud ohutusalase päeva, kus vallavanemad ja volikogude esimehed proovisid pinke, ja Ida Regionaalse Maanteeameti tellitud perepäevi Rakveres.

Teine hea koostööpartner on Päästeamet. Oleme seotud Järvamaa KEATi (Kaitse End ja Aita Teist) projektiga. Järvamaa koolides antakse ohutusalast õpetust, parimad õpilased saavad õppeaasta lõpus minna koolidevahelisse ohutuslaagrisse, kus teiste hulgas ka meie õpilastele õppusi teeme.

4. Mis on olnud positiivseim tagasiside?

Tagasiside on olnud väga positiivne. Inimesed, kes astuvad kaalusimulaatorile, saavad suure üllatuse osaliseks. Kaal näitab erinevatel kiirustel (50, 70, 90, 110 km/h) toimuva laupkokkupõrke hetkel kaalul seisja kehamassi tegelikku raskust. Samuti üllatuvad kaldteepingile istuvad inimesed, kui sõidavad alla 7 kilomeetrit tunnis, jäävad ootamatult seisma ning tunnevad tugevat lööki, kuigi kiirus tundub nii väike. Inimesed kogevad, kui oluline on turvavöö. Inimkeha mass muutub sel kiirusel sõites kokkupõrke hetkel kahekordseks.

Positiivne on ka see, et inimesed, kes on seadmeid proovinud, ütlevad, et neid peaks rohkem avalikel üritustel näitama.

5. Milline lõbus või veider seik on kõige paremini meelde jäänud?

Üks eredamaid seiku oli, kui käisime suvel oma õppevahenditega Vana-Võidus üle-eestilise veoautojuhtide kutsemeisterlikkuse võistlusel. Kui ühendasime oma seadmed vooluvõrku, põlesid need läbi. Saime 200 voldi asemel 380, sest kilbis olid juhtmed valesti ühendatud. Siis tuli seadmeid tükk aega remontida, et need töökorda saada. Paar nädalat ei saanud seadmeid kasutada, õnneks saime need järgmiseks plaanipäraseks ürituseks korda.

6. Mis oli suurim tagasilöök? Kuidas sellest üle saite?

Paari viimase aasta jooksul on klientide arv vähenenud majandussurutise tõttu. 2009 oli raskeim aasta. Olukord on tänaseks päevaks oluliselt paranenud. Klientide arvu on aidanud suurendada reklaamiüritused.

7. Millise elu õppetunni on see kogemus andnud?

Tagantjärele võib rõõmu tunda, et headel aegadel ei laenanud end lõhki. Hoidsime ka siis madalat profiili ega liisinud liiga kulukaid autosid.

8. Mida soovivad teistele, kes kaaluvad sarnast algatust?

Teatud mõttes annab ettevõtlusega tegelemine vabaduse, aga teisalt paneb kammitsaisse. Igal juhul tasub proovida, kui see, mida teha tahetakse, tundub õige ja huvitav.

9. Mida loodad tulevikult?

Tulevikus loodame edasi areneda ja kasvada. Pärast õppevahendite soetuseks toetuse saamist on Viljandile ja Paidele lisandunud kaks autokooli. Juurde on tulnud filiaalid Raplas ja Tallinnas.

10. Milliste tegevustega EAS ja Viljandimaa Arenduskeskus toetas?

EAS toetas 50 000 krooniga õppevahendite soetamist, Viljandimaa Arenduskeskus aitas äriplaani koostada.

Jaan Kleemann, LRK Autokoolitus. Foto Marko Saarm, Sakala

LRK Autokoolitus sai 2009. aastal EASi alustava ettevõtja starditoetuse programmist toetust õppevahendite hankimiseks.

MTÜ Bonifatiuse Gild

Loo rääkisid Ülle Priks ja Monika Pill, üles kirjutas Kätlin Hanschmidt, 2013

Kuna Viljandi on vana hansalinn, siis korraldati siin juba aastaid hansalaata. Juba vanadest aegadest on teada, et keskajal said käsitöölised kokku veeteede ristumiskohal ja hakkasid kaupa vahetama. Nii tulid käsitöölised ka Viljandisse kauplema. Kaubaks olid ikka sokid, kindad, vaibad jne.

Bonifatiuse Gildi ajalugu ulatub aastasse 2008, kui meil oli õmblustöökoda Lossi tänaval. Ühel päeval võttis [ettevõtlusspetsialist] Ljudmila Nugis linnavalitsusest mul nõobist kinni ja tegi ettepaneku, et võiksime osaleda hansalaadal. Kaubaks peaks olema midagi keskajahõngulist – peakatted, kotid, vööd ja mõni keskaegne kostüüm. Linnavalitsusest töö juurde tagasi jõudnud, ütlesin Monikale, kes parajasti aknaid pesi, et nüüd tuleb hansaasjadega tegelema hakata. Minu pettumuseks vastas tema: „Eks tee siis, kui tahad.“ Uuesti kerkis teema üles siis, kui hansalaadani oli ainult kuu aega ja Ljudmila Nugis teatas, et on õmblustöödega arvestanud. Sain aru, et sellest pakkumisest ei saa taganeda. Kui läksin uuesti Monika juurde rääkima, vastas tema: „Mis siis ikka – teeme ära.“ Ju siis oli temale vaja veidi järelemõtlemise aega. Kuna meie puhul on tegemist kahe õmblejaga, siis õmblemisioskusest puudust ei olnud. Vaja oli ennast kurssi viia ajalooliste teadmistega. Kevadel korraldati Viljandi muuseumis keskajateemalisi kursusi – mida kanti, kuidas kanti, millega kanti. Nii läksime teadmisi ammutama Lea Malingu juurde. Tema näpunäidete järgi valmisid meie esimesed peakatted, kotid ja kostüümid. Tänašeks päevaks on õmblusmasinate alt välja vurisenud juba üle saja hansakostüümi.

Kui laadapäev kätte jõudis, laotasime oma kauba lauale. Riietusime keskaegsetesse kostüümidesse ning olime teistest palju erinevad. Äratasime huvi nii oma väljanägemise kui ka kauba poolest. Polnud ju Viljandi rahvas midagi niisugust enne näinud. Meid pildistati, vaadati ja kihistati ka vaikselt naeru. Huvilisi oli palju. Saime kutseid teistele laatadele ja ka keskaja üritustele. Oli selge, et see, millega tegeleme, on õige asi.

2008. aasta suvel osalesime Pärnu hansalaadal. Ka seal tunti meie vastu huvi. Olime rahul, et hakkasime sellest huvitavast pakkumisest kinni. Pärast Viljandi hansalaata kutsus Viljandi linnavalitsus meid preemiareisile Valmierasse. Saime aru, et linnale meeldisime. Saabus sügis. Sukeldusime oma igapäevasesse argiellu. Käisime paljudel koolitustel. Kui osalesin projektikirjutamise koolitusel, oli asi selge. Tuleb teha mittetulundusühing. Nii saigi 8. aprillil 2008. aastal registreeritud MTÜ Bonifatiuse Gild.

Nime otsing oli meie jaoks raske ülesanne. Nimi pidi ju olema seotud keskajaga. Uurisime Eestis teiste käsitöögildide nimesid. Kasutatud oli pühakute nimesid. Nii hakkasime ka meie oma pühakut otsima. Kuna me olime ametilt õmblejad, siis leidsime, et meile sobib Bonifatius – rätsepate ja õllepruulijate kaitsepühak.

Väikeses Viljandis liikusid kiiresti jutud meie gildi loomisest. Meiega liitus Lea Maling. Hakkasime otsima Viljandis oma kohta, kus gild võiks koos käia ning kus saaks üritusi ja õpitubasid korraldada.

Kätte jõudis kevad. Olime kihevil, sest nüüd saime välja minna juba gildi nime all. Pidime ette valmistama suvehooajaks. Olime päris kindlad, et võtame jälle laatadest osa. Meiega oli nüüd ju ka Lea, kes väga palju aitas nii materjalide kui ka tegumoodide ja mudelite valikul.

Osalesime jälle Viljandi ja Pärnu hansalaatadel. Ühtlasi tekkis mõte sõita koolitusreisile Gotlandile. Teadsime, et seal elab kogu Visby linn keskaegses meeleolus. Reis Gotlandile andis meile väga palju uusi mõtteid. Kuna teadsime, et Viljandis tulevad 2015. aastal rahvusvahelised hansapäevad, siis oli selge, et tahame Viljandi rahvale ka anda võimaluse tunda end nendel päevadel kui keskajal. Saame ju meie aidata kaasa uhkete kostüümide valmistamisel. Gotlandil kohtasime ka keraamikuid, kes elasid Viljandis. Rääkisime neile oma gildist. Mõne aja möödudes astusid nad uksest sisse ja teatasid, et ka nemad tahavad meie gildiga ühineda. Sügisel hakkasime korraldama keskaegse tantsu kursusi. Sealt saime juurde veel huvilisi.

Ühel päeval tehti meile pakkumine, et saaksime võtta rendile maja Väike-Turu tänaval. See oli väga ahvatlev. Käisime linnavalitsuses oma mõttest rääkimas. Saime teada, et see mõte meeldib, kuid finantsiliselt linn aidata ei saa. Ainuke abi, mida linn sai pakkuda, oli tegevustoetus. Kuna olime oma plaanides selleks ajaks juba kindlad, siis polnud kahtlustki, et me võtame selle maja rendile.

Kevadel tegi Viljandi linn meile pakkumise korraldada hansalaata. See oli väga suur vastutus nii linna kui ka laadakauplejate ees. Kuna olime ise osalenud mitmel laadal, siis teadsime, kuidas tahaksime laadakauplejana korralduslikku poolt näha. Varasematel aastatel oli laatadel osalenud peaaegu sada kauplejat. Kuidas paigutada tänavatele, kuidas kohad märgistada, kuidas kontrollida, et oleks ikka käsitöökaup?

See oli väga pingeline, aga samal ajal ka väga põnev periood. Õnneks olid meie gildis asjalikud ja abivalmis liikmed. Laadapäeva hommikul kohti jagades olime küll väga mures. Ilmataat pani meid proovile – sadas vihma ja oli kõva tuul. See tegi kõiki rahulolematuks. Kõik laabus siiski suurepäraselt. Kohad said jagatud ja laat võis alata. Laat õnnestus. Rahul olid nii kauplejad kui ka linnavalitsus. See tähendas meile seda, et saime võimaluse korraldada hansalaata ka järgmisel aastal. Oleme korraldanud laata juba viis aastat. Laat on kasvanud 200 kauplejani. Kuna Viljandis toimub väga populaarne pärimusmuusika festival, siis oleme korraldanud festivaliga samal ajal väikest käsitööturgu. Kui algusaastatel võttis sellest osa kümme, siis 2013. aastaks oli osavõtjate arv kasvanud 50ni. Meie nimetame seda oma sõprade kokkutulekuks.

Tänu sellele, et meie oma gildi lõime, sai hoo sisse ka Maarja-Magdaleena gild Pärnus. Olime sealsete tegutsejatega laatadel kohtunud. Nemad lugesid lehest, et Viljandi sai endale gildi maja ja läksid selle artikliga Pärnu linnavalitsusse, et näidata, kuidas Viljandi linn on sellise asjaga hakkama saanud ja et Pärnul võiks ka olla oma gild.

2009. aasta 9. aprillil avati Bonifatiuse Gildi maja, kus alustasid tegevust kehakatte töökoda, keraamikakoda, vitraažikoda, sepikoda ja ehtekoda. Gildiga ühinemise peamine eeldus on huvi keskaja vastu ja valmisolek näidata huvilistele oma oskusi. Gildi põhimõte on hoida tööruumid avatud, et maja külastajad saaksid meistrite tööd jälgida.

Vitraažikoda

Tegevuse käigus on selgunud, et üht-teist on tarvis teha väljaspool plaane. Näiteks ei tulnud alguses kellelegi pähe, et gildi majas peaks olema ka kauplus. Mõeldi, et peavad olema töökojad, kus käsitöölised toimetavad. Peagi tekkisid huvilised, kes soovisid oma käsitööd gildi majas müüa. Esialgu ei olnud majas ostukoda. Väljastpoolt maja tulnud käsitöölise kaupade müümise jaoks tegi keraamikakoda väikese müüginurga. Väikese ajaga suurenes käsitöötoodete hulk nii palju, et avati ostukoda, mis pretendeerib pikima nimega poe tiitlile – ostukoja nimi on „Parimate Tegusate Tegijate Ilmlõpmata Väärt Tarviliste Asjade Kaubaks Tegemise Mõnus Koht.“

Bonifatiuse Gild asub Viljandi vanalinnas aadressil Väike-Turu 8. Tegemist on kodanikumajaga, mille kohta andmed pärinevad aastast 1790.

Bonifatiuse gild on paik, kus tahame anda inimestele võimaluse minna tagasi ajalukku – keskaja pisut müstilisse ja põnevust pakkuvasse maailma. Asume Viljandi vanalinnas, ja just selles

kohas, kust omal ajal kõik alguse sai – keskaegsete kaubateede ristumiskohas. Meie majas tegutsevad meistrid-käsitöölised, et näidata ja õpetada iidset kunsti, mis on toonud inimesi läbi sajandite tänapäeva, elus hoida ja edendada neid isetegemise oskusi, mis on meis kõigis olemas. Oskused vajavad ainult pisut õpetamist ja inimesed julgustamist.

Maja eesmärk on koondada erinevad käsitöölised ühisesse majja, mis on ühtlasi käsitöölisele töö tegemise ja oma kauba müümise koht. Majas tegutseb viis koda: kehakatte töökoda, pagarikoda, ostukoda, vitraažikoda ja sisustuskoda. Pakume majas turismigruppidele ekskursiooni, kus tutvustatakse kõikide kodade tegemisi. Võimalus on pidada keskajahõngulisi sünnipäevi ja muid pidusid. Soovi korral laenutame keskaegseid riideid.

Foto Jaan Männik

Gildi sündmused sünnivad jutu käigus, reeglina nädal aega enne ürituse toimumist. Ükski mõte ei ole gildi inimeste jaoks utoopiline. Kuna mõtleme suurelt, siis teostame pähe tulnud ideed tavaliselt ühiselt ja kerge vaevaga. Enamasti tulevad head mõtted lõuna ajal üheskoos kohvi juues. Kellelegi tuleb meelde, et saabumas on mingi tähtpäev ning käib mõtte poole sõnaga välja, teine lisab, et midagi võiks korraldada ja saab ideest nii suurt innustust, et tekibki suur plaan ja hakkame selles suunas liikuma, et üritus saaks teoks. Planeerime väga harva üritusi pikka aega ette. See on ilmselt loomeinimestele iseloomulik. Enamasti on sellistest mõne päevaga sündinud ja alguses ühekordseks planeeritud üritustest saanud iga-aastane traditsioon.

Kustumatu mälestuse gildi inimeste hinge on jätnud jõulumaa korraldamine. See oli kõige emotsionaalsem üritus, lapsed olid asjast väga huvitatud ja võtsid kõigest pakutavast suure huviga osa. Tagasiside oli väga positiivne, kui gruppide juhendajad kallistasid tänasid ja ütlesid, et jõulumaa tekitas neis tõelise jõulutunde. Külastajaid ootas majas gildi narr ning kõik käsitöömeistrid. Advendiaja alguses paigaldati gildi maja ümber kuused, mida hakati koos linnarahvaga kaunistama. Kuuski ehti gildi narri eestvedamisel ja ürituse õnnestumiseks koguti paberist ja muust looduslikust materjalist omavalmistatud jõuluehteid. Kingivalmistamise töötubades valmistati oma kätega ja konkreetset kingisaajat silmas pidades toredaid kingitusi. Gildi maja saalis toimusid etendused, kus osales näiteks Suure-Jaani näitering. Detsembrikuu pühapäevadel toimusid muinasjutuhommikud lastele ning pärastlõunal valmistati koos juhendajatega erinevate riikide traditsioonilisi jõulusööke.

Maja oli kujundatud hubaseks ja keskaja hõnguliseks jõulumaaaks. Jõulumaa tegevuskava oli väga tihe. Päev algas õdusa vestlusringiga jõuludest, jõulupühade ajaloost ja traditsioonidest. Pakuti sooja rüübet ning kehakinnitust. Seejärel ootasid gildi meistrid kingivalmistamise töötubades. Võimalus oli teha nahast või pärlitest ehe, klaasist aknaaunistus, valmistada seepi või küünalt, teha ise tore puidust lindude söögimaja. Kui kingitused olid meisterdatud, mängiti keskaegseid mänge ning korraldati vibulaskmise võistlusi. Lõpetuseks söödi keskaegset jõulusööki ja -jooki. Programm kestis umbes kolm tundi.

Karlanda lugu

Itta Arak, 2013

Õhtu. Tuli praksub ahjus, plöksin televiisori pulti. Ikka ühelt kanalilt teisele. Mis see on? Jään vaatama. Noormees on maalinud pildi, mis näeb välja nagu foto. Seejärel rääkis tütarlaps, kes arvutas peast nagu raal – liitis suuri numbraid, lahutas, korrutas ja jagas. Jäin saadet vaatama. Selgus, et saade on autistidest.

See saade jäi mind painama, nii andekad inimesed. Mõtlesin, et ehk on puuetega inimeste hulgas ka neid, kes tahavad näitlejaks saada, mängida laval ja nautida publikut. Olen lõpetanud Viljandi Kultuurharidustöö Kooli näitejuhtimise lisaeriala. Rääkisin oma mõtetest oma näitejuhtimise õpetajale Elle Arele, kes oli sellest mõttest vaimustuses, sõbrad aga arvasid, et see on hullumeelne mõte.

Sõitsin rongiga Tallinna. Minu vastu istus väga meeldiv naine. Hakkasime juttu ajama, selgus, et ta on Viljandi Puuetega koja tegevjuht Marje Merila. Jutt veeres. Rääkisin talle oma mõtetest panna kokku puuetega inimeste näitering. Marjele see mõte meeldis. Tallinnas vahetasime telefoninumbreid ja läksime laiali.

Olin tööl, kui naised mind telefonile kutsusid. See oli Marje, kes küsis, kas mu mõte on ikka jõus. Tal on kuus noort inimest, kes tahaksid näitemängu teha. Saime kokku 1994. aasta septembris lasteabikeskuses. Kohale tulid toredad noored inimesed, aga suhelda ei tahtnud. Kaks neist tõstsid koolilauaklapid üles ja keeldusid rääkimast. Minuga oli nõus vestlema üks noor naine, siis ühines temaga veel kaks naist. Üks noormees ja neiu ütlesid ainult nime, teine noormees ainult vaatas ja vaikis. Nende jutust selgus, et nad ei saa hästi aru, mida ma tahan. Teater, mh, mis see veel on? Teatris oli käinud ainult üks.

Eks tuli otsast alustada. Läksin Ugala teatri direktori jutule ja palusin odavaid teatripileteid, sain temalt tasuta pileteid. Läksime vaatama „Saabastega kassi“, oh seda rõõmu ja toredust, noored olid nii rõõmsad ja õnnelikud.

Kirjutasin näidendi „Punamütsikese jõulud“. Tekst oli lühike, aga ei tahtnud pähe jääda. Õppisime ja õppisime. Toivo tekst oli: „Ma olen kuri hunt, uhuu!“, lõpuks saime pähe „uhuu“. Esinemise ajal tuli see välja täiesti vales kohas. Tore, et tuli. Meist kirjutas „Sakala“ – noored olid nii uhked. Urmas oli õnnelik: „Vaadake, me oleme lehes“.

Aeg läks. Kui me esinesime Tallinna vanalinnapäevadel, olid rootslased väga üllatunud, kui tublid ja andekad noored on ja kui ilusasti oli neil tekst peas. Me mängisime „Okasroosikest“. Etenduses mängis pime noormees Harri Kare. Tal on väga ilus hääl ja suurepärase lavatunnetus. „Okasroosikese“ tegevus toimub 17. sajandil. Juhtisime Age Kurrikoffiga liikumist. Meile oli see suurepärase kogemus. Harri ei teadnud 17. sajandi kummardustest ega traditsioonidest midagi. Agne võttis poosi, Harri katsus ja siis Agne sättis Harri sellesse poosi. Esietendusel küsis üks vaataja: „Milline see pime poiss on?“ See oli meile suur kompliment – me olime teinud suurepära tööd. Harri vaatas alati enne etendust lava üle. Ta ei koperdanud kunagi dekoratsioonide otsa, tal oli suurepärase lavatunnetus. Vahel oli mul selline tunne, et ta näeb kolmanda silmaga.

Näitlejate hulgas oli ka kogelega. Tal oli väga raske rääkida, nagu kogelegatel ikka. Leo Saavan tegi väga palju tekstiga tööd. Kui Leo laval näitles, siis mitte keegi ei saanud aru, et ta on kogelega. Leo rääkis väga ilusasti ja arusaadavalt. Selle taga oli aga ränkraske töö. Vahel kasutas Leo ka rääkides lavateksti. Leo ja Harri on väga andekad ja töökad näitlejad.

Meid kutsuti „Okasroosikesega“ Rootsi festivalile. Kahjuks me sinna esinema ei saanud, sest me ei leidnud sponsoreid. Poole maksis Rootsi, poole pidime ise maksma. Üks firmajuht pani meid paika: „Mis sa neist santidest sinna Rootsi vead?“ Selline suhtumine oli. Mina, Malle Saarelaid ja Marje Merila käisime Rootsis ära, sest meie eest maksid rootslased. Oli väga tore kogemus.

Kui aasta läbi sai, panin kokku järgmise meeskonna, kuhu kuulusid Malle Saarelaid (lavakujundus, kostüümid), Paul Bobkov (tants), Maire Unt (muusika). Elle Are kirjutab näitemängud ja projektid Urve Kimmel. Tantsuõpetajad on olnud Age Kurrikoff, Eve Noormets ja Evelin Reinhold.

Mais 2001 kutsus meid külla Sipoo kõrgem diakooniakool. Esinesime Porvoo toomkiriku kogudusemajas ja Sipo gümnaasiumis.

Karlandal on olnud väga menukaid etendusi, üks neist on „Tiivad“, mille kirjutas Elle Are, lavastasin mina, muusika kirjutas Maire Unt, kostüümid tegi Malle Saarelaid ja projekti kirjutas Urve Kimmel. Seda etendust me mängisime mitu aastat. Kõige ilusamad etendused on olnud kirikutes. Koostöös Elina Aroga mängisime seda ka soomlastele.

„Tiivad“

Septembris 2003 kutsuti invateater Karlanda Saksamaale Espelkampis. Saksamaal mängisime „Võlupuu“. Saal oli rahvast täis. Meil oli seal tõesti menu. 2008. aastal nägi ilmavalgust „Ennusta mulle, mustlane“. Dramatiseeringu tegi Elle Are, muusika Maire Unt, tantsuseade Evelin Reinhold, lava kujundas Malle Saarelaid, projekti kirjutas Urve Kimmel, lavastas Itta Arak. Etenduses mängisid Riina Mahlapuu, Urmas Õunap, Kai Oidermaa, Maret Iila, Leo Saavan, Reet Vormison, Toivo Tuudelepp, Katrin Voll, Maarika Ploom.

See oli väga lõbus ja hoogne etendus, palju laulu ja tantsu.

„Võlupuu“

Käisime etendustega „Tiivad“ ja „Ennusta mulle, mustlane“ esinemas Rakvere teatris. Üllatus oli see, et saal oli peaaegu rahvast täis ja vastuvõtt suurepärane.

Karlandal on mänginud erinevaid žanre – luulekavast kuni etenduseni, mis koosnes tsirkuse elementidest, vahele estraadi, draamat.

Mul on väga hea meel, et kakskümmend aastat tagasi sai Viljandi Invateater Karlanda loodud. Mul on väga hea meeskond, kellega teatrit teha, ja väga andekad näitlejad.

Ühendus Kodukant Viljandimaa

Enn Sarv, Ühendus Kodukant Viljandimaa juhatuse esimees, 2013

Mittetulundusühing Ühendus Kodukant Viljandimaa on asutatud 24. jaanuaril 1995. aastal Viljandi rahvakoolituskeskuses toimunud koosolekul, kus osales üle 20 inimese erinevatest küladest. Valiti 7-liikmeline juhatuse: Kaja Kaur, Helmut Hallemaa, Ivi Alp, Lauri Kallaste, Olev Kuusk, Kalev Raave ja Silver Sild, kes asus põhikirja ja tegevusplaani kallal hoolega tööle. Kodukandi koolitused jätkusid naiste seminaridega, kus osales Rootsi poolt Kristina Lindberg, hiljem Kristina Danielsson Dalarna Läänivalitsusest.

Esmane ülesanne oli naistevahelise kontaktvõrgu loomine, selleks kooti esimesel kokkusaamisel sümboolset võrku, visates lõngakera naiselt naisele. Suur osa ajast pühendati ettevõtlusnippide õppimisele, et õhutada naisi oma väikeettevõtet looma. Siit sai idee näiteks Ülle Parm Vanamõisa külast, et alustada talu- ja elamusturismiga, mis põhineb kohalikul ajalool ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel. Järgnesid mitmed põnevad õppereisid Rootsi, kus saadi häid mõtteid, kuidas külaelu korraldada ja kuidas oma taluõuest peale hakata (näiteks koristada ära üleliigsed asjad, teha kena muruplats, istutada lilli puupakkude sisse jne). Algatati Eesti–Rootsi külade sõbruspäevad, esimesed toimusid Tänassilmas 1995. aastal. Siit sündis tore hulk Eesti–Rootsi perekondlikke kontakte, mis toimivad praegugi.

Kiiresti levis külaliikumise uudis Rapla- ja Viljandimaalt üle Eestimaa ning uudistajaid ja järeletegijaid oli palju. Juba 1996. aastal said vastloodud külaseltsid ja maakonnaühendused esimese võimaluse oma projektidele riigipoolset toetust küsida – kohalikele projektidele eraldati 1,1 miljonit eesti krooni riigi eelarvest tänu „Kodukandi“ eestvedajate heale selgitustööle. Ühenduse Kodukant Viljandimaa tegevus on osa üle-eestilisest külaliikumisest, seepärast on paljud ettevõtmised seotud Eesti Külaliikumine Kodukant tegevustega.

Ühenduse Kodukant Viljandimaa tegevuse põhikirjalised eesmärgid on Eesti maaelu ja külade säilimisele, taaselustamisele ja harmoonilisele arengule kaasaaitamine Viljandi maakonnas ning rahvuskultuuri toetamine.

Traditsioonilised üritused on ühenduse aastapäeva tähistamine jaanuaris, seltside teabepäevad, õppereis koostöövõrgustikule kevadel, külade päev, rahvusvahelise maanaistepäeva tähistamine, ühenduse arenguseminar, Eesti Külade Maapäeval ehk külade parlamendil osalemine, Eesti Mittetulundusühenduste ja Sihtasutuste Liidu suvekoolis jt kolmanda sektori eestvedajatele suunatud üritustel osalemine, Aasta Küla konkursil osalemine ja kodanikupäeva tähistamine.

Oleme koostanud projekte maa- ja külaelu edendajatele, külaseltside eestvedajatele jt, et korraldada maakonnas koolitusi, õppereise ja pakkuda nõustamist.

Koksvere maanaiste seltsi lugu

Tiina Leis, 2013

Nõukogude aja lõppedes muutus külaelu põhjalikult ning oli tekkinud vajadus kohalikke kombeid taaselustada ja ühiselt omakandi asju ajada. Kohalik kultuurielu oli soiku jäänud, sest oli üleminekuaeg, polnud enam palgalisi kultuuritöötajaid. See oli hea pinnas omaalgatuslike ettevõtmiste tekkeks.

Seltsi idee sündis perekond Leisi ühiste aruelude käigus Eesti ajaloo, kultuuri ning traditsioonide teemadel. Seltsi asutaja ja põhiline mootor on algusest peale olnud Tiina Leis.

Õnne Uus (liige aastast 1999): "Seltsi asutamisidee sündis ammu enne seda, kui selts tegelikult alguse sai. Suureks innustuseks oli 1990ndate algusaastatel hoo sisse saanud kodumajandusliikumine ning -koolide taastamine – seoses sellega osalesin maanaiste päeval Tartus, kus kohtusin Rõngu Maanaiste Seltsi liikmetega, kes pajatasid oma kogemustest. Huvi ajaloo ja Eesti vabariigi aegse tegevuse vastu pani otsima võimalusi teha midagi samas vaimus, aga kaasaegsel viisil ka oma kodukandis."

Tiina Leis (seltsi juhatuse liige 1999. aastast): "Kuigi maanaiste seltside tegevusest olin varem tütrelt ja mujaltki kuulnud, andis viimase tõuke idee teostamiseks Olustveres juba loodud maanaiste selts, mille liikmetega sidemed lõime ja dokumentide vormistamiseks nn esmaabi saime."

Idee oli idanema pandud, kuid puudus siiski selgus, kas leidub mõttekaaslasi. Seepärast kutsusime 1999. aasta märtsis kokku külanaiete koosoleku, mille teemaks oli maanaiste seltsi asutamine. Kogunesime Uduallika küla Pilu talu mesindushoones. Kohale tuli 15 huvilist: Tiina Leis, Maia Orav, Ilme Luht, Inga Ots, Linda Libe, Eevi Priks, Anne Roosman, Ave Seil, Marie Stern, Sirje Salm, Lilia Härm, Ingrid Kongas, Jaanika Roosman, Kadi Luht ja Sirli Stern. Ideega oldi päri ja nii saidki samal päeval põhitegevused paika ja selts moodustatud. Kuna lihavõttepühad olid tulekul, siis toimus teine kokkusaamine juba pühade ajal, kus meenutasime vanu kombeid ja otsustasime, et jätkata tuleb mittetulundusühinguna. Tegime ühise otsuse välja töötada põhikiri ja ühing äriregistrisse kanda. Info liikus Tiina Leisi isiklikul algatusel suust suhu ja telefoni teel. Selts registreeriti 22. juulil 1999. Inimesed olid teotahtelised, põhikirjaarutelud olid asjalikud ning kulgesid oodatust sujuvamalt. Takistusi polnudki.

Kuna ideid oli palju, siis saadi kokku kuus kord. Sealt tekkis omakorda vajadus oma ruumipuudusele leevendust otsida. Kooskäijad elasid peaaegu kõik Koksveres ja Pilu talu ruumid jäid napiks. Koksveres seisis tühjana endine Koksvere klubi, mida kolhoosi ajal kasutati kontori ning kultuurimajana – see oli sobiv kooskäimiskoht. Otsustasime selle oma valdusesse saada. Vald oli nõus, nii me siis hakkasime seal korrastustöid tegema ja kohe ruume kasutama.

Liikmeskond laienes nende inimeste arvelt, kes esialgu olid kutsutud osalema mitteliikmetena. Hiljem otsustasid mitmed neist liituda. Esialgu olid liikmed ainult naised, kuid see polnud siiski põhikirjaline nõue. Kuna asutajad olid olnud naissoost ja kasutati maanaiste seltsidele omaseid põhimõtteid, siis sai seltsi nimi vastav. 2010. aastal liitusid seltsiga ka mehed. Seltsi tegevuses on olnud palju sellist, mis nõuab ka meeste osalemist. Seltsi põhikiri pole kunagi defineerinud, et meesliikmeid olla ei tohiks. Niisiis kuuluvad sinna ka mehed.

Kõige rohkem on seltsi tegevust mõjutanud ja arendanud oma aega ning vahendeid panustavad seltsi liikmed. Samas on aastate jooksul meie seltsi tegevust aidanud mitmekesistada kohtumised teiste seltsidega ja ühisüritused kohaliku eakate klubiga ning ühendusega "VOKK", kuhu kuuluvad neli seltsi (Vastemõisa, Olustvere, Kuhjare, Koksvere), Kõo vallavalitsus, valla kultuuritöötaja. Materiaalset toetust on andnud OÜ Flint, OÜ Agrometalltooted, Pilu talu, FIE Aare Priks.

Seltsi põhiline tegevuspaik on Koksvere seltsimaja Koksvere külas. Kõige suurem kordaminek on olnud selle hoone hävingust päästmine, esialgu selle kaudu, et võtsime tühjalt seisnud maja enda hoole alla, mis päästis selle tõenäoliselt sissemurdmistest ja hilisemast lagunemisest, sest katus ei pidanud vett. Et maja päästa, taotlesime Leaderi programmist raha katuse, voodri, akende, saali põranda vahetamiseks ja leivaahju ehitamiseks. Projekti elluviimises toetas meid Kõo vald.

Sanitaarremondi tegid seltsi liikmed oma vahendite ja tööga. Nii sündis põnev ja omapärane lahendus, kasutasime majapidamise ülejääke (värve, kangaid jne). Õnne Uus andis mitmeid ideid, kuidas erinevaid materjale ja värve omavahel sobitada, et tulemus oleks vastuvõetav. Mitmed tegevused seltsi tegevusaja jooksul on olnud läbivad ja üsna suure tähtsusega. 1999. aasta algusest alates on selts leivategemist õpetanud esialgu oma seltsis, siis Vastemõisas ja Olustveres, Kolga-Jaanis, Kirivere koolis, Leie koolis. Toredad leivapäevad on toimunud Kõo raamatukogus. Nüüdseks on meil luksus küpsetada leiba Koksvere seltsimaja leivaahjus. Selts on Võrtsjärve ühenduse liige, kes tellis Leaderi programmi toel OÜ Lõunameedialt filmi "Koksvere leivategu". Alates 2010. aastast peame ka oma veebikroonikat (www.koksvere.worldpress.com).

Viktor Leis (liige aastast 2010): "Kõige huvitavam ettevõtmine on olnud rukkilõikuspäev Pilu talus, mille korraldasime leivafilmi teostamiseks. Otsisime vanad sirbid välja ja leidsime liikmete hulgast inimesed, kes seda tööd näinud olid ja nii nad siis eestvedajatena teisi õpetasid. Ilm oli suurepärase ja kõik õnnestus imeliselt. Tegime selle talgute moodi, pärast oli simman ja maitsemine talgutoitu (värsket kartulit, silku, mulgi korpe) ning rüüpasime taari peale. Tore oli see, et lisaks seltsi liikmetele osales pereliikmeid mitmest põlvkonnast (paljudel olid lapsed ja lapselapsed kaasas). Rehepeksuosa tegime hiljem Olustvere mõisa juures. Kõo vallavanem Tarmo Riisk oli nõukogude ajal ostnud vana rehepeksumasina ja nüüd õnnestus leida inimene, kes suutis selle tööle panna."

Rehepeks. Filmi Koksvere leivategu võtetel. Foto Viktor Leis

Rukkilõikus sirpidega Uduallikal Pilu talus. Filmi „Koksvere leivategu“ võtetel. Foto Erik Uus

Kohe seltsi algusaegadel panime seltsimajja üles kangasteljed. Telgedel kudumine oli siinkandis unustusehõlma vajunud ja uue alguse saime teha Õnne Uusi ja Tiiu Lääniste abiga (töötasid tol ajal Eesti Maaülikooli kodumajanduse kabinetis), kelle kutsusime Tartust endale appi õpetama. Nii tekkis kangakudumise tuba, mida kasutati kordamööda. Nüüdseks on paljud seltsilised teljed koju

hankinud ja paljud meenutavad naerusuil, et kui kodus mõni mõnus läbipestud rõivaese kadunud on, siis tuleb hoolikalt mõne kaltsuvaiba triipe uurida. Endiselt on võimalus seltsimajas vaipu kududa, mille üle on kõigil hea meel. Seltsi liige Lilia Härm: “Kõige suurem on koostegemise rõõm, seepärast seltsis osalengi.” Sama kinnitab Õie Raaga: “Raske on midagi spetsiaalselt esile tuua, väärtustan eelkõige koosolemise ja koostegutsemise võlusid ja valusid.”

Seltsi tegevus on põhiosas keskendunud kohalike traditsioonide, rahva- ja kodukultuuri elushoidmisele, samas oleme alati tegelnud ka kõigi muude aktuaalsete teemadega. Aastate jooksul on väga tähtsaks seltsi tegevuse osaks kujunenud erinevad koolitused ja kursused. Mõned näited: kangakudumine, siidimaal, klaasimaal, stiilikonsultatsioon, metsamarjakasvatus, projektikoolitus, jõulutoitude ja etiketikoolitus, maanaiste koolitussari rootslaste eestvedamisel, leivategu, lauakatmine, jõuluseaded, vitspunutised, võimlemine, jõulukaunistused, viltimine, garneerimine, sisekujunduskursus “Vanast uus”, Soome jõulutoidud, liha grillimine, verivorstikursus, saatuse juhtimine, Hiina meditsiin ja tervislikud loodustooted, Pilistvere rahvarõivatasku valmistamine, rahvuslik lilltikand, rahvuslikud paelad ja nõörid, pakutrükk. Selts on aegade jooksul korraldanud mitmeid väljasõite ja ühisüritusi. Eredamalt on meelde jäänud erinevate pühade ühistähistamised (ülestõusmispühad, emadepäev, jõulud, jaanituli), väljasõidud Heimtali käsitöölaadale, suvepäevad Kabli rannas, Palamuse sügislaad, maanaiste päeva tähistamine Valgas, õppepäev Olustveres, Lillis, Pilistvere kihelkonnapäevadel osalemine, Jäneda lillelaad, teatri ühiskülastused, õppereis Soome, ühisreis Jääaja keskusesse ja Puurmani lossi, Võrtsjärvele jne. Õnnestunud ettevõtmised on olnud ka leivanädal, maakonna maanaiste päeva korraldamine, luuleõhtu Laine Nurgaga, seltsi liikmete sünnipäevapeod, seltsingu VOKK asutamine, seltsi aastapäevapeod, seltsimaja sisekujunduse uuendamine oma jõudude ja vahenditega.

Pilistvere tasku kursus Koksvere seltsimajas 2012. aastal. Foto Õne Uus

MTÜ Singel

Urve Kimmel, 2013

Kuidas me lõime päevakeskuse?

Kui me Lindaga suvel Viljandis Kauba tänaval kokku saime, oli üks ja sama mõte juba meie peades ära käinud ehk siis minu mõte tema peas või tema mõte minu peas. Seetõttu oli edasine eesmärk mõttetasandil vaikival viisil otsustatud ning sõnad meie suust väljusid sarnaselt. Sügiseks oli mõte materialiseerunud.

Uue algatuse loomine materiaalseks kehastuseks polnud kerge. Meil ei olnud aimugi, kuidas asjad käivad. Nõukogude ajast oli jäänud mingi seletamatu aukartus institutsioonide ees, mida nimetati ametiasutusteks. Kuidas nüüd meie, kaks tavalist inimest, hakkame ka looma asutust. Mõtlesime, millist vormi sellele anda, kas munitsipaalasutus, osaühing või mittetulundusühing. Viimane kõlas meie „asutuse“ sisu mõttes kõige sobivamalt, sest tulu me ei taotle, vaid tahame inimesi aidata, ja aitamise eest ju raha ei võeta.

Meie loodav asutus sai nimeks päevakeskus Singel. Päevakeskus on psüühiliste erivajadustega inimestele, kes pole nii haiged, et haiglas ravil olla, kuid nad vajavad abi, et igapäevaelus toime tulla. Nii Linda kui ka mina teadsime üht-teist sarnastest asutustest mujal maailmas, olime käinud välismaal ja neid näinud – seega ideaaludel oli meil olemas. Püüdsime sarnaseid ideid rakendada Eesti konteksti. Enne aga tuli leida sobiv koht, kus neid rakendada.

Käisime Viljandi linnavalitsuse sotsiaalosakonnas rääkimas oma suurepärasest ideest. Tundus, et ametnikele mõte meeldis ning meile hakati pakkuma võimalikke ruume. Lõpuks leidsime sobiva suurusega ahiküttega ruumid kesklinnas Tartu tänaval. Paralleelselt dokumentide vormistamisega asusime ruume remontima. Meid toetas Hollandi heategevusorganisatsioon „Eurocops“, kelle abiga saime suure hulga mööblit, vahendeid ning ka vajalikke teadmisi. Hollandi abi tol perioodil oli hindamatu. „Eurocops“ oli Hollandi politseinike loodud vabatahtlik organisatsioon, kes pakkus abi Tartu ja Viljandi haiglatele, koolidele, sotsiaalasutustele, huvikeskustele. Ka riik toetas meie algatust, sest sotsiaalhoolekandes puhusid uued tuuled ning äsja oli hakatud looma riiklikku erihoolekannet.

Päevakeskuse nimeks pakkus Linda sõna „singel“ ning selle sõna me ka ametliku nime sisse paigutasime. Singel, mille tähendus on „ühe lauluga plaat“, sobis, sest tol ajal meil üks lugu ajada oligi. Mina arvasin, et singel on lühend sõnade paarist „sinine ingel“.

Töötajaid meie uude asutusse saime oma kolleegide seast, kes olid nõus jätma turvalise töö haiglas ning looma koos meiega midagi uut, kus töötasu ei tähendanud alguses regulaarset kuupalka. Rahastamine oli sel ajal projektipõhine. Tööülesanded sündisid suuresti konkreetsetest vajadustest ning päris kummaline oli ise luua dokumente, sõlmida lepinguid, töötada klientidega, olla enesele tööandja ja kontroll. Ühing laienes ajapikku, inimesi ja ideid tuli juurde. Ühingust kasvas välja veel kaks ühingut, kes tegutsevad juba aastaid iseseisvalt – MTÜ Singel Kodu ja MTÜ Töötoad.

MTÜ Singel on riigile partner, kes pakub teenuseid psüühiliste erivajadustega inimestele. Teenuste sisu on toetada oma kliente igapäevases elus ja pakkuda eluruume, kus klient saab juhendaja abiga omandada oskusi iseseisvaks eluks. Asutuse head toimimist näitab [sotsiaalteenuste] kvaliteedimärk EQUASS, mille ühing sai 2013. aastal.

MTÜ loomisele tagasi vaadates tundub see nagu piltide jada, mis paikneb ajavoolus. Linti konkreetse pildi kohalt läbi lõigates kerkib iga pildi juurest välja oma lugu. Pildid kokku ongi materialiseerunud mõte sisuga: „Unista, usu, tee ära!“

Kolga-Jaani Maanaiste Selts

Ulvi Tatar, 2013

Mõte asutada ja registreerida ühing tuli pragmaatilisest vajadusest projektide abil materiaalselt külge turgutada. Kokku sai tulnud osaliselt ka seetõttu, et kuulumine kuhugi on inimese loomulik vajadus. Kodust välja suhtlema ja midagi koos tegema sunnib ilmselt naise loomus. (Oleme need naised, kes „jooksevad huntidega“.)

Muidugi on tähtis ka prestiiž ja maine – igasse ühingusse igaüks ikka ei astu ka. Vajasime registreerimisnumbrit, et projektidele rahastust taotleda. Oleks kindlasti saanud ka ilma, aga nii tundus tookord sobivam. Mõttest tegeliku põhikirja registreerimiseni läks vast paar kuud. Asutamiskoosolek oli Kolga-Jaani põhikooli majas. Asutajaid oli 13 – võimlas koos trennis käivad naised. Allkirju käisime vallamajas kaks korda andmas ja nii saigi asutamiskuupäevaks maagiline 20.02.2002.

Samal asutamiskoosolekul koostasime põhikirja, lihtsalt arutasime ja panime kirja. Takistusi ei olnud, kaasa aitas ühiskonnas tekkinud soodne olukord.

Üheteistkümneme tegutsemisaasta jooksul on liikmeskond pigem kokku kuivanud. Alguses oli ka mõningaid juurdetulijaid, aga lahkujadki läksid juba esimesel aastal. Tavaline liikumine.

Liikmeks soovija peab esitama avalduse, et soovib kuuluda maanaiste seltsi. On ka toetajaliikme staatus.

Meil ei ole oma pesa. Vallast oleme saanud loa koguneda kord kuus Kolga-Jaani rahvamajas, aga sinna meid millegipärast ei kutsu. Kasti koos algusaastate dokumentide ja fotodega andsin kooli raamatukokku hoiule. Kokku saame kooli sööklas ja viimasel ajal renti selle eest maksnud ei ole.

Meenub külaskäik Kaarlisse sealse naisseltsiga kohtuma. Võtsime kaasa treener Erika Viira Viljandist ja tegime Kaarli rahvamajas ühise aeroobikatrenni. Mäletamist mööda oli kohal ka Halliste vallavanem, õhkkond oli sõbralik ja lõbus. Igale poole sõitsime ikka Veski Tomi bussiga. Sõitude eest tasusime ise.

Väljapoole oleme tagasihoidlikud ja ei reklaami ennast eriti, meil on kogu aeg justkui väheke piinlik – see asi käib Kolga-Jaanis elamise juurde. Eriti piinlik on minul, et ma ei ole osanud rahvast liikuma saada ja piinlikkustunnet vähendada! Meie ühing on huvitav visa vindumise poolest – väga aktiivselt ei tegutse, suuri saavutusi pole ette näidata, aga tegevust ära ka ei lõpeta, sest on naise, kellele lihtsalt meeldib aeg-ajalt koos midagi ette võtta. Ei mäleta, et miski asi oleks otseselt ebaõnnestunud.

Erinevus meie ja teise kohaliku naisseltsi vahel seisneb selles, et nemad korraldavad oma üritusi oma liikmete huvidest lähtudes, aga meie vaatame laiemalt ringi ja proovime teha midagi kogukonna jaoks. Oleme isemeelsed ja meie tegelike motiivide taust on hämar – tahame olla head ja kasulikud, aga alati ei kuku välja.

Kuidas sünnivad meie tegemised? Hea küsimus! No saadetakse sealt ülevalt mõttekene, siis me veeretame ja keerutame seda väheke ja vaatame – kui hakkab kasvama ja kosuma, siis kastame ja kannabki vilja. Kui jääb kiduma, siis viskame lihtsalt minema. Aeg muutub, elu ka.

Toredamad ettevõtmised on olnud multifilmide tegemine Kinobussi seltskonna juhendamisel lastekaitsepäeva puhul koos Leie ja Kolga-Jaani põhikooli lastega. Lääne-Virumaa ringsõit oli tore, sest giid oli väga hea ja ilm soosis meie ettevõtmist. Pensionäridele esinemine oli tore, sest naised olid väge täis ja tegid rõõmuga. Minu jaoks ongi kõige tähtsam koostegemise rõõm, mida üksi nurgas nokitsedes kuidagi kogeda ei saa.

Kohvi-tee keedab Ene Sarapuu ja kui on kokku lepitud, siis küpsetab ka midagi. Tihtipeale toob sünnipäevalaps midagi suupärast kaasa. Kolmeliikmeline juhatus on püsinud sama juba liiga pikki aastaid. Heli Veski ja Reet Andreson on juhatuse liikmed ja veavad tegelikult kogu asja, mina hoolitsen selle eest, et bilanss saaks äriregistrile esitatud. Tundub, et meile hakkab sirguma ka järelkasvu, ja kui seltsi hakkavad astuma miniad ja tütreid, ei ole olukord lootusetu.

Viimasel kolmel aastal projekte kirjutanud ei ole. Enne seda kirjutasin projekte, jagasin ülesandeid (kui oli, mida jagada), koostas ja saatsin aruandeid. Koostööd oleme teinud valla, kooli ja teiste seltsidega. Olime mitu aastat ühenduse Kodukant Viljandimaa ja Võrtsjärve Leaderi liige.

Uusi liikmeid olen kutsunud personaalselt, aga tavaliselt vastatakse, et pole vaba aega. On olnud naisi, kes on mõne aja osalenud seltsi tegevuses, aga kui just väga palju ei „pakuta“, siis välja astunud. Viimane uus liige tuli vabatahtlikult ja ilma meelitusteta, lihtsalt selleks, et koos teistega midagi põnevat ette võtta. Noores põlvkonnas näengi uusi juhatuse liikmeid. Arvan, et meelituseks peaks olema võimalus midagi ise ära teha ja enda läbi elu kodukohas paremaks muuta. Talveõhtud maal on pikad ja pimedad, siis on tore asja pärast kodust välja minna ja ennast naisseltskonnas vabalt tunda.

Üheteistkümne aastaga oleme saanud vanemaks, inimesi on kodukandis palju vähemaks jäänud ja sellevõrra ka potentsiaalseid seltsi liikmeid. Liikmete tunnustamine ja tänamine on täiesti söötis maa, erilist tänamist ei olegi, sünnipäeva puhul muidugi laulame ja õnnitleme ja viskame ainult meile arusaadavat nalja. Meil on vist suhtumine, et töö kiidab tegijat. Tüüpiliselt eestlaslik – tee tööd ja näe vaeva, küll siis armastus ka kaob! Teisi oleme ikka tunnustanud, näiteks Kinobussi jaoks raha andnutele lasime teha ainulaadse tänukirja (autor Helen Hulkko). Vallavalitsuselt saime tänukirja, kui koolilastele rahvariided ja spordiplatsi organiseerisime. Meil on oma särk ja logo, mille on kavandanud Helen Hulkko, põhikooli kunsti- ja muusikaõpetaja. Mõne pildi leidsin ka oma kodualbumist. Nagu selgub, on meie arhiiv koos albumiga kooli raamatukogu likvideerimisega seoses jäljetult kadunud.

MTÜ Lilli Looduskeskus

Teksti autor pole teada

2001. aastal oli Lilli küla elujõuline ja täis tegutsemistahet. Ärksamate peadega otsustati, et külla on vaja turismiobjekti, mida oleks hea oma külalistele näidata. Kuna külast 1,5 kilomeetri kaugusel oli imekaunis Teringi raba, siis hakati otsima vahendeid laudtee ehitamiseks. Toetajaid oli siit ja sealt ning kolme aasta jooksul valmis 4,5 kilomeetri pikkune laudtee koos lõkkekoha ja infotahvlitega.

Aja jooksul küla tundus kasvas ja järjest rohkem hakkasid nii täiskasvanud kui ka koolid soovima loodusretki. Praktiliselt kohe alustas Keskkonnainvesteeringute Keskuse (lühendatult KIK) projektide toel tööd keskkonnaring „Sookolli kool“. Samal ajal seisis kasutuseta endine Polli metskonna kontorihoone, mis sobis lastega kooskäimiseks ja looduse õpetamiseks ideaalselt.

2006. aastal tundus, et olemasolev külaselts jääb loodusharidusliku tegevuse pakkumisel liiga umbmääraseks ja nii moodustasime koos mõne loodushuvilisega MTÜ Lilli Looduskeskuse. Sellest ajast alates oleme oma tegevuste tarvis taotlenud KIKist vahendeid, sest loodud mittetulundusühingu põhikirjas on peamisel kohal loodus- ja keskkonnaharidus. Meie majal on väga pikaajaline – aastast 1863 – metsandusega seotud ajalugu, mis soodustas ka koostööd Riigimetsa Majandamise Keskusega (RMK) metsanduslike programmide pakkumisel. Hakkasime koolitama endale retkejuhte, osalesime turismialastes projektides ning muidugi pakkusime järjest rohkem loodusharidusprogramme koolidele. Meie juurde tuldi nii lähemalt kui ka kaugemalt – külalised Tartust, Pärnust, Tallinnast ei olnud sugugi harvad.

Nüüdseks on tegevus muutunud süsteemsemaks ja laiahaardelisemaks. Looduskeskus korraldab nii Viljandi- kui ka Valgemaal maakondlikke projekte, mille raames pakutakse õppeprogramme kuni 5000 lapsele. Lisaks toimuvad suviti looduslaagrid. Traditsiooniks on saanud talveteemaline programm mudilastele „Metsamuhklimaa“, suvelaager „Muhklite suvekool“, keskkonnaring „Sookolli kool“ ning sellega kaasnevad looduslaagrid. Laagrite korraldamisel teeme tihedat koostööd kaitseliidu noorteorganisatsioonidega ja Eesti Lasterikaste Perede Liiduga. KIKi toel oleme korraldanud õppereise ka Viljandimaa täisealistele loodushuvilistele. Läbi on käidud Viljandimaa vaatamisväärtused ning plaan on minna uue projektiga ka naabermaakondadesse avastama. Pakume seitset erinevat õppekava toetavat programmi ning korraldame tellimisel teemapäevi ja -üritusi. Suvekuudel on koostöös RMK-ga majas avatud teabepunkt, kust külastajad piirkonna infot saavad.

Metsamuhklimaa, 2013

Aastatega on muutunud kaunimaks ka meie loodusmaja. PRIA Leaderi programmi toel on renoveeritud olmeruumid ja maja välisvooder. Loodusmaja õues on lambad, kodulinnud ja jäneseid, kes lastele palju rõõmu pakuvad. Maja juurest algavad loodusrajad ja kolme kilomeetri kaugusel on meie vana armas Teringi õpperada, kuhu on väga mugav oma tõukeratastega retkele minna.

MTÜ Lilli Looduskeskuse ja loodusmaja potentsiaal on kujuneda looduslähedaseks, Eestimaa loodust, maaelu ja mulgi kultuuri tutvustavaks keskuseks Mulgimaal.

MTÜ Teeme

Epp Johani, 2013

Ulvi elas maal ja ei olnud parasjagu piisavalt hõivatud ning tuli selle peale, et TEEME midagi koos. Ulvil olid mittetulundusühingu asutamise kogemused juba varasemast olemas (omandatud Kolga-Jaani maanaiste seltsis).

Teine asutaja Epp oli 2009. aasta algusest töötu ja polnud leidnud veel endale sobilikku rakendust. Epp ja Ulvi arutasid ühiselt mittetulundusühingu tegemist naistele, et realiseerida oma seniseid oskusi ja anda ka töötutele naistele võimalus kodust välja tulla ning ühiselt midagi asjalikku teha. Epul oli soov leida tegevus, mis ei ole kindla tööajaga, sest ta laps oli alles väike ning hing ihkas midagi juurde õppida. Füüsilisest isikust ettevõtjaks olemise kogemus oli mõlemal naisel seljataga ning tahtmine ühiselt asju ajada, midagi suuremalt ette võtta oli mõlkunud juba kaua aega.

Epp oli läbinud SA Dharma korraldatud tugiisikute baaskoolituse Tartus ja oli tekkinud soe tutvus Tiina Parmastoga. Suvel kutsus Tiina meid Ulviga Põlvamaale külla kohalikule mittetulundusühingule, kes juba tegeles töötute ja tugiisiku teenusega. Tutvustime kohaliku sotsiaalmajaga ja Tiina tutvustas uut projekti “Koostöö = lahendused”, mida ta kirjutas sihtasutusele Innove. Üle Eesti on tugigrupid töötutele ja hea on, kui Viljandi saaks ka liituda selle projektiga. Andsime nõusoleku, et moodustame mittetulundusühingu ja anname siis teada. Lubasime, et kaks gruppi aastas suudame ikka koolitada. See oli küll pimesi lubatud, sest Epu teadmised mittetulundusühingu dokumentatsioonist ja aruandlusest olid tol hetkel vähesed.

Saime ühingu paberid vormistatud. Nüüd seadsime sammud Viljandi linna sotsiaalosakonda Helmen Küti jutule. Tema kiitis idee heaks ja pakkus esimeseks kohtumiseks välja raekoja saali. Panime kiiresti kuulutuse ajalehte Sakala. Naistele oli lehte lugedes see kuulutus silma jäänud. Avalöök toimus 30. septembril 2009. aastal raekoja saalis. Kohale tuli umbes 30 toredat naist, sh idee toetajad Malle Vahtra ja Helmen Kütt. Kutsusime töötuid või vähehõivatud naisi mõtlema, mida teha edasi ja kuidas praegusest olukorrast paremini välja tulla. Tegime ettepaneku kord nädalas kokku saada, et oma kätega midagi teha, korradada mõttemaailma ning ühiselt midagi huvitavat korda saata.

Ruumid saime Paalalinna Maksimarketis poe peale pensionäride päevatuppa. Soovisime kokku saada nädala alguses ja Heli arvas, et see tõmbabki nädala hästi käima. Nii jäi meie kohtumiste päevaks esmaspäev.

Ühingu registreeriti 9. juulil 2009. aastal. Üsna pea tegi Heli ühingule blogi, kus saime kajastada oma tegemisi ja selle kaudu end teistele tutvustada. Hiljem tegime kodulehe. Sügisest said alguse meie ühised ettevõtmised – lehekoristustalgud, Uisurallil tee ja saiakeste müümine, lumelinna meeskond “Töökad töötud” ja palju muid põnevaid tegevusi. Edaspidised sündmused on saanud alguse ühistest aruteludest, kuidas saaksime ise kasulikud olla. Aruteludes osalesid meie viis teotahelist naist, kes on ka praegu ühingu liikmed, ja kaks asutajaliiget. Põhituumik oli seitsmeliikmeline – Heli Arak, Malle Vaheoja, Liia Nõmm, Sirje Vaiksalu, Ulvi Tatar, Epp Johani, Reet Ilves.

MTÜ Teeme algse moto „Aktiivseks ja hõivatuks“ pakkus välja Heli. Teisel tegevusaastal valisime ühingu uue moto „Koostöös peitub jõud“. Meie read on täienenud ja nüüd on jäänud liikmete arv püsima kümnele. Juurde tulid Malve Rüüsak, Evelin Laanemäe, Merike Tani ja Jaanika Toome.

MTÜ Teeme erilisus peitub liikmete omanäolisuses, kus igaüks täiendab meie tegevust oma eriliste oskustega ja aktsepteerib teise olemust. Ühingu liikmed arvavad, et ühingu on oma juhi nägu. Just väljapoole suunatud tegevus ongi meid koos hoidnud. Olulised on ka oma liikmetega kokkusaamised ja suvel vähemalt üks üritus oma liikmetega.

Ühingu algne tegevus oli suunatud töötutele. Tegevuste jätkudes avanes võimalus saata töötuid ja ühingu liikmeid tugiisiku koolitusele, mis andis meile võimaluse oma tegevust laiendada ja pakkuda tugiisiku teenust.

Meiega liitus Jaanika, kel oli projektide kirjutamise ja elluviimise kogemusi. See andis julgustust kirjutada äriplaani ja uusi projekte, et laiendada oma ühingu haaret.

Meie liikmed on sotsiaalselt tundlikud ja märkavad selle valdkonna puudujääke, nii olemegi käivitunud mitmeid teenuseid, klubisid ja lastelaagreid, millega oleme andnud võimaluse inimestele kaasa lüüa ja areneda ning tunda ennast vajalikuna.

Arutlesime avalike teenuste arendamise koolitusel, millest on Viljandimaal puudus. Kaardistamise tulemusena jäi sõelale isikliku abistaja teenus. Antud hetkel said ainult kaks inimest maakonnas seda teenust. Miks nii vähe? Nii tegimegi äriplaani ja hakkasime teenust osutama. See oli esimene kokkupuude Kodanikuühiskonna Sihtkapitaliga.

Pakume Viljandi maakonnas isikliku abistaja ja tugiisiku teenust. MTÜ Teeme raames tegutseb tugiisikute tugikeskus, mis pakub erinevaid täiendkoolitusi ning on ellu kutsunud erinevaid klubisid.

Enesetäiendajate klubis korraldame loenguid, käsitöökoolitusi ja propageerime taaskasutust.

Klubi „Üksinda lastega“ pakub üksi lapsi kasvatavatele vanematele tuge ja koolitust ning lastele võimalust koos tegutseda. Oleme kooskäimisteks kasutanud ruume Maksimarket peal ja Päikesekillu Perekeskuses.

Ühingu liikmed ja juhtkond on saanud tuge ja motivatsiooni läbi erinevate koolituste ja programmide (eredaim oli EASi mentorprogrammis osalemine), seeläbi oleme muutunud avatumaks, koostööaltimaks ja arvestatavaks partneriks.

Tänukirju oleme saanud oma tegevuse eest Viljandi linnalt, „Teeme ära“ meeskonnalt, MTÜ Juula külalt, SA Dharmalt. 2013. aastal saime parima kodanikuühenduse 2013 tiitli ja olime konkursi „Hea algatus 2013“ nominent. Tiitli andsid välja Viljandi Maavalitsus, Viljandimaa Omavalitsuste Liit ja Viljandimaa Arenduskeskus.

30. detsembril tutvustasid Viljandi Centrumis MTÜ Teeme tegevust Rimi Supermarketi lahkkel loal Epp, Heli ja Liia. Et tegevuskulude katmiseks veidi raha koguda, tegime loterii. Auhinnaks loosisime välja 2-tunnised tervisekosutamise seansid.

„Töökad töötud“ Viljandis lumelinna ehitamas 2010. aastal

MTÜ Tipu Looduskool

Dagmar Hoder, 2013

Mõte luua vana Tipu koolimaja baasil looduskeskus tekkis juba 90ndatel aastatel. Siis planeerisid mittetulundusühingu loomist eelkõige Kõpu vallavanem Tõnu Kiviloo ning Tartu Ülikooli botaanika instituudi õppejõud Avo Roosma. Kahjuks ei leidnud sellel ajal eestvedajat ja plaanid jäid teostamata.

1999. aastal tulid esimesed noored vabatahtlikud Saksamaalt Soomaale, et töötada aasta aega Soomaa rahvusparki administratsioonis. Mina tulin „3. lennu” vabatahtlikuna Eestisse ning armusin sellesse kohta. Aasta pärast vabatahtliku aasta lõppemist tulin taas Eestisse ja leidsin siin vabatahtlikena aasta viibinud mõttekaaslased Annegret Bralli ja Juliane Naucki. Olime ju nii palju häid emotsioone saanud, meil oli soov midagi tagasi anda ning seda erilist kogemust teistega jagada. Tekkis plaan luua Soomaale rahvusvaheline noortekeskus, kus noored saaks suvel käia loodust nautimas, puhkamas ja praktilist tööd tegemas. Soovisime rajada keskuse vabatahtlike abiga.

Motivatsioon oli tugev ja noorte idealism suur. Hakkasime otsima kohta, mis sobiks meie ettekujutustele. Tegime finantsplaane, kuidas talukohta osta, joonistasime ja unistasime. Võimalus oli kuni kaks aastat pärast vabatahtliku aastat taotleda oma projekti elluviimiseks raha ning meie soovisime töölaagreid korraldada. Kahjuks me oma unistuste talu ei saanud (täna on see täiesti kokku vajunud), teiste talude kasuks me ei suutnudki otsustada. Konsulterisime Soomaa entusiast Tõnis Kortsuga ning tema pakkus välja idee alustada tööd Tipu koolimajas. Käisime maja vaatamas ja tundsin maja positiivset hõngu. Otsustasime, et see on õige koht sellise kokkusaamise paigaks. Plaanid muutusid: noortekeskuse asemel läksid mõtted keskkonnahariduskeskuse poole.

Koostasime noorteprojekte, ühe esitasime Saksamaal „Euroopa Noored“ büroosse, teise Eestisse. Mõlemad said rahastuse ning nii algas rahvusvaheliste töölaagrite ettevalmistamine. Augustis 2004. aastal olid imelised nädalad: tore seltskond, pidu, akende ja seinte värvimine. Tipu koolimaja sai uue kuue. Õppisin pärast seda aasta aega Tartu Ülikoolis geograafiat ning täiendasin oma eesti keele oskust. Plaanis ei olnudki Eestisse jääda, vaid mõnda aega vedada Tipu looduskooli vankrit ning anda asjad üle kohalikule eestvedajale.

Vajadust luua külakeskus ning säilitada vana Tipu koolimaja arutati Tipu külakoosolekutel, nii tehti ka 2007. aasta suvel, kus arutelu lõpptulemusena otsustati asutada mittetulundusühing Tipu koolimaja rekonstrueerimise ja keskkonnahariduskeskuse loomise eesmärgil. Otsustasime koos Tiina Kortsuga vankrit vedama hakata ning hakata asutama mittetulundusühingut.

2007. aastal oli Tartu Ülikool müünud koolimaja Kõpu vallale ning algasid läbirääkimised, et saada vallalt hoonestusõigus. Jaanuaris 2009 sõlmiti lõpuks 30 aasta kehtivusega hoonestusõiguse leping ning sellega tekkis meil võimalus krundile täiendusi teha. Tänu PRIA külade uuendamise ja arendamise toetusele rajasime järgmistel aastatel külamaja, mis annab tänase päevani meile võimaluse ka talviti üritusi ja tegevusi korraldada.

Koolimajas toimusid talgud, kirjutasime projekti ühingu ja ala arendamiseks, osalesime rahvusvahelistes projektides ja väga paljudel koolitustel. Tänu saksa partneri, ühingu Mitwelt e.V. (Saksa-Eesti keskkonnaharidusselts) ja tema annetajate ringkonnale õnnestus 2009. aasta aprillist võtta tööle Dagmar Hoder. See aitas ühingu arendamisele väga palju kaasa. Koostasime koolidele ja lasteaedadele õppeprogramme, korraldasime säästva renoveerimise koolitusi, loodusõhtuid ja -päevi, ehituslaagreid ja väljasõite.

Väga olulist rolli ühingu tegevuste korraldamisel mängivad endiselt meie vabatahtlikud – nii need kaks saksa vabatahtlikku, kes igal aastal aastaringselt koolimajas ja selle ümber toimetavad ja kellest on väga palju jälgi jäänud, kui ka vabatahtlikud, kes nüüdseks juba mitu aastat toimunud töölaagrite käigus on panustanud Tipu Looduskooli arengusse.

Partnerühing Mitwelt e.V. toetab meie tegevusi tänase päevani, kattes tegevjuhi palgakulud ja toetades osalemist heategevuslikul jõululaadal Berliinis.

Ühing „Eesti partnerid” Viljandimaa sõprusmaakonnast Minden-Lübbeckest on väga palju panustanud meie ehitustegevusse.

Täna seaks päevaks on Leaderi programmi toel koostatud õueala ja koolimaja projektid. Külalastatavus on oluliselt kasvanud ja koolid ning lasteaiad osalevad meie õppeprogrammides. Õueala on tänu väikestele rajatistele huvitavamaks muutunud. Jätkame kooli väljaarendamist järgmistel aastatel.

2012. aastal alustasime Soomaal looduskaitsealaseid töid, esialgu võtsime enda hoole alla Oksa puisniidu, mille soovime järgmistel aastatel võsast vabastada ja niita seda regulaarselt, et hoida üht Soomaa kõige liigirikkamat ala. Teeme hooldust laagrite ja talgute käigus. Astume väikeste sammudega, aga järjekindlalt.

Tipu Looduskooli juhataja Dagmar Hoder räägib pärast räätsamatka soos reisisellidele Soomaast

Koksvere veski

Kirja pannud Margot Laidonär, 2015

Koksvere veski sündis Anfang OÜ äriregistrisse kandmisega 2009. aasta veebruaris. Mõte luua ettevõtte sündis märksa varem. Osauhingu juht Ants Tamme on teravilja töötlevates ettevõtetes juhtivatel kohtadel töötanud kogu oma elu. Ühel päeval otsustas ta oma unistuse ellu viia ja luua oma veski.

Kuna sobivate ruumide leidmisega oli kiire, siis sai veski asukohaks ühes remondihalli osas asuv tühi ruum Koksvere külas Kõo vallas Viljandimaal. Seejärel hakkas juht veskile sobivaid ruume välja ehitama. Valmisid tootmisruum, kontor, tualettruum ja garderoob. Veterinaar- ja toiduameti tunnustuse sai veski 2009. aasta sügisel. Samast ajast on veskil ka mahetöötlemise tunnustus.

Veski loomisest peale oli ettevõtjal mõte keskenduda mahetoodangule – ainult Eestis kasvatatud maheteraviljale.

Ants Tamme: „Põllumehed kurdavad, et ei ole ettevõtteid, kes mahetoodangut töötlevad, kuid meile kui töötlejale on kõige suurem mure, et ei ole saada piisavalt hea kvaliteediga maheteravilja. Veski töö ei ole ainult mehaaniliselt vilja jahvatada, vaid peab tundma ka jahu tootmise tehnoloogiat. Kui vilja kvaliteet on madal ja selle küpsetamis- ja kerkimisomadused olematud, ei ole sellisest viljast võimalik saada head jahu.“

Lisaks püüli- ja täisterajahudele on veski valikus kliid, helbed, kruubid, herved, oad. Vastavalt tellija soovile valmistab ettevõtte erinevaid jahusegusid, väiketootjana on veski väga paindlik. Tootja teeb tellimustööd tulundusühistule Eesti Mahe ja talunikele üle Eesti.

Ants Tamme: „Ühe korra oleme ühe oma toote – speltapüüli – esitanud parima mahetoote konkursile. Kuna meie esitatud toode oli konkursile esitatud 30 toote hulgast ainuke toidutooraine, siis saavutatud III koht tuli meile suure üllatusena. Veskit luues oli lootus, et tootmist on võimalik kaasajastada Euroopa Liidu toetuste abil, kuid see on jäänud ainult unistuseks. Kahjuks ei ole põllumajandusliku tegevuseta töötlejale leidunud vajalikku meedet. See tekitab ebaausat konkurentsi ja piirab investeerimisvõimalusi. Kuna veskis töötab ainult kaks inimest, siis tööandjana ei anna me suurt panust, kuid kohalike talude ja osauhingute vili saab kohapeal jahvatatud, samuti ostavad paljud kohalikud perenaised oma leivajahu meie veskist. Oma toodangut müües teeme iga päev kümneid kordi reklaami väikesele Koksvere külale.“

Viimastel aastatel on paljudes lasteaedades üle Eesti hakatud toiduvalmistamisel kasutama meie veski mahehelbeid ja -jahusid. Parimad mahetoodangut valmistavad pagarid teevad seda meie toodangust.

Kui veskil oleks võimalik saada investeerimistoetust ja Eestist oleks võimalik osta piisavas koguses kõrge kvaliteediga maheteravilja, siis saaks tootmist laiendada.

Viljandimaa OTT-võrgustiku liikmena oleme leidnud uusi kliente, saanud ühiselt osaleda laadadel ning toiduvõrgustiku liikmetest on tekkinud omamoodi sõpruskond. Viljandis on tarbijad meid omaks võtnud ning kes on juba kord OTT-võrgustikust tooteid ostma hakanud, see on ka meile truuks jäänud.

Oleme korraldanud teraviljatoodete kursusi, sest meil on tulnud palju vastata klientide sellistele küsimustele nagu „Mis on püülijahu?“, „Kas täisterajahu on ka püülijahu?“, „Kaerahelvestest keedan ma putru, aga mida teha rukkihelvestega?“.

Sellised küsimused on väga teretulnud. Me vastame meelsasti kõigile küsimustele. Ootame alati ka klientide tagasisidet, et pakkuda ostjatele täpselt nende vajadustele ja ootustele vastavaid tooteid.“

Viljandimaa Naisliit

Lea Saareoks, Viljandimaa Naisliidu esinaine 1996. aastast

Viljandi Eesti Naisselts asutati 8. mail 1917. aastal. Selle seltsi loomisest ja tegevusest on ilmunud mitmeid artikleid ajakirjas Eesti Naine. Nendest artiklitest selgus, et naisseltsi tegevuses Viljandis oli aastate jooksul olnud tõuse ja mõõnasid, sest ikka on olnud paralleelselt mitmeid teisi samalaadsete eesmärkidega ühinguid ning seltse (karskusseltsid, noorte naiste ja meeste kristlikud ühinguud jne). Organisatsioonide tekkis aina juurde (kaitseliit, naiskodukaitse, maanaiste seltsid jne), jättes varem alustanud tagaplaanile. Takistuseks olid ka kehvad materiaalsed olud.

Viljandimaa naisliidu loomise mõtte tuli õpetajatelt 1990. aasta sügisel. Nad arvasid, et nüüd võiks iseseisvuse taastanud riigi heaks ellu äratada kunagised esimese vabariigi aegsed naisorganisatsioonid. 16. aprillil 1991. aastal toimus asutamiskoosolek, kus töötati välja ka esimene põhikiri. Koosolekust võtsid osa Eesti Naisliidu esindajad Krista Kilvet ja Signe Kivi, muinsuskaitsest Tiiu Luik, Ene Juurik ja lastekaitse esindaja Lembe Lepmets. Kohal oli 44 asutajaliiget.

Hakkasime tegema koostööd teiste organisatsioonidega – kaitseliiduga, naiskodukaitsega jne. Korraldasime ühiseid üritusi. Naisliidu tööst huvitatuid kogunes lühikese aja jooksul päris palju ja nii see tegevus entusiastlikult algaski. Oli suuri raskusi leida rohkearvulisele liikmeskonnale sobivaid koosolekuruume. Kasutasime koolimaju, kuid sageli olid neis samal ajal teised üritused. Koostöös linnavalitsusega abistasime eakaid kütte varumisel. Aitasime koos linnavalitsusega leida toidutoojaid puuetega inimestele ning vajadusel saada neile hooldekodusse kohta.

Eesti Naisliidu eeskujul loodi mitmed töögrupid ja toimkonnad. Aktiivselt hakkas tegutsema käsitöötoimikond, mille liikmed kudasid sokke ja kindaid piiril teenivatele sõduritele. Need lähetati neile ühe naisliidu liikme, Siina Salu (kes kodus suurema osa kinnastest ja sokkidest) soovidega: „Kallis sõdurpoiss! Ärgu Su jalad külmetagu postil seistes!“, „Emasüda soovib Sulle kübeke kodusoojust jõuludeks!“ või „Kallis sõdurpoiss, soojad jõulutervitused eesti emalt! Ja magus suutäis ka, võib-olla mureneb katki, aga mis sellest. Need käed ei väsi eal, sest süda nõuab nii ja nende paitus ikka alles jääb.“

Sõjaväetoimikond protesteeris koos ajalehe Sakala toimetusega maavalitsuse maja ees vene ohvitseride perekondadele majade ehitamise vastu Männimäele. Majad jäid ehitamata. Lastekaitsetoimikond andis linnavalitsusele üle koolitoitu puudutavad küsitluslehed, sotsiaal-toimikond selgitas välja abi vajavaid eakaid. Lihavõttepühadeks viisime neile pühademune. Kultuuritoimikond korraldas kohviõhtuid vanuritele vabariigi aastapäeval viies erinevas koolimajas. Emadepäeva tähistasime Pauluse kirikus.

Viljandimaa Naisliidu tegevus põhineb ühiste huvidega liikmete heategevusel ja seltsielul. Aitame hättasattunud ja abivajavaid inimesi, sealhulgas ka lapsi ja liidu liikmeid. Korraldame liikmetele koolitusi, koosviibimisi, võtame osa valimiskampaaniatest, tähistame tähtpäevi ja peame meeles oma sünnipäevalapsi. Samuti teeme väljasõite tutvumaks teiste naisühingute tegevusega.

Viljandimaa Naisliit ühendab endas tegusaid naisi igas vanuses nii maalt kui ka linnast ja erinevatelt elualadelt. Meie eesmärk on ühendada naiste jõud ja mõistus, et süvendada ühiskonnas humaansust ja kõlbelisust, edendada rahvuskultuuri ja aidata inimestel orienteeruda tänapäeva elus.

Kõik liikmed tegutsesid aktiivselt. Esialgu oli esinaine Viivu Arnim. Peetrimõisas tegutses sel ajal naisansambel Rukkilill, kelle kõik liikmed astusid naisliidu ridadesse. Nii oli meil ka oma ansambel, kes sageli esines üritustel. Korraldasime sõpruskohtumisi Soome Naisliiduga.

Naisliidu ridadesse on aegade jooksul kuulunud kuni 50 tegevliiget. Liidul on viieliikmeline juhatus, raamatupidaja ja revident. Aastate jooksul oleme välja andnud mitmeid oma tegemisi tutvustavaid voldikuid, meil on kroonika nii sõnas kui ka pildis. Väärtustame ühingutevahelist koostööd ja sõprussidemeid. Meil on mitmeid häid partnereid maakonnas, mujal Eestis ja välismaal, näiteks Eesti naisliit, Ühendus Kodukant Viljandimaa, Viljandi linnaraamatukogu ja naisseltsid mitmel pool Eestis. Tihe koostöö on meil Viljandimaa arenduskeskusega, kellelt oleme palju abi saanud.

Viljandimaa Naisliit on korraldanud kaks suurt konverentsi teemal „Naine arenevas ühiskonnas“ ja „Meie lapse kaitseks“.

1996. aasta sügisest hakkasime tegelema Viljandi linna ja maakonna hooldus- ning eestkostevaluste peredega. Selle toimikonna eesotsas oli pühendunud naisliidu liige ja sotsiaaltoimikonna juht Õilme Tšikina. Mõnest pereemast on tänaseks saanud meie ühingu liikmed.

1998. aasta sügisel tuli meil mõte hakata tähistama ülemaailmset maanaistepäeva. Õla panid alla Viljandimaa Omavalitsuste Liit ja Ühendus Kodukant Viljandimaa. Esimene kokkusaamine toimus sama aasta oktoobris Viiratsis. See traditsioon kestab maakonnas tänaseni.

Naisliit on korraldanud väga palju vajalikke ja huvitavaid koolitusi ning üritusi nii oma liikmetele kui ka laiemale üldsusele. Oleme saanud teada, mis vahe on vitamiinidel ja toidulisanditel, kuidas toimetada oma aias ja missuguseid töid teha teatud ajaperioodidel, mida vajavad toataimed, mee kasulikkusest tervisele jne. Tähistame tähtpäevi. Leivanädala raames oleme külastanud Olustvere leivakoda ja korraldanud ise vastavasisulisi üritusi. Oleme degusteerinud omavalmistatud salateid ja jaganud retsepte, korraldanud oma liikmete kauni koduaia konkursse, külastanud kauneid koduaedu nii maakonnas kui ka mujal Eestis. Oleme külastanud Lätit, tutvunud Eestimaa mõisatega, nautinud veemõnuseid mitmel pool Eestis ja Lätis. Oleme abistanud tulekahjus kannatada saanud peresid, kogunud ja pakendanud riideid ja muid esemeid Krasnodarka eestlastele.

Käisime 2010. aasta suvel Eesti ema monumendi avamisel Rõuges. Viljandimaa Naisliidu liikmed tegid annetuse monumendi rajamiseks. Tähistasime märtsiküüditamise 60. aastapäeva ja kauni emakeele päeva linna raamatukogus, kus on meile abiks olnud raamatukogu töötaja ja meie liidu liige Maire Killar. Oleme käinud Põltsamaal rooside ballil, teinud ringkäigu Soomaal koos Väikemõisa lastekodu lastega. Oleme viinud lastekodusse kootud sokke ja kindaid, tähistanud koos lastega jõulusid, naiste- ja emadepäevi, korraldanud ühiseid väljasõite teatritesse ja kontsertidele. Iga aasta lõpus oleme teinud kokkuvõtteid pidulikel jõulupidudel. Oleme oma liikmete käsitöödega osalenud maakonna kõikidel käsitöömessidel, kuhu oleme valmistanud ka loteriid.

Oleme käinud õnnitlemas ühinguid nende tähtpäevade puhul. Käisime vaatamas, kuidas elavad Tartumaa nõiad. Kuna oleme ühenduse Kodukant Viljandimaa liige, siis osaleme kõikidel nende korraldatud üritustel ja maapäevadel, mis toimuvad üle aasta. Möödunud aasta sügisel toimus meil teemapäev „Õun ja kartul meie toidulaua“, lisaks panime välja ka Viljandi pagarite küpsetatud leivad. Lektor oli Päidre Puukooli juhataja Hillar Nassar. Võtsime osa turismiinfokeskuse organiseeritud konkursist „Viljandimaa suveniir 2012“, kuhu esitasime meie naiste valmistatud kaheksa tööd. Osalesime Eesti Naisliidu projektis „Naisliit 90“. 2012. aasta lõpus panime raamatukogus üles ja kaunistasime omavalmistatud ehetega viis jõulukuuske. Avasime raamatukogus naisliidu näituse „Meie esivanemate pärand“. Käisime lillerallil Karla külas ja kevadlilled laadal Siguldas. 2013. aasta kevadel tegime korda lastekodu Puhhi maja ümbruse, istutasime sinna lilli ja puid.

Viljandimaa Naisliidu liikmete arv on püsinud läbi aastate ikka 50 ümber. Enamik naisliidu liikmeid omavad ja kannavad Eesti Naisliidu sümbolikaga hõbedast sõlge. Viljandimaa Naisliidu tegevust on aastate jooksul tunnustatud ja väärtustatud 38 tänu- ja aukirjaga.

Unustatud mõisad – mõisakoolide külastusmäng

Tõnu Kiviloo, Eesti Mõisakoolide Ühendus

(artikkel kogumikust "Kohaturundus algab loo loomisest", Tartumaa Arendusselts 2009)

Pärast mõisate riigistamist 1919. ja 1920. aastal rajati neist paljudesse koolid. Tekkisid nn. mõisakoolid.

Mõisa ja kooli, meie kultuuripärandi kandjate tervikliku koosseksisteerimise ja edasikestmise vajaduse tõestamiseks oli vaja leida võti, mis avaks selle maailma ka paljudele teistele. Unustatud mõisate külastusmängu idee ellukutsujaks on Viljandimaa Arenduskeskuse juht Urmas Tuuleveski. Mängude korraldaja on Eesti Mõisakoolide Ühendus.

Mõisakoolide külastusmäng sai alguse 2004. aastal Viljandimaalt. Juba järgmisel aastal oli sellest saanud Eesti mõisakoole ühendav üritus.

2006. aastal andis Lõuna-Eesti Turism mõisamängule eduka turismiobjekti auhinna.

2007. aastal oli 35 mõisakooli külastuste arv 15 000, mis aasta-aastalt näitab suurenemise tendentsi.

Mõisakoolide külastusmängul on välja kujunenud omad traditsioonid. Kindlaks määratud kuupäevadel ootab igal täistunnil mõisas giid huvilisi ringkäigule. Selle läbijad saavad oma osalejaraamatusse templi. Vähemalt kümne templi omanik saab suve lõpul mängude lõppedes osa võtta loosimisest, kus õnnelikele võitjatele avaneb võimalus minna mõisakoolis toimuvale teatrietendusele või saada Eesti mõisaid kajastava raamatu omanikuks.

2007. aastal oli võimalik osa võtta mõisateemalisest fotokonkursist ja koguda kaunite kaante vahele mõisates mekitud kookide retsepte.

Tänapäevaks on saanud selgeks tõsiasi, et mõis loob koolile hindamatu lisaväärtuse ning on kummutatud arvamus mõisate mittesobivusest kooli pidamiseks.

Viljandimaal sündinud algatusest on tänapäevaks saanud paljudel oodatud suvesündmus, et avastada Eestimaa kultuuriväärtusi, kuulata huvitavaid lugusid ja imetleda kaunimaks muutuvaid mõisaparke. Mõisamängu üheks eesmärgiks on tutvustada kogu piirkonda, kus mõis asub.

Mõisamäng annab kooliperele aktiivse ja atraktiivse võimaluse oma erakordset kooli tutvustada.

Külastuspäevade ajal on kaasatud kogu mõisakooli personal, õpilased ja kohalikud ettevõtjad, mittetulundusühingud ning üha enam ka kohalik elanikkond. See loob sideme, ühtekuuluvustunde, annab palju häid ideid ning toob kokku toredad inimesed.

Kasutatud lühendeid

EAS – Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

ECOS-OUVERTURE – Euroopa Komisjoni 1991. a loodud rahastusprogramm piirkonna arengu ja koostöö tugevdamiseks Kesk- ja Ida-Euroopa maades (nimi kujunes kahe programmi liitmisel:

Ouverture'i programmile liideti 1995. a ECOS < *European City Cooperation System*)

EKTK – Eesti Kaubandus-Tööstuskoda

ERSA – Eesti Regionaalarengu Sihtasutus

ETTK – Eesti Tööstuse ja Tööandjate Keskliit

EVEA – Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon

ILO – Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO < *International Labour Organization*)

IntSME – väikese ja keskmise suurusega ettevõtete rahvusvahelistumise projekt (IntSME < *SME-Internationalization*)

KOVRA – Riigi Kohaliku Omavalitsuse ja Regionaalse Arengu Amet

NUTEK – Rootsi Riiklik Teaduse ja Tehnika Arengu Amet (NUTEK < *National Utveckling foer Teknik*)

PHARE – Kesk- ja Ida-Euroopa majanduse ümberkorraldamist toetav abiprogramm Euroopa Liidus (PHARE < *Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*)

SAVE – Sihtasutus Viljandimaa Ettevõtluskeskus

SIDA – Rootsi rahvusvaheline koostöö- ja arenguagentuur (SIDA < *Swedish International Development Cooperation Agency*)